

«Du er en mann! Du kan ikke være en
mor!»

*Anerkjennelsens retorikk gjennom en
argumentasjonsanalyse av en kjønnsdebatt*

Synne Alise Christiansen

Masteroppgave
NOR4091 – Nordisk, Lektorprogrammet
30 studiepoeng

Institutt for lingvistiske og nordiske studier
Det humanistiske fakultet

UNIVERSITETET I OSLO

Juni/2022

«Du er en mann! Du kan ikke være en mor!»

Anerkjennelsens retorikk gjennom en argumentasjonsanalyse av en kjønnsdebatt

© Synne Alise Christiansen

2022

«Du er en mann! Du kan ikke være en mor!

Synne Alise Christiansen

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

I denne oppgaven undersøker jeg både hvordan identitetsbaserte anerkjennelsesytringer utspiller seg innenfor rammene av Debatten på NRK, og hva dette kan fortelle oss om *anerkjennelsesretorikk* som fenomen. Oppgaven tar utgangspunkt i debatten «Hun, han, hen og hva mer?» fra 27. januar 2022. For å svare på problemstillingene, har jeg foretatt en argumentasjonsanalyse. Det har jeg gjort ved hjelp av Stephen Toulmins (2003) argumentasjonsmodell, og Jørgensen & Onsbergs (2011) teorier om argumentasjonens faser og argumenttyper. *Anerkjennelsesretorikk* er et underteoretisert felt, og oppgaven min er et bidrag til en debatt som trenger flere stemmer.

Analysen er strukturert rundt fire faser i debatten: De konstaterende fasene, de definerende fasene, de evaluerende fasene og de advokerende fasene. Denne analysen viser hvordan anerkjennelsesytringene utspiller seg dynamisk i debatten, og den lar meg undersøke hvilke argumenttyper som blir mest hyppig brukt i hver fase. Funnene viser blant annet at det forekommer anerkjennelsesytringer i alle de fire fasene, men i ulik grad. I de advokerende fasene er alle påstandene anerkjennelsesytringer, men her er over halvparten av dem implisitte. I de advokerende og de evaluerende fasene forankres nesten alle argumentene i motivasjonshjemler. Slik sett preger indre mellommenneskelige drivkrefter anerkjennelsesytringene i disse fasene.

Ut fra analysen av debatten har jeg foreslått noen trekk som kanskje kan sies å kjennetegne anerkjennelsesretorikk som fenomen. For det første er det en retorikk der følelser spiller en stor rolle. En stor andel av argumentene blir forankret i følelser og verdier, og påstander kan være implisitte for å slippe å bli såret selv, eller slippe å såre andre. Analysen har også vist at for å anerkjenne noen, må man først anerkjenne definisjonene de bruker. Et annet kjennetegn ved anerkjennelsesretorikk, er hvordan identitetsgrupper etablerer fakta gjennom å spille på sin innledende ethos som identitetsgruppemedlem, og overfører det til å gjelde hele identitetsgruppen. Slik sett kan medlemskap i en identitetsgruppe gi en retorisk fordel når det er snakk om anerkjennelse. «Politisk korrekthet» virker å ha en innvirkning på hvordan retorikken utspiller seg i anerkjennelseskamper. Dette kan vi se gjennom strategier som jeg har kalt «falsk anerkjennelse», og gjennom at man implisitt ikke anerkjenner noen.

Forord

Fem år på Blindern har gått, og det ble plutselig min tur til å skrive forord.

Tusen takk til Sine Halkjelsvik Bjordal, for uvurderlig god veiledning og støtte gjennom hele masterprosessen. Du har stilt opp på kort varsel gjennom tykt og tynt, om det så er på kontoret, på Zoom eller på Kafé Niels. Uten deg hadde tankene mine rotet seg bort for lenge siden, og da hadde det kanskje ikke blitt noe forord. En bedre veileder skal man lete lenge etter!

Å skrive master på ett semester er hardt, men å sitte å skrive den alene hadde vært verre. Derfor vil jeg rette en spesiell takk til Marie Therese Sandmoe, for lange dager på en rekke biblioteker. Arbeidsdagene med deg har vært fylt med gode samtaler, både faglige og sosiale, men ikke minst humor. Ditt sprudlende humør og din naturlige ro har hjulpet meg gjennom mang en utfordring.

Ellers vil jeg gjerne takke gjengen på masterlesesalen for hyggelige lunsjpauser og sosiale avbrekk. Marthe, takk for at du er du, og at vi to alltid har dårligst tid i innspurten.

Til sist ønsker jeg å rette en stor takk til min gode familie. Dere har støttet og oppmuntret meg gjennom hele studietiden, noe jeg setter utrolig stor pris på.

Synne A. Christiansen

Oslo, juni 2022

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1	<i>Materiale og vedlegg</i>	2
2	Teori og metode	4
2.1	<i>Anerkjennelse</i>	4
2.2	<i>Toulmins argumentasjonsmodell</i>	7
2.3	<i>Argumentasjonens dynamikk: Fire faser</i>	9
2.3.1	<i>Den konstaterende fasen</i>	10
2.3.2	<i>Den definerende fasen</i>	10
2.3.3	<i>Den evaluerende fasen</i>	11
2.3.4	<i>Den advokerende fasen</i>	11
2.4	<i>Argumenttyper</i>	12
3	Analyse	15
3.1	<i>Beskrivelse av debatten «Hun, han, hen og hva mer?»</i>	15
3.2	<i>Analyse av fasene</i>	16
3.2.1	<i>De advokerende fasene</i>	17
3.2.2	<i>De konstaterende fasene</i>	26
3.2.3	<i>De definerende fasene</i>	35
3.2.4	<i>De evaluerende fasene</i>	45
3.2.5	<i>«Falsk anerkjennelse»</i>	51
4	Diskusjon	53
4.1	<i>Følelsens retorikk?</i>	53
4.2	<i>Gruppemedlemmenes makt</i>	54
4.3	<i>Definisjonens makt</i>	55
4.4	<i>«Politisk korrekthet»</i>	55
5	Avslutning	56
	Litteraturliste	59
	Vedlegg 1	61
	Vedlegg 2	87
	Vedlegg 3	96

1 Innledning

De siste tiårene har politikken endret seg fra å handle om omfordeling av goder, til heller å bli motivert av identitetsspørsmål (Fukuyama, 2019, s. 18). Fukuyama (2019, s. 18-21) kaller det fenomenet der tilhengere av et politisk ståsted blir mobilisert rundt en idé om at verdigheten til en gruppe er krenket, utfordret eller nedvurdert, for identitetspolitikk. En identitetsgruppe, basert på eksempelvis nasjon, etnisitet, religion, seksuell legning eller kjønn, mener altså at den ikke blir tilstrekkelig anerkjent av resten av verden eller av samfunnet rundt. I demokratiske land har dette nylig kommet til syne gjennom store bevegelser som blant annet Black Lives Matter, Me Too og transbevegelsen.

Bytte av kjønn og dets konsekvenser har blitt et hyppig diskutert tema i norsk offentlighet, og 27. januar 2022 var dette også temaet for debattprogrammet «Debatten» på NRK (NRK, 2022). Debatten hadde fått tittelen «Hun, han, hen og hva mer?», og den omhandlet blant annet anerkjennelsen transpersoner fikk gjennom innføringen av Lov om endring av juridisk kjønn i 2016, forslaget om å innføre en tredje kjønnskategori, mulige begrepsendringer i lovverket og helsebehandlingstilbudet til transpersoner. På et helt overordnet nivå kan man si at debatten både omhandlet en identitetspolitisk gruppe, transpersoner, som ønsket å bli anerkjent gjennom spesifikke endringer, og meningsmotstandere som problematiserte transpersonenes ønske.

I boken *Redistribution or recognition?: A political-philosophical exchange* skriver Nancy Fraser og Axel Honneth at *anerkjennelse* har blitt vår tids nøkkelord (Fraser & Honneth, 2003, s. 1). Young (1990, s. 26) beskriver anerkjennelse som «a vital human need», og ifølge Fukuyama (2019, s. 21-22) er det følelsen av å ikke bli anerkjent som fører til at ulike identitetsgrupper kjemper om anerkjennelse. Anerkjennelse er dermed en viktig drivfaktor i dagens politiserte samfunn. Selv om det finnes mye forskning på og teoretisering rundt anerkjennelse, er det ikke forsket mye på hvordan anerkjennelse – og krav om anerkjennelse – faktisk uttrykkes i samhandling mellom mennesker. Ifølge Vatnøy og Tønnesson (2020) er det for eksempel ikke gjort studier av hvordan anerkjennelse kommer til uttrykk retorisk. Det finnes altså ikke forskning som har undersøkt anerkjennelsens *retorikk* som sådan. Men hvordan studerer man egentlig anerkjennelsesretorikk? Hva kjennetegner anerkjennelsens retoriske former? – I denne oppgaven ønsker jeg å utforske disse mer overordnede spørsmålene knyttet til anerkjennelsens retorikk gjennom en case-studie av den nevnte NRK-debatten «Hun, han, hen og hva mer?».

Ettersom det ikke finnes særlig forskning på anerkjennelsesretorikk, og ettersom dette foreløpig er et underteoretisert felt, har jeg blant annet måttet ta utgangspunkt i en upublisert prosjektbeskrivelse, RHETOREC, utviklet av Forskergruppen for tekst og retorikk ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier, UiO (RHETOREC, u.å.). Jeg benytter meg av tre av de begrepene som etableres i prosjektbeskrivelsen; *recognition claim*, *recognition act* og *recognition talk*. Disse begrepene har Vatnøy og Tønnesson (2020) oversatt til *anerkjennelseskrav*, *anerkjenneshandling* og *anerkjennelsesytringer*. Ifølge RHETOREC-prosjektbeskrivelsen er anerkjennelseskrav eksplisitte *eller* implisitte krav framsatt på vegne av identitetsgrupper. En anerkjenneshandling er en symbolsk handling, utført av staten eller representanter av et større felleskap, som uttrykker anerkjennelse av en identitetsgruppe. *Anerkjennelsesytringer* vil ifølge RHETOREC si alle former for retorisk interaksjon som anerkjennelseskrav og anerkjenneshandlinger kan utføres gjennom.

Den mer konkrete problemstillingen jeg tar utgangspunkt i denne oppgaven, er derfor:

Hvordan utspiller identitetsbaserte anerkjennelsesytringer seg innenfor rammene av Debatten på NRK? Hva kan denne debatten si oss om anerkjennelsesretorikk som fenomen?

For å svare på problemstillingene vil jeg ta utgangspunkt i én case, altså den nevnte debatten «Hun, han, hen og hva mer?». Som metode benytter jeg argumentasjonsanalyse. Dette gjør at jeg kan se på argumentasjonens dynamikk, noe som vil skape et rammeverk som vil vise hvordan anerkjennelsesytringene utspiller seg i debatten. Metoden lar meg også undersøke hvordan argumentene er forankret. Jeg gjør nærmere rede for argumentasjonsanalyse og verktøyene jeg benytter i teori- og metodekapittelet.

1.1 Materiale og vedlegg

Casen jeg benytter for å belyse problemstillingen min er den nevnte debatten, «Hun, han, hen og hva mer?», fra Debatten på NRK (NRK, 2022). Jeg har valgt å ta utgangspunkt i Debatten fordi det er det mest populære debattprogrammet som vises på TV (Pettersen, 2019).

Programmet sendes på en statlig kanal, og ligger i tillegg tilgjengelig på NRK TV sin nettside, som dermed vil si at det når ut til mange. Valget av den spesifikke casen ble gjort gjennom det Silverman (2020, s. 63) kaller «purpose sampling», som vil si at man velger et spesifikt materiale fordi det viser noe man er interessert i. «Hun, han, hen og hva mer?» er som nevnt

en debatt der en gruppe på et overordnet nivå søker anerkjennelse, og det er anerkjennelsesytringer jeg vil undersøke. En debatt gir meg også muligheten til å undersøke hvordan slike ytringer forekommer dynamisk, i interaksjon med andre mennesker. Dette kan få fram aspekter som ikke hadde kommet fram i eksempelvis en ferdigskrevet tale.

Om dette ikke hadde vært en 30-poengs masteroppgave, ville jeg ha sett på flere enn én identitetspolitisk debatt. Det kunne kanskje fått fram sammenhenger og mønstre som hadde hatt et større grunnlag for å bli generalisert. Utvalget av én debatt gir meg derimot muligheten til å gå i dybden av ytringene, og dermed se aspekter som ikke ville kommet fram hvis jeg heller så på et større materiale.

I arbeidet med oppgaven har jeg sett det hensiktsmessig å transkribere debatten. Dette har gjort det lettere å kunne henviser til ytringene jeg omtaler, da jeg kan henviser til linjenummer for ytringen. Når jeg henviser til en ytring i oppgaven, setter jeg dermed linjenummer i parentes bak ytringen (eksempelvis «(380-382)»). Transkripsjonen er skrevet på bokmål, selv om flere av deltakernes talemål i debatten ikke alltid stemmer overens med dette. Meningen i ordene blir derimot det samme. Der deltakere blir avbrutt på en eller annen måte, er dette markert med «...» i slutten av turen deres. I noen tilfeller er det ikke-verbale handlinger som må utbroderes for at leseren av transkripsjonen skal forstå meningen i ytringene, og dette er markert med *[handling]*. Uhørlig tale er markert med «(XXX)». Transkripsjonen er vedlagt under *Vedlegg 1*.

Ved siden av transkripsjonen, har jeg lagt ved to vedlegg som gjør det enklere å følge analysen. *Vedlegg 2* består av visuelle oppstillinger av forskjellige argumenter. *Vedlegg 3* består av alle argumentene jeg har funnet i debatten, fordelt etter faser (som jeg vil utdype hva er i teori- og metodekapittelet). Dette vedlegget inneholder også oversikt over argumenttypene som forekommer i de ulike fasene.

I det følgende vil jeg først gjennomgå det teoretiske og metodologiske rammeverket for oppgaven. Deretter vil jeg innlede analysen med en kort beskrivelse av debatten, før jeg tar for meg argumentasjonen som forekommer der. Analysen er ordnet etter de fire fasene, og i slutten av hvert delkapittel har jeg tatt for meg den mest dominerende argumenttypen i fasen. I analysekapitlet besvares problemstillingen «*hvordan utspiller identitetsbaserte anerkjennelsesytringer seg innenfor rammene av Debatten på NRK?*». Etter analysekapitlet følger en diskusjon, der jeg med utgangspunkt i funnene i analysen min, sier noe om hva disse kan si om anerkjennelsesretorikk som fenomen. Til slutt vil jeg konkludere funnene mine.

2 Teori og metode

I dette kapittelet redegjør jeg for teorien og metoden jeg anvender i oppgaven. Først følger teori om anerkjennelse. Denne gjør rede for den psykologiske forståelsen av begrepet, og hjelper å forstå hva som ligger bak menneskers ønske om anerkjennelse, og hva som motiverer det. Til slutt i denne delen vil jeg avklare noen begreper om anerkjennelsesytringer som jeg nevnte innledningsvis. Deretter følger en utbrodering av metoden jeg anvender i oppgaven, nemlig argumentasjonsanalyse. Metoden inkluderer også teori om argumentasjonens dynamikk og argumenttyper.

2.1 Anerkjennelse

Verbet å anerkjenne betyr ifølge Det Norske Akademis ordbok å «erkjenne noe som riktig eller gyldig». I bruk innebærer dette å godta eller akseptere noe som lovlig eller legitimt, å respektere noen som menneske, eller å rose eller «ytre sin tilfredshet med» noe («anerkjenne», u.å.). Innenfor en filosofisk forståelsesramme bygger mange anerkjennelsesteorier på filosofen Georg W. F. Hegel sine verker (Iser, 2019). Ifølge Hegel har den ytterste drivkraften for mennesker gjennom historien vært en kamp om anerkjennelse (Fukuyama, 2019, s. 21-22). I boka *Kamp om anerkjennelse* lener Axel Honneth seg på Hegels lære, i sitt forsøk på å utvikle en normativ samfunnsteori (Honneth, 2008, s. 7). Med ønske om å gi Hegels teori en empirisk vending, inkluderer Honneth også aspekter fra G. H. Meads sosialpsykologi. Nedenfor gir jeg en kortfattet sammenfatning av Honneths (2008) anerkjennelsesteori. Det er absolutt mulig å gå mer i dybden på Honneths teori enn det jeg har gjort. Ønsket mitt er derimot kun å vise aspekter ved det psykologiske anerkjennelsesfenomenet som kan hjelpe oss å sette debatten inn i en slags kontekst, og forstå hva som egentlig står på spill for deltakerne. Som Honneth (2008) viser, er anerkjennelse en avgjørende drivkraft til handling for mennesker.

Ifølge Honneth (2008, s. 103) har mennesker et behov for gjensidig anerkjennelse, og denne forekommer i tre sfærer: 1) Sfæren for primære relasjoner (den private sfæren), 2) den rettslige sfæren, og 3) sfæren for verdifelleskap (den sosiale sfæren). I de tre sfærene forekommer henholdsvis tre former for anerkjennelse: 1) Anerkjennelse som kjærlighet, 2) anerkjennelse som rettigheter, og 3) anerkjennelse som sosial verdsetting (solidaritet). Gjennom anerkjennelse som kjærlighet i den private sfæren, oppnår man selvtillit. Ved å bli anerkjent med rettigheter i den rettslige sfæren, vil man oppnå selvrespekt. Og gjennom

anerkjennelse i form av solidaritet i den sosiale sfæren, oppnår man selvverd. De tre formene for anerkjennelse vil dermed, på hver sin måte, bidra til et positivt forhold til seg selv, og de kan betraktes «som forutsetninger for vellykket selvrealisering» (Honneth, 2008, s. 181-182). Ifølge Honneth konstitueres individene «som personer utelukkende ved at de gjennom tilslutning eller avvisning fra andre lærer å forholde seg til seg selv som vesener med bestemte positive egenskaper og ferdigheter. Hvor positivt selvforhold man har, er dermed avhengig av anerkjennelsen man får, og den «vokser med hver ny form for anerkjennelse som den enkelte kan relatere til seg selv som subjekt» (Honneth, 2008, s. 181)

Dersom forventningen om anerkjennelse ikke blir innfridd, vil mennesker oppleve en følelse av krenkelse. I den forbindelse har Honneth, komplementært til de tre positive anerkjennelseformene, listet opp tre negative former for «ringeakt». Når Honneth snakker om ringeakt, mener han ikke påføring av skade eller innskrenking av handlefrihet mot et individ, men beskriver det heller som «et aspekt ved en skadelig atferd hvor personene krenkes i sin intersubjektivt ervervede positive selvforståelse» (Honneth, 2008, s. 140-141).

I den private sfæren nevner Honneth ringeakt som går utover en persons kroppslige identitet i form av fysiske krenkelser. Eksempler på dette er mishandling, voldtekt og tortur. Det er ikke de fysiske skadelige konsekvensene av slike krenkelser Honneth mener rører ved personens selvforhold, men heller det faktum at det «varig skader subjektets tiltro til at det på en autonom måte kan koordinere sin egen kropp» (2008, s. 141-142). Dette vil skade en persons selvtilit.

I den rettslige sfæren er en ringeakt at en person blir ekskludert fra visse rettigheter i samfunnet, noe som antyder at vedkommende ikke kan ses som like moralsk tilregnelig som sine medborgere. Ifølge Honneth (2008, s. 142) vil det å bli nektet sosialt gyldige rettskrav bety «at den enkelte ikke får innfridd sin intersubjektive forventning om å bli anerkjent som et subjekt som er i stand til å foreta moralske vurderinger». På den måten vil personens selvrespekt stå på spill.

I den sosiale sfæren nevner Honneth (2008, s. 143) former «for ringeakt hvor man nedvurderer individuelle eller kollektive livsformer», noe som negativt vil påvirke den sosiale verdien til et individ eller en gruppe. Dersom et samfunns verdier er ordnet hierarkisk, og at noen livssyn eller livsformer blir sett ned på, så mister de aktuelle personene muligheten til å gi egne ferdigheter og egenskaper en sosial verdi. Når en person ikke blir verdsatt for sine karakteristiske ferdigheter og egenskaper, vil det ha en negativ virkning på personens selvverd.

Å nekte å anerkjenne bestemte identitetskrav hos en person, vil ryste personens selvforhold og føre til ulike grader av psykisk skade (Honneth, 2008, s. 140-144). Ifølge Honneth vil den sosiale ydmykelsen og fornedrelsen mennesker erfarer gjennom å bli utsatt for ringeakt, true menneskers «identitet i samme grad som sykdommer utgjør en fare for dets fysiske liv». De negative følelsene som følger med erfaringen av ringeakt, er det som ifølge Honneth vil «motivere til sosial motstand og konflikt», altså en «kamp om anerkjennelse». Følelser som skam, krenkelse, raseri eller forakt fungerer nemlig som psykiske symptomer som gjør et individ klar over at det har blitt nektet sosial anerkjennelse på en urettferdig måte.

Anerkjennelse og retorikk – anerkjennelsesretorikk?

Som jeg viste innledningsvis, er det ikke gjort mye forskning på anerkjennelsesretorikk, og i denne oppgaven vil jeg ta utgangspunkt i de nevnte begrepene fra den upubliserte RHETOREC-prosjektbeskrivelsen: *Anerkjennelseskrav*, altså eksplisitte eller implisitte krav framsatt av identitetsgrupper, og *anerkjenneshandling*, som vil si en symbolsk handling, utført av staten eller representanter av et større felleskap, som uttrykker anerkjennelse av en identitetsgruppe. Ved siden av begrepet anerkjenneshandling, ønsker jeg dessuten å operere med et begrep som beskriver handlinger som gjør det motsatte av å uttrykke anerkjennelse for identitetsgrupper. Det vil altså si handlinger som viser at man *ikke* anerkjenner noen. I denne oppgaven bruker jeg *negativ anerkjenneshandling* for å beskrive slike handlinger. For bedre å kunne skille begrepene fra hverandre, bruker jeg *positiv anerkjenneshandling* om handlingene som anerkjenner en identitetsgruppe. *Anerkjennelsesytringer* vil ifølge RHETOREC (u.å) si alle former for retorisk interaksjon som anerkjennelseskrav og anerkjenneshandlinger kan utføres gjennom. Når jeg bruker dette begrepet, vil dette inkludere både de positive og de negative anerkjenneshandlingene.

I denne oppgaven har jeg benyttet meg av argumentasjonsanalyse som analyseredskap for å undersøke retorikken som utspiller seg i sammenheng med anerkjennelse. Valget av analyserammeverk ble tatt med hensyn til materialet som skulle undersøkes. Materialet mitt består nemlig av en debatt, og her finner naturligvis mye argumentasjon sted i møte med meningsmotstandere. I en slik setting kan man tenke seg at argumentasjonen har mye å si for om anerkjennelseskravene fører fram. I møte med meningsmotstandere kan man nemlig ikke forvente å bli anerkjent uten videre, man er nødt til å overbevise om at man fortjener å bli det. Gjennom argumentasjonsanalyse kan jeg undersøke hvordan dette skjer retorisk, da metoden gjør det mulig å ta argumenter fra hverandre og undersøke dets ulike deler. Denne formen for analyse gjør det også mulig å få fram implisitte synspunkter, noe som kanskje ikke hadde

kommet like godt fram ved bruk av andre analyseredskaper. Det er nemlig ikke alt i debatten som ytres eksplisitt, noe analysekapittelet vil vise.

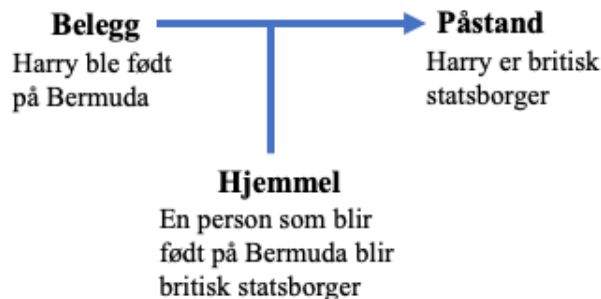
I utarbeidelsen av argumentasjonsanalysen har jeg lent meg på Stephen Toulmins argumentasjonsmodell, som presentert i *The uses of Argument* (2003). Charlotte Jørgensen og Merete Onsberg (2011) har, med utgangspunkt i Toulmins argumentasjonsmodell, bidratt med nyttige analyseverktøy i arbeid med argumentasjon. Jeg har supplert argumentasjonsanalysen med deres teorier om argumentasjonens dynamikk og argumenttyper.

2.2 Toulmins argumentasjonsmodell

Ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 15-16) betraktes Toulmin som en av de største skikkelsene i moderne argumentasjonsteori, og hans analysemodell er anvendelig på nesten alle argumenter, uavhengig av sammenhengen de inngår i. Modellen hans er en slags sammenslåing og videreutvikling av syllogismen og enthymemet, som er de to klassiske argumentasjonsmodellene som stammer tilbake fra Aristoteles. Begge modellene tar utgangspunkt i at et argument består av to premisser som det trekkes en konklusjon fra. I syllogismen fører to sanne premisser alltid til en sann konklusjon, mens enthymemets konklusjon heller regnes som sannsynlig. Dette er fordi enthymemet baserer seg på allment aksepterte holdninger, oppfattelser og synspunkter som i de fleste tilfeller er riktige. Konklusjonen i enthymemet bygger på det sannsynlige, mulige eller ønskelige, noe som gjør at en viss usikkerhet alltid vil følge med den. Syllogismen og enthymemet har dannet grunnlaget for henholdsvis logikken og den retoriske argumentasjonslæren (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 15).

Ifølge Toulmins argumentasjonsmodell består alle argumenter av tre obligatoriske ledd; påstand («claim»), belegg («data») og hjemmel («warrant») (Toulmin, 2003, s. 92). Påstanden er det avsenderen ønsker tilslutning om, mens belegget er informasjon vi bruker for å understøtte påstanden. Hjemmelen fungerer som en bro mellom disse, og består av en mer generell og allmenngyldig regel eller prinsipp som mottakeren må godta for at argumentet skal virke overbevisende (Toulmin, 2003, s. 90-91). Toulmin (2003, s. 92) benytter en pil for å vise veien fra belegget til påstanden visuelt, som illustrert under. For å komme fra belegget (Harry ble født på Bermuda) og til påstanden (Harry er britisk statsborger), er argumentet avhengig av en regel som binder dem sammen. Den generelle regelen i dette tilfellet, altså hjemmelen, gjør dette mulig. Den stadfester at personer som er født på Bermuda blir britiske

statsborgere, og på den måten kan bevegelsen fra belegget til påstanden virke sannsynlig for en mottaker. Jeg har benyttet meg av samme måte å stille opp argumenter på i vedlegg 2.

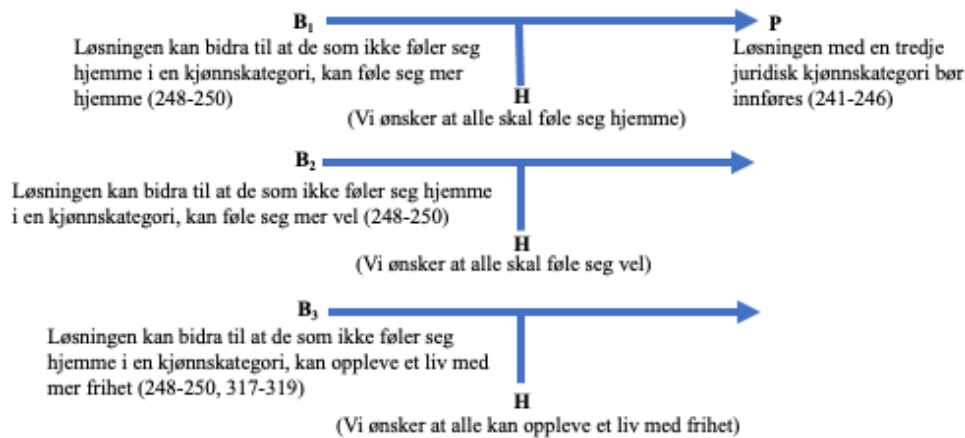
Figur 1: Toulmins grunnmodell (min gjengivelse og oversettelse fra Toulmin (2003, s. 92))

Ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 21-22) er det i retoriske argumenter vanlig at deler av dem er implisitte; hjemmelen er det vanligvis, belegget er det av og til, mens påstanden er det sjelden. Det kan nemlig kjede mottakeren å gjøre eksplisitt alle delene av et argument, da det kan oppfattes som overflødig informasjon. Påstanden er derimot det leddet i argumentasjonen som er av størst interesse for avsenderen, og som det derfor er viktigst å legge ut om. De delene av argumentet som er implisitte, blir hos Jørgensen og Onsberg (2011, s. 17) markert ved hjelp av parenteser. Dette gjør også jeg i mine eksempler i oppgaven, og i fremstillingene i vedlegg 2 og 3

Jeg har nå gjort rede for Toulmins grunnmodell, som vil si de delene et argument alltid består av. Ved siden av grunnkomponentene i et argument, har Toulmin også skrevet om en utvidet argumentasjonsmodell. Komponentene i den utvidede modellen kan være til stede i argumenter, men må det ikke. De tre ekstra elementene er gjendrivelse, styrkemarkør og ryggdekning (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 27). Jeg kommer ikke til å gå inn på de tre begrepene fra den utvidede modellen i denne oppgaven, selv om noen av komponentene kan forekomme i materialet. Dette har jeg først og fremst valgt på grunn av oppgavens omfang, men også fordi det er begrepene i grunnmodellen som er nødvendige for analysen av argumentasjonens dynamikk og av argumenttypene. Disse rammene for analysen redegjør jeg for nedenfor.

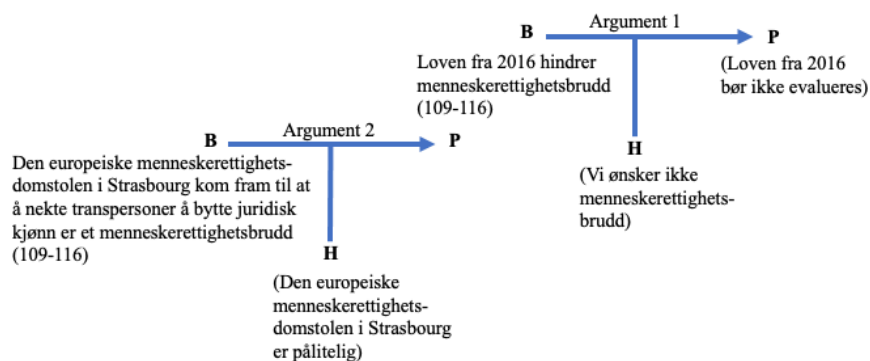
Ved siden av enkeltargumenter, som illustrert i *figur 1* ovenfor, vil argumentene i en tekst ofte være kombinert som rekker eller hierarkier. To eller flere sideordnede argumenter utgjør en argumentekke, noe som enten innebærer at én påstand har flere belegg, eller at det

finnes flere påstander med samme belegg. Et eksempel på hvordan det kan se ut, er Trettebergstuens argumentasjon fra debatten:

Figur 2: Eksempel på argumenttrekke (hentet fra vedlegg 2, figur 5. Gjengivelsen her er noe avkuttet)

Hvis argumentasjonen derimot består av et overordnet argument, og et eller flere underordnede, er det snakk om et argumenthierarki. Da vil belegget i et overordnet argument fungere som påstand i et underordnet argument, eller omvendt, at påstanden kan brukes som belegg i et overordnet argument (Jørgensen & Onstad, s. 30-32). Et eksempel fra debatten er Sørliens argumentasjon:

Figur 3: Eksempel på argumenthierarki (hentet fra vedlegg 2, figur 1)

2.3 Argumentasjonens dynamikk: Fire faser

Ifølge Jørgensen & Onsborg (2011, s. 39) kan påstanden i et argument være svar på fire forskjellige tvilsspørsmål som stammer fra klassisk retorikk: «1) Er det tilfældet 2) Hvad er

det? 3) Hvilken verdi har det? 4) Hva skal der gøres ved det?». Spørsmålene stammer fra topikken, som er læren om hvilke «steder» argumenter kan finnes. Ved å stille relevante spørsmål kan man nemlig finne fram til de synspunktene man ønsker å legge fram i en sak.

Tilsvarende til de fire spørsmålene, fremstiller Jørgensen og Onsberg (2011, s. 39-40) fire faser som indikerer dynamikken i argumentasjonen. Disse gjør det mulig å «beskrive hvilke av de fire slags spørsmål en argumentation kommer ind på, og hvordan den forløber». De fire fasene er henholdsvis «1) Den konstaterende fase (spørsmål vedr. realitet) 2) Den definerende fase (spørsmål vedr. identifisering) 3) Den evaluerende fase (spørsmål vedr. vurdering) 4) Den advokerende fase (spørsmål vedr. handling/beslutning)». Ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 46) er fasene et godt verktøy for blant annet å kunne beskrive hvorfor en debatt går i stå. Nå følger en nærmere beskrivelse av hver enkelt fase.

2.3.1 Den konstaterende fasen

Argumenter under den konstaterende fasen vedrører ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 39-40) tvil om kjensgjerninger, og påstanden i slike argumenter svarer på det første grunnleggende tvilspørsmålet «er det tilfældet?». Jørgensen og Onsberg bruker en tekst om boligforhold i København som eksempel, der de spør om det er boligmangel eller ikke. Svaret vil dermed være enten bekreftende eller benektende, og det gir svar på om en handling vil finne sted eller har funnet sted (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 40, 45). Dersom det ikke er tvil om hva som er kjensgjerningen, vil den konstaterende fasen utelates. I en debatt vil enighet i denne fasen være det felles utgangspunktet for de ulike partene. Enighet i den konstaterende fasen forutsettes vanligvis for å kunne bli enige i de to siste fasene (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 40).

2.3.2 Den definerende fasen

Argumentene som finner sted i den definerende fasen vedrører tvil rundt hva noe er. Påstander i denne fasen bygger som oftest på en definisjon som finnes i enten belegget eller hjemmelen, men det hender også at påstanden i seg selv kan være en definisjon. Det kan for eksempel i en diskusjon om boligmangel være uenighet om hva ordet egentlig innebærer, noe som dermed blir avgjørende å komme til enighet om for at argumentasjonen skal kunne bevege seg videre (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 40-41).

Jørgensen og Onsberg (2011, s. 42-44) skiller mellom fire forskjellige typer definisjoner: Beskrivende, stipulative, selektive og overtalelsesdefinisjoner. Den beskrivende definisjonen ligner den som finnes i leksika og ordbøker, og den er så dekkende og objektiv som mulig. Slike definisjoner har gyldighet i alle situasjoner, og ikke kun i den saken som diskuteres. Den stipulative definisjonen kjennetegnes ved at den er rettet mot en spesifikk faglig sammenheng, som for eksempel faglitteratur og fagbøker. Dermed er disse definisjonene mer begrensede enn beskrivende definisjoner, men de muliggjør at man kan bruke et ord mer presist. Det er ikke alltid de stipulative definisjonene har gyldighet i andre sammenhenger enn den saken de blir brukt i. I motsetning til den beskrivende- og den stipulative definisjonen, gjør ikke den selektive definisjonen krav på å være like fyllestgjørende og dekkende. Den tar heller med informasjon som er av betydning i en gitt situasjon, og velger ut et særlig kjennetegn blant flere mulige. Selv om det er flere mulig klasser, blir det som defineres plassert i én av dem, basert på hva som er hensiktsmessig i den gitte sammenhengen. I den siste definisjonstypen, overtalelsesdefinisjonen, er det den subjektive oppfattelsen av det som defineres som er rådende. På den måten vil en slik definisjon si mer om avsenderen og hans personlige meninger, framfor det som defineres. For å overbevise mottakere, forutsetter det at de deler avsenderens subjektive oppfattelse. Dette skiller seg fra de tre første definisjonstypene. Fordi overtalelsesdefinisjonen henger sammen med avsenderens subjektive meninger, hører den ifølge Jørgensen & Onsberg (2011, s. 44) også hjemme i den evaluerende fasen.

2.3.3 Den evaluerende fasen

Spørsmål vedrørende vurdering blir avklart i den evaluerende fasen (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 40). Argumentene i denne fasen omhandler tvil om normer og følelser, og her kommer avsenderens personlige meninger til syne. Det kan for eksempel dreie seg om sympatier eller antipatier mot noe, og fasen karakteriseres av verdiladde ord (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 44-45).

2.3.4 Den advokerende fasen

Argumentene i den advokerende fasen omhandler tvil om fremtidige beslutninger og handlinger. I en sak vil det ofte være nødvendig å ta stilling til hva som skal gjøres etterpå.

Derfor vil argumenter i denne fasen enten anbefale eller fraråde en beslutning eller handling. Når dette skal skje kan derimot variere; det kan være snakk om med det samme, eller det kan være langt fram i tid (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 45).

2.4 Argumenttyper

Ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 51) finnes det ulike grupper med allmenne synspunkter som regelmessig forekommer i hjemmelen til argumenter. Oppbygging av argumentasjonen for et synspunkt innebærer å velge belegg for påstanden, og «belægget kan hentes forskjellige 'steder' (topoi), og det stedet vi benytter os af, fremgår af hjemlen». Jørgensen og Onsberg (2011, s. 51) har med utgangspunkt i hjemmel-delen av argumentet, laget en liste over de vanligste argumenttypene. Deres inndeling består av syv hovedtyper av argumenter: Tegn, årsak, klassifikasjon, generalisering, sammenligning, autoritet og motivasjon. I avsnittene som følger er de ulike argumenttypene utdypet.

Tegn-, årsaks-, klassifikasjons-, generaliserings- og sammenligningsargumenter har en intellektuell appell, og hjemmelen i disse «indeholder en regel om forbindelse mellom fænomener i verden omkring os» (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 57). Tegnargumentenes hjemmel inneholder «en regel om at to ting følges ad på en sådan måte at den ene (anført i belægget) er tegn eller symptom på den anden (anført i påstanden)». Slik sett forklarer hjemmelen betydningen av et symptom eller kjennetegn (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 52). Hjemmelen i årsaksargumenter inneholder en regel om at noe vil medføre eller forårsake noe annet. Årsaken og virkningen kan begge stå i påstanden og i belegget, «afhængigt af om man går fra årsag til virkning eller fra virkning til årsag» (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 53). Hjemmelen til klassifikasjonsargumentene inneholder en «regel om medlemmer af en klasse så det fremgår at hvad der gjælder for hele klassen, også gjælder for dens enkelte medlemmer». Medlemmene av klassen blir plassert i belegget, og i påstanden blir det som gjelder for klassen overført til det enkelte medlemmet det er snakk om (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 54). Slutningene i generaliseringsargumenter er motsatte av dem vi finner i klassifikasjonsargumenter; her sier hjemmelen at det som gjelder for noen i en klasse, også gjelder for alle medlemmene av klassen. I belegget framgår den informasjon om den eller de fra klassen, mens denne blir overført til å gjelde resten av klassemedlemmene i påstanden (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 55). Hjemmelen i sammenligningsargumenter er en regel om likheter som to ting deler. Den ene tingen opptrer i belegget, mens den andre tingen opptrer i påstanden. Man kan enten sammenligne to helt forskjellige ting, og finne en parallell mellom

dem, eller man kan sammenligne to ting som har flere likhetstrekk (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 57).

Autoritets- og motivasjonsargumenter har en emosjonell appell, og består av «argumenter hvor afsenderen gjør tilslutningen afhængig af en mere eller mindre følelsesbetonet stillingstagen» (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 57). Hjemmelen i autoritetsargumenter vedrører om en kilde er pålitelig, og den fungerer dermed som en legitimering for at mottakeren, i kraft av kilden, kan godta en påstand eller ikke. På den måten appellerer disse argumentene til mottakerens følelse av tillit til en kilde, noe som avhenger av hvilket omdømme autoriteten har hos mottakeren. Hjemmelen i motivasjonsargumentene inneholder «en regel om en indre bevæggrund eller tilbøjelighed hos modtager», der «belægget aktiverer den følelse hos modtageren som hjemlen handler om, og som motiverer ham for påstanden». I disse argumentene vil dermed mottakerens personlige holdninger være avgjørende for om hen vil si seg enig i påstanden. Den indre tilbøyeligheten eller drivkraften består av fellesmenneskelige drivkrefter, som for eksempel medlidenhet, sympati, dårlig samvittighet, ambisjoner, behov, ønsker, normer og idealer. (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 59-60.)

Jørgensen og Onsberg (2011, s. 60-61) har lagd et skjema som viser hvilke kombinasjonsmuligheter som kan forekomme mellom de syv argumenttypene og de fire fasene. Det vil altså si hvilke slutninger i hjemmelen som kan kombineres med hva slags påstander. Jeg har benyttet dette skjemaet som hjelp for å kunne avgjøre hvilken type et argument er, men også i noen tilfeller for å bestemme hvilken fase det tilhører. Skjemaet er illustrert nedenfor:

			Påstander			
Appellform	Hjemmelens regel	Argumenttype	Konstaterende	Definerende	Evaluerende	Advokerende
Intellektuell appell	Ytre relasjoner	1. Tegn	x			
		2. Årsak	x			
		3. Klassifikasjon	x	x	x	
		4. Generalisering	x		x	
		5. Sammenligning	x	x	x	x
Emosjonell appell	Mottakerens tillit	6. Autoritet	x	x	x	x
	Mottakerens indre beveggrunn	7. Motivasjon			x	x

Figur 4: Kombinasjonsmuligheter i et argument (min gjengivelse og oversettelse fra Jørgensen og Onsberg (2011, s. 61))

I dette kapitlet har jeg redegjort for anerkjennelsesteori, som hjelper oss å forstå hva som står på spill for mennesker som søker anerkjennelse, og hvilke faktorer som motiverer til «kamp». Jeg har også avklart hva som ligger i begrepene jeg benytter for å studere anerkjennelsesytringer. Til slutt gjorde jeg rede for argumentasjonsanalyse som metode, supplert med teori om argumentasjonens dynamikk og argumenttyper. I analysen vil argumentasjonsanalysen fungere som et redskap for å kunne identifisere hvilken fase argumentet befinner seg i, og hvilken argumenttype det er. På den måten kan jeg si noe om hvordan argumentene ser ut i de ulike fasene, og dermed også noe om hvordan anerkjennelsesytringer utspiller seg i debatten.

3 Analyse

I dette kapitlet analyserer jeg debatten «Han, hun, hen og hva mer?», med mål om å si noe om hvordan identitetsbaserte anerkjennelsesytringer utspiller seg. Jeg vil først gi en kort beskrivelse av debatten, før jeg analyserer de ulike fasene som finner sted der.

3.1 Beskrivelse av debatten «Hun, han, hen og hva mer?»

Debattens episode fra 27. januar 2022, «Hun, han, hen og hva mer?», er en debatt som overordnet handler om innføringen av en tredje kjønnskategori, loven om bytte av juridisk kjønn fra 2016, og behandlingen som foretas i forbindelse med bytte av kjønn. Hvis man ikke regner med programlederen, er det til sammen ti deltakere i debatten. Debatten er ordnet etter ulike temaer som diskuteres, og alle deltakerne deltar ikke samtidig. Det er i hovedsak to sider som debatterer mot hverandre. Nedenfor følger en kort oversikt over deltakerne i debatten.

Side A:

- *Aleksander Sørli* er leder for Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens, og er selv transperson
- *Christine Marie Jentoft* er rådgiver i foreningen FRI, en forening for kjønns- og seksualitetsmangfold. Hun er selv transperson, og fikk barn før hun skiftet kjønn til kvinne.
- *Anette Trettebergstuen* er politiker i Arbeiderpartiet og kultur- og likestillingsminister.
- *Anne Wæhre* er leder for Nasjonal behandlingssenter for kjønnsinkongruens.
- *Ingun Wik* er avdelingsleder for Helsestasjon for kjønn og seksualitet.

Side B:

- *Jenny Klinge* er stortingsrepresentant for Senterpartiet.
- *Christina Ellingsen* er feminist og styreleder i Women's Declaration Norge.
- *Glenn-Peter Sætre* er professor i evolusjonsbiologi ved Universitetet i Oslo.
- *Espen Ottosen* er teolog, filosof og informasjonsleder i Norsk Luthersk misjonssamband
- *Pål Surén* er barnelege og forsker ved FHI

I del 1 diskuterer Klinge og Sørli rundt lovendringen i 2016, i tillegg til å diskutere en del definisjoner. I del 2 diskuterer Klinge, Sørli, Jentoft, Ellingsen, Trettebergstuen og Sætre rundt forslaget om å innføre en tredje kjønnskategori. Ottosen har erstattet Sætre i del 3, og her er et av temaene hvorvidt man blir nektet å ha et biologisk syn på kjønn gjennom skoleutdannelsen. De diskuterer også noen forslag om begrepsendringer til den nye Barnelova. Ved siden av programlederen, er Wæhre den eneste som deltar i del 4. I denne delen skal seerne få «lære litt mer om hvem det er som får hjelp til å endre kjønn», slik Solvang formulerer det (631-632). Jeg har forstått denne delen av debatten som en slags uavhengig informasjonsdel, og ikke som et direkte bidrag til temaene som diskuteres. Fordi jeg ikke opplever at Wæhre tillegger noe vesentlig til resten av debatten, har jeg derfor valgt å ikke inkludere henne i analysen av fasene. I del 5 diskuterer Surén og Wik temaet kjønnsbekreftende behandling.

Selv om jeg nå har gått inn på hva de snakket om i de ulike delene, betyr ikke det at de ikke også snakket om ting utenfor disse temaene. Debatten beveget seg nemlig hyppig frem og tilbake mellom temaene, og deler av debatten fremstod som uoversiktlig. Dette er også illustrert nærmere gjennom hele analysen.

3.2 Analyse av fasene

For å undersøke hvordan anerkjennelsesytringer utspiller seg i debatten, har jeg valgt å strukturere analysen etter de fire forskjellige fasene i fire delkapitler (ett for hver fase). Dette har jeg gjort fordi det gir meg muligheten til å undersøke all argumentasjonen i samme fase samtidig. Det er nemlig ikke slik i debatten at det er én konstaterende fase der fakta legges fram, eller én advokerende fase der beslutninger om fremtiden tas. Som vist, diskuteres mer enn én sak, og ved siden av dette er debatten også uoversiktlig. Dette gjør at debatten beveger seg hyppig fram og tilbake mellom fasene, og samme fase forekommer således flere ganger i løpet av debatten. Derfor skriver jeg eksempelvis «de konstaterende fasene» i stedet for «den konstaterende fasen» når jeg omtaler de fire fasene i debatten. Ved å se på fase for fase i analysen, får jeg samlet sekvenser som egentlig er spredt rundt i hele debatten. Slik sett kan jeg oppdage sammenhenger og mønstre som forekommer i samme type fase, og jeg kan se på hvilken argumenttype som dominerer i fasen generelt. Det dynamiske aspektet opprettholdes gjennom at eksemplene som analyseres er forskjellige sekvenser mellom ulike deltakere.

Analysen begynner i de advokerende fasene, og går deretter videre til de konstaterende, de definerende og de evaluerende fasene. I hver fase har jeg tatt for meg

eksempler i form av sekvenser mellom deltakerne. Til slutt i hvert delkapittel om de ulike fasene, har jeg også utbrodert om argumenttypen som dominerer der. Dette har jeg gjort med utgangspunkt i tabell 1-4 i vedlegg 3. Disse tabellene viser oversikt over hvor mange av de ulike argumenttypene som forekommer i hver fase.

3.2.1 De advokerende fasene

Den advokerende fasen er der deltakerne tar stilling til hvilke handlinger som skal utføres i fremtiden (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 45). Ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 47) spiller den advokerende fasen en betydelig rolle i praktisk argumentasjon, da grunnen for at man i det hele tatt trenger å argumentere ofte springer ut fra denne fasen. På et overordnet nivå er det fem spørsmål som blir besvart i de advokerende fasene i denne debatten:

1. Bør loven fra 2016 bli evaluert?
2. Bør det innføres en tredje kjønnskategori?
3. Bør folk få frihet til å mene at det bare finnes to kjønn og at kjønn er biologi?
4. Bør begrepet «kvinne» og/eller «mor» erstattes med «den som føder» i Barnelova?
5. Hvordan bør behandlingstilbudet for transpersoner endres?

Jeg har valgt å analysere de advokerende fasene først, da disse viser påstander direkte knyttet til om transpersoner skal anerkjennes i fremtiden eller ikke. På hvilken måte de gjør det, blir vist til slutt i delkapittelet. Analysen av de advokerende fasene er strukturert opp mot de fem nevnte spørsmålskategoriene. Dette har jeg gjort fordi det advokeres rundt samme sak på forskjellige steder i debatten, og en ordning rundt spørsmålskategoriene vil dermed gi en mer oversiktlig fremstilling.

1) Bør loven fra 2016 bli evaluert? (Figur 1-4)

På spørsmålet om loven fra 2016 bør bli evaluert, svarer Klinge, Ellingsen og Sætre ja, mens Sørli sier nei. De fire deltakernes argumentasjon er vist visuelt i figur 1-4 i vedlegg 2.

Samtlige deltakere som ønsker å evaluere loven, belegger dette med at loven går negativt utover kvinner. En viktig presisering her er at jeg tolket Sætres påstand om at vi ikke bør definere verden ut fra «sjelekjønn», som at han sier at han vil evaluere loven fra 2016. Dette er fordi lovendringen i 2016 gjorde slik at vi nå definerer verden ut fra det han kaller «sjelekjønn», altså en slags kjønnsforståelse som ikke kan forstås biologisk, men som heller

henger sammen med følelsene. Sørliie ønsker derimot *ikke* å evaluere loven fra 2016, da den ifølge ham hindrer at det blir begått menneskerettighetsbrudd mot transpersoner (109-116).

2) Bør det innføres en tredje kjønnskategori? (Figur 5-6)

Vedrørende spørsmålet om det bør innføres en ny kjønnskategori, svarer Trettebergstuen og Jentoft ja, mens Sætre svarer nei. Argumentasjonen til Trettebergstuen og Sætre er vist i figur 5 og 6 i vedlegg 2. Slik jeg har forstått det, er Jentofts påstand et postulat, og jeg har derfor ikke vist den visuelt.

Ifølge Trettebergstuen bør vi innføre en tredje juridiske kjønnskategori, noe hun begrunner med hele syv belegg i en argumentrekke. Alle beleggene er derimot ikke fra samme tidspunkt i debatten, men er heller spredt utover. Trettebergstuen ønsker å innføre en tredje kjønnskategori fordi løsningen vil bidra til at de som ikke føler seg hjemme i en kjønnskategori, kan føle seg mer hjemme og mer vel, og de kan oppleve et liv med mer frihet (248-250). Ifølge henne går det heller ikke utover rettighetene til biologiske kvinner at transpersoner får ivaretatt menneskerettighetene sine gjennom en tredje kjønnskategori (466-470), og løsningen innebærer ikke å opprette flere biologiske kjønn (470-471). Løsningen vil gi de som ikke føler seg som verken mann eller kvinne, noe bedre levekår (547-551), og den vil tjene kvinnekampen (323).

Sætres argumentasjon er organisert hierarkisk. Han mener vi sosialt og kulturelt ikke bør innføre et tredje kjønn, noe han belegger implisitt, med utgangspunkt i at det er en fordel at definisjonene våre reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet (374-377). Ut ifra dette har jeg forstått belegget å være «et tredje kjønn reflekterer ikke en faktisk og fysisk virkelighet».

3) Bør folk få frihet til å mene at det bare finnes to kjønn og at kjønn er biologi? (Figur 7)

Det er kun Ottosen som advokerer i henhold til spørsmålet om man bør få frihet til å mene at det bare finnes to kjønn og at kjønn er biologi. Ifølge han er svaret ja (480-483), og argumentasjonen hans er vist visuelt i figur 7 i vedlegg 2. Utover påstanden, har derimot ikke Ottosen gjort argumentasjonen eksplisitt, og jeg har derfor oppgitt et belegg jeg regner som sannsynlig. Siden Ottosen sier at vi må få «frihet» til å mene noe, har jeg tenkt at budskapet hans henger sammen med ytringsfrihet. Jeg har derfor satt belegget til å være at det å mene at finnes to kjønn og at kjønn er biologi går inn under ytringsfriheten, som er hjemlet med at

ytringsfriheten er viktig i Norge. Et alternativt belegg kunne også vært at meningene Ottosen forsvarer, er vitenskapelige faktum (i hvert fall innenfor biologien).

4) Bør begrepet «kvinne» og/eller «mor» erstattes med «den som føder» i Barnelova?

(Figur 8-12)

Spørsmålet i denne delen kunne også vært «bør begrepet «kvinne» bli erstattet med «den som føder barnet» i Barnelova?», men det hadde ikke rommet alle ytringene knyttet til dette.

Bakgrunnen for dette er, til tross for at Solvang konstaterte at det i forslaget til ny barnelov foreslås å erstatte ordet «kvinne» med «den som føder barnet» (558-561), at flere deltakere advokerer ut ifra at også begrepet «mor» ønskes byttet ut. I forslaget til ny barnelov foreslås det derimot kun at ordet «kvinne» erstattes med «den som føder barnet», slik som Solvang slår fast (NOU 2020: 14, s. 410). Dette kan, som Solvang også poengterer senere, forstås ut ifra at det til å begynne med også var et forslag om å fjerne ordet «mor». Dette gikk derimot utvalget bort fra, da de ikke trodde de ville få gehør for det (linje 608-611; NOU 2020: 14, s. 120). I spørsmålet om begrepene «kvinne» og/eller «mor» bør erstattes med «den som føder» i Barnelova, svarer både Trettebergstuen, Klinge, Sørli, Ellingsen og Jentoft nei.

Argumentasjonen til samtlige deltakere er vist visuelt i figur 8-12 i vedlegg 2.

Trettebergstuen advokerer at vi ikke skal bytte ut ordet mor med fødeforeldre i lovverket, noe hun belegger med at det er avvist for lenge siden og at det høres helt urimelig ut (538-543). Trettebergstuen er altså imot at ordet mor skal forsvinne, men kommenterer ikke det faktum at ordet kvinne er foreslått å bli erstattet. Derfor kan det også hende hun ikke er imot den foreslåtte endringen av kvinnebegrepet, men dette får vi ikke vite.

Klinge mener både mor og kvinne ikke bør erstattes, noe hun belegger med at forslaget er noe «stort tull» (562-565), at det å endre vanlige begreper ikke er en bagatell, og at det er problematisk å tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper (579-582). Klinge nevner dermed også morsbegrepet, som det egentlig ikke har blitt foreslått å endre.

Sørli har ikke noe problem med begrepet fødeforeldre, og ifølge han er det cis-personer som har brydd seg om dette (598-600). Dette har jeg forstått som at han implisitt advokerer at han ikke vil erstatte begrepet kvinne med fødeforeldre i Barnelova, belagt med at det er cis-folk som har brydd seg om begrepet (598-600). Jeg har ikke inkludert morsbegrepet i den implisitte påstanden, da det var kvinnebegrepet de i utgangspunktet diskuterte.

Når Ellingsen blir spurt om hvorfor hun reagerer kraftig på at kvinne erstattes med den som føder, svarer hun at det er diskriminerende mot kvinner (601-604). Det kan likevel være

noe forvirrende hva Ellingsen mener i turen sin, da hun også sier at «det å fjerne ordet mor fra, og det å inkludere hankjønn i kategorien mor». På en side ser det her ut som om det er begrepet mor i Barnelova hun snakker om, og ikke begrepet kvinne. Jeg har derfor tolket det som at hun implisitt advokerer at begrepet mor ikke bør erstattes med den som føder i Barnelova, belagt med at det er diskriminerende mot kvinner (601-604). En alternativ tolkning av denne turen er at ved å inkludere hankjønn til morsbegrepet, altså ved å kalle kvinner for fødeforeldre (som kan inkludere juridiske menn), går det også utover morsbegrepet (selv om begrepet ikke endres i loven). Slik sett kan det også hende hun kun advokerer om begrepet kvinne, og ikke mor. I figur 11 er det derimot den første tolkningen jeg har illustrert.

Jentoft er den siste som uttaler seg i denne saken, og hun advokerer at hun ikke vil utslette begrepene kvinne og mor (617-620). Fordi de snakker om Barnelova, antar jeg at det er i Barnelova hun ikke ønsker å utslette begrepene fra. Belegget for den advokerende påstanden er at Jentoft bruker de to begrepene om seg selv (617-620).

5) Hvordan bør behandlingstilbudet endres? (Figur 13-15)

I den siste delen i debatten diskuterer Surén og Wik rundt behandlingstilbudet for kjønnsbekreftende behandling. I denne delen svarer de på hvordan behandlingstilbudet bør endres, og argumentasjonen deres rundt dette er vist visuelt i figur 13-15 i vedlegg 2. Ut ifra Wiks evaluering av at det er «paradoksalt» at kun et sted i landet (Rikshospitalet) kan bedømme hvorvidt man er transperson eller ikke (780-784), har jeg tolket at hun implisitt advokerer at flere steder enn Rikshospitalet bør få behandle transpersoner.

Avslutningsvis i debatten spør Solvang Surén og Wik om «for mange, passe, eller for få» får kjønnsbekreftende behandling i dag (826-827). Surén svarer at for mange får behandling, ikke hos spesialhelsetjenesten, men hos private behandlere (828-832). Jeg har derfor ikke regnet hovedpoenget hans å være at for mange får behandling, men heller at det er noe galt med behandlingen hos private behandlere. Ut ifra dette, og det han sier om at behandlingen hos private behandlere ikke er forsvarlig (828-832), tolker jeg det som at han implisitt advokerer at det ikke bør praktisere kjønnsbekreftende behandling utenfor spesialhelsetjenesten. Ifølge Wik er det derimot for få som får behandling, og disse sliter i tillegg med dårlig psykisk helse (834-839). Disse to poengene har jeg satt som belegg i det jeg har forstått som en implisitt advokerende påstand; flere bør få kjønnsbekreftende behandling enn det gjør i dag. Slik sett ønsker de to å endre behandlingstilbudet på forskjellige måter:

Mens Wik ønsker at flere skal kunne tilby behandling til transpersoner, og at flere skal kunne bli behandlet, vil Surén at behandlingen hos private behandlere skal opphøre.

Anerkjennelsesytringer i de advokerende fasene

Et fellestrekk med spørsmålene over, er at de er direkte knyttet opp mot anerkjennelseskrav og anerkjennelseshandlinger på ulike måter. Loven fra 2016 kan ses som en anerkjennelseshandling der staten anerkjente transpersoner gjennom å gi de rettigheter. Å ville evaluere loven kan derfor ses som en negativ anerkjennelseshandling, og den kan oppleves krenkende for transpersoner. Dermed kan å forsvare loven ses som et anerkjennelseskrav, fordi man står opp og forsvarer anerkjennelsen man har fått. På samme måte kan ønsket om å innføre en tredje kjønnskategori ses som et anerkjennelseskrav, der transpersoner ønsker en anerkjennelseshandling fra staten i form av ytterligere rettslig anerkjennelse. Å ikke ville innfri anerkjennelseskravet blir slik sett en negativ anerkjennelseshandling.

Begrepsendringer i Barnelova kan ses i sammenheng med både rettslig og sosial anerkjennelse. Som Solvang sier, «det følger jo egentlig logisk av den endringen som skjedde i 2016» at «kvinne» erstattes med «den som føder barnet», siden en juridisk mann nå kan føde (558-564). Å erstatte kvinne med den som føder barnet gjør det rettslig mulig for en mann å føde, noe som også betyr at man implisitt anerkjenner transmenn som menn. På den måten kan gjennomføringen av begrepsendringen ses på som en rettslig anerkjennelseshandling. At det er motstand mot å erstatte kvinnebegrepet, kan vise at den rettslige anerkjennelseshandlingen i 2016 ikke førte til den samme anerkjennelsen i den sosiale sfæren, og kan dermed fungere som en negativ anerkjennelseshandling. Her kan det presiseres at det å ikke ville endre begrepet «mor», ikke betyr at man ikke vil erstatte begrepet «kvinne». Det kan hende man ønsker å erstatte ordet kvinne, men legger fokuset på at man ikke ønsker å erstatte morsbegrepet. Dette kan i så fall være fordi orddebatten har skapt, som Trettebergstuen også poengterer «mer hets» mot transpersoner (543-548). Å legge fokus på «mor» framfor «kvinne» kan derfor være et bevisst retorisk grep der man framstår som enig med «motstanderen», uten å egentlig uttale det. Dermed er ikke det å ville erstatte morsbegrepet nødvendigvis en negativ anerkjennelseshandling, men heller en strategi for å unngå negative konsekvenser.

Spørsmål 3 og 5 er ikke knyttet til rettslig anerkjennelse på samme måte som de tre spørsmålene over. Å mene at det bare finnes to kjønn og at kjønn er biologi, kan ses som å

ikke anerkjenne transpersoner sosialt, da det ikke anerkjenner at de kan bytte kjønn, eller at man kan tilhøre en tredje kjønnskategori. Slik sett er dette en negativ anerkjennelsehandling.

Hvordan man vil endre behandlingstilbudet henger sammen med ulike behandlingssyn på diagnosen kjønnsinkongruens. Kjønnsinkongruens er ifølge Store medisinske leksikon «en medisinsk diagnose som beskriver en situasjon der en persons kjønnsidentitetsopplevelse ikke samsvarer med det kjønn vedkommende ble registrert som ved fødsel, eller det man i medisinen kaller personens biologiske kjønn» (Wæhre, 2022). Ulike syn på behandlingen bunner ut i en splid om Helsedirektoratets nasjonale retningslinjer for kjønnsinkongruens fra 2020 (Kringstad & Lilleeng, 2022). Retningslinjene, som i praksis fungerer som en anbefaling og ikke som en lovtekst, har blitt tolket forskjellig, og dermed medført ulik behandlingspraksis hos forskjellige helseinstitusjoner. Uenighetene går i hovedsak ut på hvem som skal få behandling, og hvordan behandlingen skal foregå forsvarlig.

Både Rikshospitalet og HKS mener at de nasjonale retningslinjene ikke er faglig forsvarlige, men på hvert sitt grunnlag. Rikshospitalet er opptatt av å utføre en psykiatrisk/psykologisk utredning før kjønnsbekreftende behandling, til tross for at det i retningslinjene blir slått fast at det ikke er en betingelse, mens HKS synes dette er restriktivt og fører til dårlig psykisk helse hos pasienter som blir nektet behandling (Kringstad & Lilleeng, 2022). Transbevegelsen i Norge deler synet om at det psykiatriske/psykologiske kravet har negative konsekvenser for transpersoner, og at det strider med anbefalt behandling for denne gruppen (Gjestvang & Thomassen, 2022). Rikshospitalet og FHI kritiserer derimot HKS for å gi pubertetsutsettende hormoner og hormonbehandling til personer under 18 år, selv om det i retningslinjene anbefales at slik behandling forbeholdes Nasjonal helsetjeneste, altså Rikshospitalet (Kringstad & Lilleeng, 2022). Transpersoner har på sin side vært positive til HKS sitt tilbud, da de mener helsestasjonen er den eneste som følger oppdaterte helseråd for personer med kjønnsinkongruens (Gjestvang & Thomassen, 2022).

Som kontekstualiseringen har vist, vil synet på behandling ha mye å si for transpersoner og deres rett til å få hjelp. Her kan det også sies at alle partene i konflikten mener de gir den mest forsvarlige helsehjelpen til transpersoner. Men transpersoners egen oppfattelse av å bli tatt på alvor, er det som styrer hvorvidt de føler seg anerkjent gjennom behandlingstilbudet de får og hvordan de blir ivaretatt hos ulike institusjoner. Tolkningene av retningslinjene henger derfor sammen med den sosiale anerkjennelsen transpersoner opplever. For transpersoner vil dermed de advokerende påstandene om at flere bør få kjønnsbekreftende behandling og at flere steder enn Rikshospitalet bør få behandle transpersoner, fungere som

anerkjennelseskrav. Den advokerende påstanden om at behandling utenfor spesialhelsetjenesten ikke bør praktiseres, fungerer derimot som en negativ anerkjenneshandling. Dette er fordi den strider med det transpersoner selv mener at de har krav på i helsevesenet.

Argumenttyper i de advokerende fasene

Her følger analyse av argumenttypene i de advokerende fasene. Som vist i figur 4 i teori- og metodekapittelet, er det kun sammenlignings-, autoritets- og motivasjonsargumenter som kan kombineres med påstandene i den advokerende fasen. Tabell 4 i vedlegg 3 viser at alle påstandene i de advokerende fasene i debatten er hjemlet med motivasjonshjemler. Med det følgende går jeg derfor nærmere inn på denne argumenttypen, og ser hva som kjennetegner disse argumentene i disse fasene.

Motivasjonsargumenter

Motivasjonsargumenter har som nevnt en emosjonell appell, og hjemmelen i slike argumenter inneholder en regel om en indre tilbøyelighet eller beveggrunn hos den man henvender seg til. Mottakerens følelser spiller derfor en stor rolle. Vellykket tilslutning vil her avhenge av mottakerens holdninger (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 59-60). I denne delen ser jeg på hvilke mellommenneskelige drivkrefter de to sidene i debatten forankrer argumentasjonen sin i.

I det implisitte anerkjennelseskravet om å la være å evaluere loven fra 2016, inneholder Sørliens implisitte hjemmel en regel om at menneskerettighetsbrudd ikke er ønskelig. I sine negative anerkjenneshandlinger om evaluering av loven, benytter derimot Klinge, Ellingsen og Sætre hjemler som slår fast at vi ikke ønsker å true rettighetene til, skade eller gi negative konsekvenser til en gruppe. Hjemlene til anerkjennelseskravet og de negative anerkjenneshandlingene kan her sammenlignes: Lover som går negativt utover en gruppe kan jo ofte regnes som menneskerettighetsbrudd.

I kravet om ytterligere anerkjennelse i form av tre kjønnskategorier, har Trettebergstuen benyttet en rekke implisitte hjemler. At alle skal føle seg vel og hjemme, og oppleve et liv i frihet og med gode levekår, er her implisitte regler det appelleres til. Argumentasjonen baserer seg også på en implisitt regel om at vi ønsker lover som ikke går utover andres rettigheter, at vi ønsker å tjene kvinnekampen, og at vi ønsker å basere oss på vitenskapen. I Sætres negative anerkjenneshandling i forbindelse med et tredje kjønn, er

hjemmelen gjort eksplisitt; det er fordelaktig at definisjonene våre reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet (374-377). Slik sett kan man se at både Trettebergstuen, som krever anerkjennelse, og Sætre, som ikke anerkjenner, hjemler argumentasjonen i en regel om at vi vil basere oss på vitenskap (eller en faktisk og fysisk virkelighet). Ved siden av dette appellerer Trettebergstuen til det man kan se på som grunnleggende menneskelige behov, som å føle seg vel og leve i frihet med gode levekår.

Ottosens negative anerkjennelseshandling, der han mener man bør få frihet til å mene at det kun finnes to kjønn og at kjønn er biologi, er med min tolkning hjemlet med at ytringsfriheten er en viktig rettighet i Norge. Dermed forankrer han argumentasjonen sin i et ideal om ytringsfrihet i et samfunn.

De implisitte reglene som påstandene om å ikke erstatte «mor» og/eller «kvinne» i Barnelova er forankret i, går ut på at tullete, problematiske endringer, eller endringer som ikke er bagateller, er uønskede. Hjemlene inneholder også regler om at samfunnet ikke ønsker diskriminering av kvinner, urimelige endringer eller gjennomføring av avviste forslag. Sørliens hjemmel inneholder en regel om at vi kun ønsker å endre begrepene som transbevegelsen er opptatt av.

De implisitte anerkjennelseskravene til Wik bygger på implisitte regler om at vi ikke ønsker paradoksale helsetilbud eller samfunn der folk sliter psykisk, og at vi ønsker samfunn der helsebehandling blir gitt til alle. Suréns negative anerkjennelseshandling er hjemlet med en eksplisitt oppfatning om at behandling må skje forsvarlig (800-801).

Motivasjonsargumentene i den advokerende fasen viser at både de som krever anerkjennelse, og de som ikke vil gi det, henvender seg til flere av de samme indre drivkreftene hos mottakeren. At kvinner ikke skal diskrimineres er et eksempel på dette; de negative anerkjennelseshandlingene er forankret i en idé om at lover ikke skal gå negativt utover en gruppe (kvinner), mens anerkjennelseskravet er forankret i at vi vil tjene kvinnekampen og ha lover som ikke går utover andres rettigheter. De som krever anerkjennelse forankrer ellers argumentasjonen sin i en indre beveggrunn om at alle mennesker bør ha det bra, både fysisk og psykisk, og med de grunnleggende menneskerettighetene ivaretatt, mens de som ikke gir anerkjennelse forankrer argumentene sine i viktige verdier som ytringsfrihet, (anti)diskriminering, og forsvarlig helsebehandling.

Oppsummerende bemerkninger om de advokerende fasene

Analysen av de advokerende fasene har vist at det er fem overordnede spørsmål som blir besvart i disse fasene, og at retorikken her består av anerkjennelsesytringer i form av anerkjennelseskrav og negative anerkjennelseshandlinger. Sørli, Trettebergstuen, Jentoft, og Wik fremsetter anerkjennelsesytringer i form av anerkjennelseskrav, mens Klinge, Ellingsen, Sætre, Ottosen og Surén fremsetter anerkjennelsesytringer i form av negative anerkjennelseshandlinger. Som vist er ikke anerkjennelsesytringene eksplisitte i form av «anerkjenn meg/oss!» eller «jeg skal ikke anerkjenne deg/dere», men er heller knyttet til ulike beslutninger som skal tas som omhandler gruppen. Det er likevel klart at flere av disse beslutningene henger sammen med anerkjennelse, da Solvang konstaterte det helt i starten av programmet. Ifølge ham var loven i 2016 en anerkjennelse av transpersoner, og det neste skrittet kunne være innføringen av et tredje kjønn (7-13). Andre av beslutningene er derimot ikke like umiddelbart koblet til anerkjennelse, som eksempelvis hvordan behandlingstilbudet bør endres. Her måtte mye kontekstualisering til for å forstå at det faktisk handlet om anerkjennelse.

Alle argumentene i de advokerende fasene er som nevnt motivasjonsargumenter. Det vil si at deltakerne kun forankrer argumentasjonen i mottakeres indre motivasjon, tilbøyeligheter og fellesmenneskelige drivkrefter når hen vil overbevise om fremtidige beslutninger og handlinger. Her har motstanderne henvendt seg til både de samme mellommenneskelige drivkreftene, som et samfunn der lovene ikke går negativt utover en gruppe, men også til forskjellige verdier. Anerkjennelseskrav ser ut til å spille mer på sympati i disse fasene: Alle skal ha det bra og ha god psykisk helse, gode levekår, og grunnleggende menneskerettigheter ivaretatt. De som nekter å anerkjenne spiller mer på idealer i et samfunn, som ytringsfrihet, (anti)diskriminering og forsvarlig helsebehandling. Det faktum at det kun er motivasjonsargumenter i de advokerende fasene, er et spennende funn som jeg vil ta opp igjen i diskusjonen i 4.1.

Et siste poeng om anerkjennelsesytringene i de advokerende fasene, er at litt over halvparten av dem er implisitte. Dette gjelder både anerkjennelseskravene og de negative anerkjennelseshandlingene. Påstanden er som sagt den komponenten i et argument som er av størst interesse for avsender, og derfor vil man ofte ønske å gjøre den eksplisitt (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 24). At så mange påstander er implisitte, tar jeg derfor opp igjen i diskusjonen i 4.1 og 4.4.

Analysen av de advokerende fasene viser at retorikken her består av anerkjennelsesytringer i form av både eksplisitte og implisitte anerkjennelseskrav og negative anerkjenneshandlinger. Nå vil jeg se på hvordan retorikken har beveget seg hit. For å gjøre det, begynner jeg i de konstaterende fasene, da enighet i denne fasen ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 40) er «det fælles utgangspunkt for parterne i en debatt». Deretter går jeg inn i de definerende fasene, og til slutt til de evaluerende fasene. På den måten vil jeg vise hvordan anerkjennelsesytringene utspiller seg gjennom hele debatten, noe som kan gjøre det mulig også å si noe om anerkjennelsesretorikk som fenomen.

3.2.2 De konstaterende fasene

I denne delen følger en analyse av de konstaterende fasene i debatten, som vil si hva deltakerne fremstiller som kjensgjerninger. Analysen er fordelt på flere sekvenser mellom ulike deltakere i kronologisk rekkefølge. Til slutt i delkapitlet følger også en analyse av den mest dominerende argumenttypen i de konstaterende fasene.

Klinge vs. Sørli, del 1 (93-157)

I den konstaterende fasen mellom Sørli og Klinge i del 1, konstateres det to motstridende ting. Sørli forteller Solvang at loven i 2016 var viktig fordi uretten som ble begått mot transpersoner før de fikk bytte juridisk kjønn, var et menneskerettighetsbrudd (109-116). Sørli konstaterer altså at det er et menneskerettighetsbrudd mot transpersoner å nekte dem å bytte juridisk kjønn, noe han belegger med at Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg kom fram til det (109-116). Siden han konstaterer at forholdet i fortiden var et menneskerettighetsbrudd, konstaterer han samtidig at loven hindrer menneskerettighetsbrudd i nåtiden. Derfor har jeg i tillegg satt opp «loven fra 2016 hindrer menneskerettighetsbrudd» som en konstaterende påstand, belagt med at Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg kom fram til at å nekte transpersoner å bytte kjønn, er et menneskerettighetsbrudd. Dette har jeg også satt opp som et belegg til hans advokerende implisitte påstand om at loven fra 2016 ikke bør evalueres, vist i figur 1 i vedlegg 2.

Etter at Sørli har konstatert, blir Klinge bedt om å ramse opp hvorfor hun ønsker å evaluere lovendringen fra 2016. Hun begrunner dette med at menn som ikke gjør tiltak for å se ut som kvinner, kan delta i kvinneklassen i idrett, sone i kvinnefengsel og gå i kvinnegarderoben (131-140). Dette har jeg tolket som at hun implisitt konstaterer at «lovendringen fra 2016 fører til at kvinners rettigheter trues», og denne påstanden har jeg

også satt som belegg til hennes advokerende påstand om at lovendringen fra 2016 bør evalueres. Jeg har vist argumentasjonshierarkiet hennes visuelt i figur 2 i vedlegg 2. Argumentasjonen til Klinge og Sørli viser at de er enige om at loven henger sammen med diskriminering. Men når Sørli mener den hindrer diskriminering av transpersoner, slår Klinge fast at den fører til diskriminering av kvinner. Sørli tilbakeviser derimot dette ved ikke å godta beleggene til Klinge. Han viser til at det finnes retningslinjer som skal hindre at kvinner diskrimineres i idretten og i fengsler (145-157). Dette tolker jeg dermed som en implisitt konstatering der Sørli sier «kvinnens rettigheter blir ikke truet av at transkvinner også lever som kvinner». Sørli har dermed konstatert at loven både hindrer og ikke fører til ny diskriminering, mens Klinge konstaterer at den har ført til diskriminering av kvinner.

Sekvensen mellom Klinge og Sørli viser at de har helt forskjellige oppfattelser av hva konsekvensen av lovinnføringen i 2016 har vært. Sørli mener den har ført til rettslig anerkjennelse av transpersoner, mens Klinge mener at den truer kvinner, og at den dermed går ut over deres rettslige anerkjennelse på et vis. Sørli mener derimot ikke at transpersoners anerkjennelse har gått på bekostning av kvinnens anerkjennelse, da det er reguleringer som hindrer dette. Dette viser at de to har ulike virkelighetsbilder om hva som er sakens faktum.

Jentoft, del 2 (187-228)

I starten av del 2 konstaterer Jentoft flere ting. Solvang spør Jentoft om hva hun ville hatt øverst på agendaen om Foreningen FRI hadde fått designet debatten, og Jentoft ønsket å se på behandlingen transpersoner får, både offentlig og privat (184-188). Dette tolker jeg som at Jentoft implisitt konstaterer at transpersoner får dårlig behandling, både offentlig og privat. Hun konstaterer også eksplisitt at transpersoner har utrolig kjipe levekår (linje 187-189). Ingen av disse konstateringene belegges. Deretter konstaterer hun implisitt, med utgangspunkt i at hun selv kan være mamma (210-213), at transkvinner kan være mødre. Klinge er uenig i at menn kan bli mødre, noe hun begrunner med utgangspunkt i den definerende fasen. Dette har jeg utbrodert i delkapitlet om de definerende fasene.

I denne konstaterende fasen ytrer Jentoft at transpersoner blir behandlet dårlig i samfunnet og har dårlige levekår. Hun konstaterer også at transkvinner kan være mødre, noe jeg går nærmere inn på når jeg skriver om argumenttypene til slutt i dette delkapitlet.

Trettebergstuen vs. Ellingsen, del 2 (229-336)

Den konstatende fasen i sekvensen mellom Trettebergstuen og Ellingsen i del 2 preges av motstridende uenigheter, men også av en dragkamp i hva som er kjensgjerningen: Sliter kvinner, eller sliter transpersoner?

Sekvensen starter med at Trettebergstuen konstaterer at man i dag har lov til å bytte juridisk kjønn i Norge, og at noen blir født som interkjønn, som vil si at det er umulig å bestemme deres biologiske kjønn ved fødsel (236-243). Deretter sier hun at innføringen av et tredje kjønn ikke vil skade noen, noe som også er et av beleggene for den advokerende påstanden hennes om at vi bør innføre tre kjønn (250-252). Se figur 5 i vedlegg 2 for en visuell oppstilling av argumentasjonen hennes. Ellingsen, på sin side, mener at kvinner blir skadet, men ikke av innføringen av tre kjønn. Hun begynner heller å snakke om at loven om endring av juridisk kjønn fra 2016 skader kvinner (263-274). Dette belegger hun ved at det å fjerne biologisk kjønn fra lovverk sletter kvinners rettigheter (271-274), som igjen er en konstatende påstand. Denne påstanden belegger hun med å vise til tre diskrimineringsaker der kvinner har tapt etter å ha blitt krenket av «menn» i kvinnegarderobes eller kvinnetoaletter (291-294). Ut ifra hennes påstand om at kvinner blir skadet av loven fra 2016, har jeg tolket det som en overordnet advokerende påstand at lovendringen fra 2016 bør evalueres. Jeg har vist argumentasjonen hennes visuelt i figur 3 i vedlegg 2. Ellingsens påstander viser her at hennes konstateringer dreier seg om en annen sak enn den Trettebergstuen snakker om; mens Trettebergstuen snakker om å innføre en ny lov vedrørende tre kjønnskategorier, snakker Ellingsen om evaluering av en allerede eksisterende lov omhandlende bytte av juridisk kjønn. Trettebergstuen er uenig i Ellingsens konstatering om at loven skader kvinner, noe hun belegger med en slags definisjon av rettigheter. Dette er utbrodert nærmere i analysen av den definerende fasen.

Videre konstaterer Trettebergstuen at menn ikke skifter juridisk kjønn for å få tilgang til damegarderoben, belagt med at de ikke har lyst til å kle seg nakne foran andre (304-314). Dette kan forstås som et angrep på Ellingsens belegg til påstanden om at loven sletter kvinners rettigheter. Slik sett har Trettebergstuen gått over til å snakke om samme sak som Ellingsen, men hun går fort over til å snakke om innføringen av tre kjønn igjen. Hun kommer nemlig med nye belegg til hvorfor en tredje kjønnskategori bør innføres; at det gir friere og bedre liv og at det vil tjene kvinnekampen (317-319). Ellingsen konstaterer derimot om loven fra 2016 igjen, ved å poengtere at alle kan benytte seg av den, og ikke bare de med diagnoser, lidelser eller behov for å bli akseptert, slik hun mener Trettebergstuen fremstiller det (325-

330). Hun konstaterer videre at loven medfører at vi må benekte vår objektive virkelighet, da vi må møte menn som identifiserer seg med kvinne, som en kvinne (329-334).

I denne konstaterende fasen går debatten i stå på grunn av flere faktorer. For det første er de to uenige i om loven fra 2016 skader noen; Ellingsen mener den sletter rettighetene til kvinner, mens Trettebergstuen mener den ikke skader noen. For det andre er det også uenighet rundt hvilke hensikter transpersoner har når de bytter kjønn. Ellingsen konstaterer at alle kan benytte seg av loven fra 2016 og at den medfører at vi må benekte vår objektive virkelighet. Sammen med eksemplene om at kvinner har blitt krenket i garderober, synes jeg konstateringene hennes får det til å framstå som at menn hadde en skjult agenda med lovendringen i 2016; de ønsket tilgang til damegarderoben. Konstateringen til Trettebergstuen viser at hun også forstod Ellingsens konstateringer slik, men ifølge Trettebergstuen skifter ikke menn kjønn for å få tilgang til damegarderoben. Dermed er de også uenige om hensiktene til transpersoner i forbindelse med loven fra 2016. Den tredje faktoren som gjør at debatten går i stå, er at de snakker om to forskjellige lover samtidig; en allerede eksisterende lov fra 2016 om bytte av juridisk kjønn, og en eventuell innføring av en ny lov omhandlende tre kjønn. Når Trettebergstuen konstaterer om lovforslaget om tre kjønn, svarer Ellingsen som om de snakker om loven fra 2016. Slik sett blir debatten svært uoversiktlig å følge.

Sætre vs. Sørli, del 2 (337-445)

Hva som egentlig konstateres i sekvensen mellom Sætre og Sørli er tidvis vanskelig å få tak i, fordi en del av formuleringene kan tolkes på litt ulike måter. Ved første øyekast kan det se ut som om de to er enige om flere ting i denne konstaterende fasen. Men ved et nærmere blikk ser vi at det likevel er svært lite de er enige om, og at de misforstår hva den andre egentlig snakker om.

Sekvensen starter ved at Sætre konstaterer at det bare finnes to kjønnsceller (362-368), noe som belegger hans påstand om at det ifølge biologien bare finnes to kjønn (364-365). Begge disse påstandene har jeg forstått som en del av en hierarkisk argumentasjon, der den overordnede, advokerende påstanden er «mennesker bør ikke sosialt og kulturelt konstruere et tredje kjønn» (369-384). Hele min tolkning av denne argumentasjonen er illustrert i figur 6 i vedlegg 2. Den hierarkiske argumentasjonen viser at når Sætre snakker om at mennesker bare har to typer kjønnsceller, handler det på et overordnet nivå om innføringen av tre kjønn. Dette er derimot ikke like åpenbart, da belegget til den advokerende overordnede påstanden er en implisitt konstatering (tre kjønn reflekterer ikke en faktisk og fysisk virkelighet).

Ifølge Sørli er ingen i transbevegelsen uenige i at mennesker kun har to typer kjønnsceller, noe som viser at han er enig i Sætres ene konstatering (386-389). Videre sier Sørli derimot at «det vi på en måte setter spørsmålsteget ved, er jo i hvilken grad det faktisk er sånn at vi i dag, faktisk da, deler opp samfunnet vårt, basert på størrelsen av disse kjønnscellene» (389-392). Med utgangspunkt i eksemplene Sørli bruker, at transmenn blir lest som menn på gata og at transkvinner screenes for brystkreft (395-398, 409-416), tolker jeg det som at han implisitt konstaterer at samfunnet vårt ikke er delt opp basert på størrelsen på kjønnscellene. Dette kan enten forstås som en innvending mot Sætres konstatering om at tre kjønn ikke reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet, altså ved å si at det er en virkelighet at samfunnet ikke oppdeles basert på to kjønnsceller. Dette hadde i så fall sådd tvil om Sætres overordnede argument. Eller det kan forstås som at han mener å si at kjønnscellene ikke styrer samfunnets tanker om mannlighet og kvinnelighet. Da kan det i så fall ses som et forsvar for at man skal kunne få lov til å bytte juridisk kjønn.

Videre har Sørli noen konstaterende påstander om hva det innebærer å være transperson; «transidentitet er ikke usynlig», fordi Sørli blir oppfattet som mann på gata (392-398), og «kjønnskorrigerende behandling gir biologiske endringer» (398-400). Dette belegges med at han (tidligere hun) kan ta testosteron og utvikle mandige, sekundære kjønnsstrekk (398-404), og at transkvinner screenes for brystkreft (409-416). Ut ifra disse to konstateringene, virker det som om Sørli her omdefinerer debatten fra å handle om innføring av tre kjønn til å handle om hva det innebærer å være transperson.

I turen sin i linje 424-428 sier Sætre at han selvfølgelig ikke er uenig i at når Sørli mimikerer kroppens pubertet ved å ta hormoner, så får han sekundære kjønnskarakterer fra det andre kjønn, noe som gir medisinske konsekvenser. Denne konstateringen kan på overflaten se ut som om at Sætre er enig i Sørlies konstatering om at kjønnskorrigerende behandling gir biologiske endringer. Sætre adresserer derimot ikke selve påstanden til Sørli, at det er snakk om «biologiske endringer», men godtar heller belegget for påstanden (utvikling av sekundære kjønnsstrekk fra det andre kjønn og medisinske konsekvenser). Slik sett får vi ikke vite hvordan Sætre stiller seg til om dette faktisk er snakk om biologiske endringer eller ikke. Om dette er bevisst gjort fra Sætres side, eller om han forstod belegget til Sørli som hovedpoenget i turen hans, kan vi ikke vite. Men Sætre adresserer heller ikke Sørlies implisitte påstand om at samfunnets oppdeling ikke er basert på størrelsen på kjønnscellene. Påstandens implisitte karakter kan her være en grunn for at Sætre heller har fokusert på å svare på beleggene, som han er enig i, men som derimot ikke betyr at han er

enig i selve påstanden. Det forsterker kanskje mistanken om at Sætre ikke har oppfattet Sørliens poeng når han stiller seg positivt til at «dere» (Sørлие og transpersoner generelt?) ikke benekter eksistensen av biologisk kjønn (431-433).

Avslutningsvis i denne sekvensen konstaterer Sætre at å definere verden ut fra «sjelekjønn» skaper konfliktområder for kvinnene (440-445), noe han belegger med eksemplene Ellingsen tidligere regisserte; at kvinner diskrimineres i fengsler, idrett og garderobes. Denne påstanden har jeg også satt opp som belegg til det jeg har tolket som en implisitt advokerende påstand om at vi ikke bør definere verden ut fra «sjelekjønn». Argumentasjonen er vist visuelt i figur 4 i vedlegg 2. I sammenheng med at Sørлие har konstatert at samfunnets oppdeling ikke er basert på de to kjønnscellene, og at transidentitet er usynlig, kommer påstanden til Sætre litt «ut av det blå». Dette viser at det kanskje er noen misforståelser inne i bildet.

Sekvensen mellom Sætre og Sørлие er full av uklarheter og det som ligner på misforståelser. Dette gjør det vanskelig å få tak i hvilke fakta de konstaterer. De startet på et felles utgangspunkt, altså at det finnes to kjønnsceller, men bevegde seg i ulike retninger derifra. Mens Sørлие mener samfunnet oppdeling ikke er basert på de to kjønnscellene, at transidentitet ikke er usynlig for alle andre og at kjønnsbekreftende behandling gir biologiske endringer, konstaterer Sætre at et tredje kjønn ikke reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet, at hormonbehandling påvirker kroppens pubertet og gir medisinske konsekvenser, og at å definere verden ut fra «sjelekjønn» skaper konfliktområder for kvinnene. Misforståelsene gjør det vanskelig for de to å ta ordentlig stilling til det den andre sier, og dette skaper et dårlig utgangspunkt for resten av debatten. Enighet i den konstaterende fasen er som nevnt et felles utgangspunkt i en debatt, men her kan det kanskje se ut som de er enige, selv om de snakker om helt forskjellige ting.

Ottosen vs. Jentoft og Trettebergstuen, del 3 (474-555)

I sekvensen mellom Ottosen, Jentoft og Trettebergstuen i del 3, konstaterer Ottosen at folk blir nektet å mene at det finnes to kjønn og at kjønn er biologi (480-486). Dette begrunner han med at FRIs kursing av skole- og barnehagelærere nekter barn å mene dette (485-492). Verken Trettebergstuen eller Jentoft konstaterer noe som indikerer om de er enige eller uenige med Ottosens påstand. Sekvensen preges heller av at de evaluerer konsekvensene av FRIs kursing, noe jeg har utdypet i analysen av de evaluerende fasene.

Surén vs. Wik, del 5 (716-840)

I den avsluttende «duellen» mellom Surén og Wik i del 5, diskuterer de hvor mye man vet om kjønnsbekreftende behandling, og hvor sikker behandlere kan være på at kjønnsbekreftende behandling er riktig avgjørelse. Surén mener kjønnsbekreftende behandling slik den utføres i dag er eksperimentell, noe jeg har tolket som at han implisitt konstaterer at man vet for lite om kjønnsbekreftende behandling (716-720). Wik, på sin side, mener man vet like lite på alle andre felt som driver med medisinsk behandling, og at det finnes masse forskning på kjønnsbekreftende behandling (755-757). Dette har jeg tolket som at hun implisitt konstaterer at man ikke vet for lite om kjønnsbekreftende behandling. Disse to påstandene er ikke direkte knyttet opp mot deres overordnede advokerende påstander, men de kan ses i sammenheng med dem. At man vet for lite kan forstås som en begrunnelse for at ikke andre enn spesialhelsetjenesten bør kunne gi behandlingen (Suréns overordnede advokerende påstand), og det at man ikke vet for lite kan begrunne at andre enn Rikshospitalet bør få behandle transpersoner, og at flere bør få behandling (Wiks overordnede påstander). Dette kommer derimot ikke tydelig nok fram i argumentasjonen deres, og jeg har derfor ikke satt de opp i sammenheng med de overordnede advokerende påstandene.

Ved siden av hvor mye vi vet om selve behandlingen, ytrer også Wik flere konstaterende påstander om hvordan man kan vite om kjønnsbekreftende behandling er et riktig valg. Hun konstaterer at behandleren ikke kan være sikker på at behandlingen er riktig, fordi det er pasientens subjektive følelse som avgjør dette (772-780). At pasientens subjektive følelse er avgjørende, begrunner hun med at ingen objektive markører kan si om man er «trans» eller ikke (776-779). Denne argumentasjonen er del av et argumentasjonshierarki, og den er underordnet hennes implisitte advokerende påstand om at flere steder enn Rikshospitalet bør få behandle transpersoner. Dette er vist visuelt i figur 13 i vedlegg 2. Wik konstaterer også at for få får kjønnsbekreftende behandling (834), noe som er belegg til hennes overordnede advokerende påstand om at flere bør få behandling. Hele denne argumentasjonen kan ses visuelt i figur 15 i vedlegg 2.

Den konstaterende fasen mellom Surén og Wik viser at de implisitt er uenige i om man vet for lite om kjønnsbekreftende behandling eller ikke. Wik konstaterer også at det er den subjektive følelsen som avgjør hvorvidt kjønnsbekreftende behandling er riktig avgjørelse. På den måten sier hun også at hun stoler på den følelsen transpersoner kjenner på, og godtar den som nok til å få hjelp. I lys av kritikken transmiljøet har rettet mot det de ser på som restriktive krav hos Rikshospitalet, er en slik konstatering et anerkjennelseskrav. Surén er

derimot ikke enig i Wiks konstatering om at det er en subjektiv følelse som avgjør om behandling er riktig avgjørelse, noe som blir klart i hans definisjon av *forsvarlig kjønnsbekreftende behandling*. Dette er utbrodert i analysen om de definerende fasene.

Argumenttyper i de konstaterende fasene

Vi har nå sett hvordan argumentasjonen utspiller seg mellom ulike deltakere i de konstaterende fasene. I det følgende vil jeg gå nærmere inn på hva som karakteriserer selve argumentene. Dette gjør jeg ved å se nærmere på den mest dominerende argumenttypen i de konstaterende fasene – nemlig generaliseringsargumenter. Fullstendig oversikt over antall argumenttyper i de konstaterende fasene står i tabell 1 i vedlegg 3.

Generaliseringsargumenter

Om lag en tredjedel av argumentene i de konstaterende fasene er generaliseringsargumenter. Det betyr at deltakerne har overført det som gjelder noen i en klasse til også å gjelde alle medlemmene av klassen (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 55). For side B går det igjen at generaliseringene overfører negative ting som har skjedd med noen individer, til å gjelde alle individene i gruppen. Et eksempel er Klinges argument om at loven fra 2016 truer kvinners rettigheter:

- Påstand: (Lovendringen fra 2016 fører til at kvinners rettigheter trues)
- Belegg: Lovendringen har ført til menn (som truer kvinner) i kvinneidrett, kvinnefengsel og kvinnegarderober (131-140)
- Hjemmel: (Hva som gjelder for kvinners rettigheter på noen områder, gjelder på alle områder)

Dette viser at det som kan skje med kvinner i idrett, fengsel og garderober, også kan skje med kvinner på alle områder, og dermed påvirke alle kvinner. Slik sett er det ikke bare kvinner i idretten, fengsler og garderober som får rettighetene sine truet, det er alle kvinner. Sætre baserer seg også på idrett, fengsler og garderober når han kommer til samme konklusjon som Klinge i linje 440-445: «Å definere verden ut fra «sjelekjønn» skaper konfliktområder for kvinnene». Ellingsen bruker heller tre enkelttilfeller som belegg for at kvinner diskrimineres:

- Påstand: Ved å benekte og fjerne biologisk kjønn fra lovverk og retningslinjer, sletter man også kvinners og jenters rettigheter (271-274)
- Belegg: Kvinner har (mistet rettighetene sine ved å ha) tappt tre diskrimineringssaker der kvinnene har blitt krenket (291-294)
- Hjemmel: (Hva som gjelder tre kvinner, gjelder alle kvinner)

Hun kommer dermed med samme konklusjon som Klinge og Sætre, men på grunn av tre diskrimineringssaker.

For side A går det igjen at deltakerne bruker seg selv som eksempel og overfører sine egenskaper til hele gruppen. Dette gjelder kun deltakerne på side A som tidligere har byttet kjønn. Et eksempel er Jentofts argumentasjon om hvorvidt transkvinner kan være mødre:

Påstand: (Transkvinner kan være mødre)
Belegg: Jeg kan være mamma (210-213)
Hjemmel: (Hva som gjelder for en transkvinne, gjelder for alle transkvinner)

Her spiller Jentoft på sin egen erfaring av samtidig å være transkvinne og mamma, og hun overfører dermed implisitt det å kunne bli mamma til alle transkvinner. Sørliie bruker også seg selv når han argumenterer rundt transidentitet:

Påstand: Transidentitet er ikke usynlig for alle andre (392-398)
Belegg: Jeg blir oppfattet som mann på gata (395-398)
Hjemmel: (Det som gjelder for en transperson, gjelder for alle transpersoner)

Fordi Sørliie, som er transperson, opplever at han blir oppfattet som det kjønn han føler seg som på gata, trekker han konklusjonen at dette også gjelder for alle andre transpersoners transidentitet. Mens side B forankrer argumentasjonen sin i at det som skjer med noen kvinner, også skjer med alle kvinner, spiller personer som søker anerkjennelse på egne erfaringer og overfører dem til hele identitetsgruppen. Slik sett kan man si at side A på et vis også appellerer til mottakerens tillitsfølelse; for å godta argumentet, må man også stole på erfaringen til avsenderen. Dette betyr at generaliseringsargumentet, som har en intellektuell appell, også i denne sammenhengen har emosjonell appell i form av tillitsfølelser. Dette tar jeg videre i diskusjonen i 4.2.

Oppsummerende bemerkninger om de konstaterende fasene

I de konstaterende fasene i denne debatten blir det konstatert flere motstridende ting. Side B har konstatert at loven fra 2016 truer kvinners rettigheter, mens side A mener at den ikke truer kvinner, men heller hindrer menneskerettighetsbrudd (mot transpersoner). Side A fremstiller det som at det er transpersoner som har dårlige levekår og blir behandlet dårlig av samfunnet. De konstaterende fasene har også vist at det er uenighet om hva hensikten med lovendringen i 2016 var; en skjult agenda for å nå damegarderoben, eller en helt annen grunn. Side A konstaterer at kjønnsbekreftende behandling gir biologiske endringer, mens side B mener at hormonbehandling gir medisinske konsekvenser. Side B mener man vet for lite om kjønnsbekreftende behandling, noe side A er uenig i. De motstridende uenighetene mellom partene i de konstaterende fasene, betyr at de ikke har noe felles utgangspunkt for resten av debatten.

Ved siden av disse motstridende uenighetene, konstaterer side A at transidentitet ikke er usynlig, at samfunnets oppdeling ikke er basert på kjønncellene og at det er en persons subjektive følelse som bestemmer om kjønnsbekreftende behandling er riktig avgjørelse. Side B konstaterer at et tredje kjønn ikke reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet.

Faktaene som konstateres henger ofte sammen med de advokerende påstandene, og danner virkelighetsbilder som advokeringene baserer seg på. Flere av konstateringene kan også sies å være anerkjennelsesytringer. Eksempelvis vil en konstatering om at personers subjektive følelse bestemmer om man er transperson eller ikke, være et faktum som transpersoner mener reflekterer deres virkelighet. Hadde denne virkeligheten blitt godkjent av alle, hadde det vært et godt grunnlag for å endre behandlingen transpersoner møter i helsevesenet. Slik sett kan konstateringen fungere som et anerkjennelseskrav. Det kommer derimot ikke like eksplisitt til syne som i de advokerende fasene.

Flere av sekvensene har også vist at de konstaterende fasene i debatten preges av flere misforståelser. Det ser ut som at dette henger sammen med at de konstaterer rundt flere saker samtidig, og at de misforstår hvilken av sakene motstanderen konstaterer om. Flere implisitte påstander har vært medvirkende faktorer når misforståelsene oppstår. Dette har gjort det vanskelig å få fatt i hva som egentlig foregår i disse fasene. Misforståelsene har også ført til at det på overflaten kan virke som deltakerne er enige, men at de egentlig ikke er det.

Den mest dominerende argumenttypen i de konstaterende fasene i debatten er generaliseringsargumenter. Som vist har bruken av disse gjort det mulig å overføre enten noen negative konsekvenser noen har opplevd, til å gjelde alle i gruppen, eller noe en av deltakerne har opplevd, til å gjelde alle transpersoner. Slik sett baserer mange fakta som konstateres i debatten seg på noe som har skjedd med et fåtall personer.

Med det følgende vil jeg vise hva som skjer i de definerende fasene i debatten.

3.2.3 De definerende fasene

I denne delen følger analysen av de definerende fasene i debatten. Analysen er ordnet på samme måte som analysen av de konstaterende fasene, altså fordelt i flere sekvenser. Etter utbroderingen av sekvensene, følger en analyse av den mest dominerende argumenttypen i de definerende fasene.

Klinge vs. Sørлие, del 1 (22-92)

Et trekk verdt å nevne ved denne debatten, er at den starter i en definerende fase. I sekvensen mellom Klinge og Sørлие kaller nemlig Solvang Sørлие for en transperson, og ber han definere hva en transperson er (22-27). Ifølge Sørлие er transpersoner de som identifiserer seg som et annet kjønn enn det kjønn som de fikk tildelt ved fødselen (28-35). Dette kan ved første øyekast ses som en beskrivende definisjon, da den ligner svært mye på den man finner i eksempelvis Store medisinske leksikon (van der Ros & Lescher-Nuland, 2021). Det som derimot skiller seg ut fra leksikonbeskrivelsen, er at Sørлие bruker «tildelt ved fødsel» i stedet for «registrert ved fødsel». Dette kan forstås i lys av en klage mot SNL, som det 10. desember 2021 ble debattert rundt på Dagsnytt 18 (NRK, 2021). Kritikken gikk blant annet ut på at i sine artikler om kjønn, brukte Store norske leksikon (SNL) frasen «tildelt ved fødsel» i stedet for «registrert ved fødsel». Anne Kalvig, en av de som skrev klagen, mente kjønn ikke ble tildelt ved fødsel, men bestemt ved befruktningen. Espen Esther Pirelli Benestad, forfatteren av flere av artiklene, mente derimot at det lå mer enn en registrering i dette, da babyen tildeles et kjønn gjennom eksempelvis fargevalg på klær. Dette viser at ordet har bidratt med en sosial forståelse av kjønn i artiklene. Erik Bolstad, sjefsredaktør ved SNL, sa seg enig i noe av kritikken mot artiklene om kjønnsidentitet, og mente blant annet at noen av dem lener seg for mye på en sosial forståelse av kjønn og har for lite biologi (NRK, 2021). I etterkant av debatten har SNL endret frasen «tildelt ved fødsel» til «registrert ved fødsel», blant annet i artikkelen om transperson (van der Ros & Lescher-Nuland, 2021).

I Sørliens definisjon av transperson bruker han frasen «tildelt ved fødsel», selv om denne frasen altså er blitt kritisert og fjernet fra leksika. Det samme gjør Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens, som Sørлие er leder for (Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruen, u.å.). Slik sett kan Sørliens definisjon av transperson, som først så ut til å være beskrivende, heller se ut til å inneholde en overtalelsesdefinisjon av kjønn. Hans subjektive oppfattelse av kjønn som et sosialt fenomen påvirker nemlig definisjonen, selv om han kun har byttet ut ett ord. Fordi dette kan forstås som en overtalelsesdefinisjon, som altså kjennetegnes av subjektive meninger, er et interessant poeng at Solvang godtar definisjonen uten å stille spørsmål til den (36).

Etter definisjonen av transperson, spør Solvang Klinge om menn kan bli mødre (36-38). Dette viser seg å være et definisjonsspørsmål for Klinge. Ifølge henne kan ikke menn bli mødre fordi menn ikke kan føde unger (38-40), noe som er hjemlet med den implisitte tanken om at morsbegrepet innebærer å føde. Denne tanken stemmer overens med blant annet

Barnelovas definisjon av mor, «som mor til barnet skal reknast den kvinna som har fødd barnet» (Barnelova, 1981, § 2), og den stemmer overens med et biologisk synspunkt på hva det vil si å være en mor. På den andre siden inkluderer ikke denne definisjonen andre forståelser av begrepet mor, som eksempelvis en fostermor, stemor, adoptivmor, eller generelt en morsfigur uten rettslige bånd til barnet. Definisjonen til Klinge kan dermed ses på som en selektiv definisjon, ettersom den kun tar med den opplysningen om morsbegrepet som er vesentlige for hennes synspunkt i den gitte situasjonen.

Det at menn ikke kan føde blir blant annet belagt med at menn ikke har eggceller (42-44), noe som viser at Klinges definisjon av fødsel innebærer eggceller. Dette kan ses som en selektiv definisjon, da hun kun anvender én «egenskap» ved fødsel, og utelater andre som ikke er relevante. Det er nok bred enighet i at eggceller er nødvendig for å kunne føde, men transmenn kan også ha eggceller. Ifølge Klinge er det derimot en kvinnekropp som har født dersom en juridisk mann føder (linje 56-60). Ut ifra dette, og hennes utsagn om at menn er født med sædceller (42-44), tolker jeg det som at Klinge implisitt utestenger transmenn fra definisjonen av mann. På samme måte sier Klinge at begrepet «kvinne» inkluderer de som er biologisk fødte kvinner med eggceller (42-44), noe som kan ses på som en hjemmel i det jeg tolker som en ellers implisitt argumentasjon; påstanden om at transkvinner ikke er kvinner, belagt med at transkvinner ikke er biologisk fødte med eggceller. Dermed blir også transkvinner utestengt fra begrepet kvinne. Når hun blir spurt om hun da anser Aleksander for å være kvinne, svarer hun at Aleksander er biologisk sett kvinne (61-63). Dette tolker jeg som et belegg i en implisitt påstand om at Aleksander er kvinne. Klinges definisjoner av mann og kvinne kan ses som beskrivende definisjoner, da de reflekterer en utbredt biologisk definisjon. Samtidig har den sosiale forståelsen av kjønn vokst seg stor de siste årene, og jeg velger derfor å kalle definisjonene for overtalelsesdefinisjoner. Den biologiske forståelsen av kjønn kan nemlig ikke overføres til enhver sak nå lenger, noe denne debatten er et godt eksempel på. Klinges definisjon viser heller hva hennes subjektive holdning til saken er; hun mener kjønn er biologisk bestemt, og dermed også at den sosiale kjønnsforståelsen er feil.

I Sørliens svar til Klinge poengterer han at dersom hennes definisjon av mor skal gjelde, er en logisk konsekvens at heller ikke adoptivmødre kan kalle seg for mor/mødre (78-83). For en adoptivmor har ikke født barnet, noe Klinge tidligere brukte som et argument for at menn ikke kan bli mødre. Klinges svar til dette er at adoptivmødre selvsagt kan bli mødre, belagt med at adoptivmødre er biologiske kvinner (84-87). Det er ifølge henne biologiske fødte kvinnekropper som kan føde unger (42-46, 56-60). Slik sett er kanskje ikke det å føde

definisjonen av mor, men heller det å være biologisk født i det kjønn som har mulighet til å føde.

Sekvensen mellom Klinge og Sørli har vist at de begge benytter overtalelsesdefinisjoner for å vinne oppslutning om budskapene sine. Dette er definisjoner som ved første øyekast ser objektive ut, men som egentlig gjemmer subjektive meninger om det som defineres. Et interessant poeng her er også at påstander som baserer seg på de subjektive definisjonene, ser ut til å henge tett sammen med anerkjennelse. Klinges påstander om at transmenn ikke er menn og at transkvinner ikke er kvinner er et eksempel på dette. Definisjonen av mann og kvinne viser at hun ikke anerkjenner den sosiale forståelsen av kjønn, noe som resulterer i at hun heller ikke anerkjenner transmenn som menn og transkvinner som kvinner. Dette viser at anerkjennelse i denne debatten også i stor grad handler om å anerkjenne hverandres definisjoner. Klinge anerkjenner ikke den sosiale kjønnsforståelsen, noe som derfor er en negativ anerkjenneshandling. Påstandenes implisitte karakter kan være et resultat av dette. Å si til en transmann at han er en kvinne kan nemlig oppleves sosialt krenkende for transmannen, og kan kanskje føre til negative reaksjoner mot Klinge. Definisjonene i denne definerende fasen kan hjelpe å forstå påstander omhandlende begrepsendringer i Barnelova, både i de advokerende fasene, men også i de evaluerende.

Klinge vs. Jentoft, del 2 (206-228)

I sekvensen mellom Klinge og Jentoft i del 2 påstår Jentoft at menn kan bli gravide, noe hun belegger med at mange menn har blitt gravide (210-213). Jeg tolker det som at hun i belegget mener det mange vil forstå som transmenn når hun snakker om menn, da det er fysisk umulig for personer uten eggstokker å bli gravide. Siden hun derimot ikke sier eksplisitt «transmenn», har jeg forstått det som at hun også implisitt sier at transmenn er menn. Denne definisjonen har jeg regnet som hjemmelen i argumentet, og argumentet ser dermed slik ut:

Påstand: Menn kan bli gravide (210-213)
Belegg: Mange (trans)menn har blitt gravide (210-213)
Hjemmel: (Transmenn er menn)

Definisjonen kan ses som både selektiv og som en overtalelsesdefinisjon. At transmenn blir sett på som en del av klassen «menn», vil det for eksempel ikke være enighet om i biologiske fagkretser. Men i miljøer som lener seg mer på en sosial forståelse av kjønn, vil dette stemme. Eksempelvis definerer Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens «transmann» som «en *mann* som fikk tildelt kjønn kvinne ved fødselen» (min kursivering), noe som altså viser at

transmenn kan bli definert som menn (Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens, u.å.). Jentoft velger på den måten en definisjon som er hensiktsmessig for å vinne tilslutning for påstanden sin i en gitt sammenheng. Dette ligner en selektiv bruk av definisjoner. På den andre siden sier denne definisjonen like mye om Jentoft som det gjør om emnet; hun støtter opp om en sosial kjønnsforståelse, og ikke en biologisk. En slik definisjon ville sannsynligvis heller ikke overtalt noen som allerede ikke er enig i hennes subjektive oppfattelse av kjønn som sosialt bestemt. På den måten kan dette ved siden av å være en selektiv definisjon, også være en overtalelsesdefinisjon. Den fremstår som objektiv, mens den samtidig preges av en subjektiv oppfattelse av et fenomen. For noen år tilbake ville det derimot ikke vært aktuelt å diskutere forskjellige kjønnsforståelser, noe som viser at våre språklige definisjoner kan endres med tiden.

I linje 219-220 gir Klinge en definisjon av toleranse; «toleranse innebærer å gi rom for ulike uttrykk». Men hun sier også at når toleranse går så langt at det tar bort ytringsfriheten, så fjerner det toleransen for andre ting (220-226). Dermed har jeg tolket hennes definisjon av toleranse å være «å gi rom for ulike uttrykk, så lenge det ikke går utover ytringsfriheten». Denne definisjonen fungerer som hjemmel til hennes påstand om at det å nekte folk å si at det finnes to kjønn og at kvinner føder unger, ikke gir et tolerant samfunn (220-226). Basert på det Klinge sier i linje 223-226, har jeg forstått belegget som implisitt; å nekte noen å snakke om biologiske fakta, gir ikke rom for ulike uttrykk. Å tolerere noen er ifølge Store norske leksikon «å tillate noe man misliker eller er uenig i, uten å gripe inn», og «i møte med meningsmangfold, kan toleranse beskrives som en anerkjennelse av andres rett til å mene noe annet enn det man selv eller flertallet mener, og anerkjennelse av andres rett til å leve i samsvar med sine meninger» (Sagdahl, 2021). Den første delen av Klinges definisjon passer dermed med denne definisjonen, altså «å gi rom for ulike uttrykk». Hun utvider derimot definisjonen til å bli begrenset av ytringsfriheten. På den måten kan dette ses delvis som en beskrivende definisjon, og delvis som en overtalelsesdefinisjon.

Ellingsen vs. Trettebergstuen, del 2 (256-287)

I den konstaterende fasen mellom Ellingsen og Trettebergstuen i del 2, har jeg nevnt at deres uenighet rundt hvorvidt loven skader kvinner, stammer fra deres uenighet i den definerende fasen. I sekvensen kommer det nemlig fram at de ikke er enige om definisjonen av rettigheter.

Ellingsen definerer kvinners rettigheter som et kjønnsbasert diskrimineringsvern, og konstaterer at å benekte og fjerne biologisk kjønn fra lovverk sletter kvinners rettigheter (263-

274). Trettebergstien er på sin side overbevist om at kvinner ikke får færre rettigheter fordi transkvinner eksisterer og er kvinner de og (277-280). Dette bruker hun en pizzametafor for å illustrere. Den implisitte hjemmelen er at når noe ikke er en pizza, blir det ikke mindre for noen om andre får mer, mens det eksplisitte belegget er definisjonen; rettigheter er ikke en pizza (276-277). At rettigheter ikke er en pizza fungerer også som en påstand, der hjemmelen er uttrykt eksplisitt; pizzaer innebærer at når noen spiser mer, får andre mindre (276-277). Ut ifra dette har jeg tolket at belegget er implisitt, og lyder «rettigheter er ikke slik at når noen får mer, får andre mindre». Argumentasjonen er satt opp visuelt i figur 18 i vedlegg 2. Slik sett er argumentasjonen hennes basert på en definisjon av hva rettigheter ikke er, og det kan dermed forstås som en overtalelsesdefinisjon. Trettebergstuen bruker nemlig en passende metafor for å beskrive hennes subjektive syn på hva rettigheter er (eller ikke er).

Svaret til Ellingsen har vært litt vanskelig å tolke (283-287). Jeg forstod det slik at Ellingsen mener at det å endre definisjonen av den faktoren (muligens kvinnebegrepet?) som skal brukes for å hindre diskriminering, ikke kan sammenlignes med en pizza som deles opp. For henne er det derimot snakk om å fjerne hele pizzaen, og erstatte den med noe helt annet (283-287). Akkurat hva Ellingsen mener med dette, er litt uklart. Det kan forstås som at hun mener at det å fjerne biologisk kjønn fra lovverk, fjerner kvinners rettigheter og erstatter de med noe helt annet. Denne argumentasjonen er derimot ikke satt opp i argumentasjonsskjemaet i vedlegg 3, da det er en tolkning jeg ikke føler meg trygg nok på.

Sætre vs. Sørli og Trettebergstuen, del 2 (352-461)

I den definerende fasen mellom Sætre og Sørli i del 2 skjer det et forsøk på en omdefinering. Ifølge Sætre finnes det bare to kjønn fordi mennesker har to typer kjønnsceller og det krever to kjønn å formere seg (362-368). Denne påstanden og beleggene er hjemlet med at kjønn er basert på hva slags kjønnsceller vi produserer og på at kjønn må forstås i forbindelse med evolusjonen (355-361). Slik sett definerer han kjønn i argumentasjonen sin, nemlig at det er basert på kjønnsceller og evolusjonen. I argumentasjonen er Sætre tydelig på at dette er et biologisk syn på kjønn, og jeg ser derfor på definisjonen hans som stipulativ. Bare noen år tilbake, ville den derimot blitt sett på som beskrivende.

Sørli har som tidligere nevnt sagt seg enig i at det finnes to kjønnsceller, men at samfunnet ikke deles opp basert på disse (386-392). I sekvensen med Sætre sier Sørli at hans biologiske kjønn avgjøres av hans biologiske uttrykk for kjønn (392-398), og at transmenn som biologisk ligner menn ikke må screenes for brystkreft, mens transkvinner med naturlig

utviklede bryster må screenes (409-416). Dette ser jeg på som to belegg til den konstaterende påstanden om at biologisk kjønn også avgjøres av biologisk uttrykk for kjønn, og ikke bare av kjønnsceller (386-416). Denne påstanden ser jeg igjen som et belegg til en implisitt påstand om at biologisk kjønn er mer komplekst enn størrelsen på kjønnscellene. Argumentasjonen er satt opp visuelt i figur 16 i vedlegg 2. Det kan her virke som at Sørliie har prøvd å omdefinere biologisk kjønn fra å handle om hvilke kjønnsceller vi er født med og hvordan vi reproduserer oss selv, til heller å handle om hvilket biologisk uttrykk for kjønn vi har. Med den definisjonen Sørliie argumenterer med, vil transpersoner som har gjennomgått behandling og som har opplevd endringer i uttrykket sitt, også bli inkludert i kjønnskategorien de har byttet til. Eksempelvis vil en transmann kunne kalle seg biologisk mann. Slik sett hadde ikke enigheten om de to kjønnscellene noe å si for hovedpoenget til Sørliie, da han ikke så på kjønnscellene som avgjørende for hvordan man forstår biologisk kjønn. Sørliies definisjon av biologisk kjønn kan ses som en overtalelsesdefinisjon, da han inkluderer biologisk uttrykk for kjønn inn i definisjonen. I svaret sitt til dette, sier Sætre at han synes det er fint at de (transpersoner) sier at de ikke benekter eksistensen av biologisk kjønn, og at Sætre tidligere har blitt presentert for et slags «sjelekjønn», som går helt bort fra biologien og definerer kjønn etter det man har i hodet (431-438). Dette svaret antyder at han kanskje ikke oppfattet Sørliies forsøk på omdefinering, og han tar dermed ikke ordentlig stilling til det.

I overgangen mellom del 2 og del 3 får Trettebergstuen si noen avsluttende ord til det Sætre og Sørliie diskuterte i del 2. Ifølge Trettebergstuen er biologien opptatt av å reflektere den faktiske virkeligheten, og det er en faktisk virkelighet at en gruppe mennesker ikke føler seg hjemme i de to kjønnskategoriene (457-461). Dette ser jeg på som henholdsvis hjemmel og belegg til en implisitt påstand om at det er et biologisk fenomen at noen ikke føler seg hjemme i de to kjønnskategoriene. Argumentet blir seende slik ut:

Påstand: (Det er et biologisk fenomen at noen ikke føler seg hjemme i de to kjønnskategoriene)

Belegg: Det er en faktisk virkelighet at en gruppe mennesker ikke føler seg hjemme i de to kjønnskategoriene (459-461)

Hjemmel: Biologien er opptatt av å reflektere den faktiske virkeligheten (457-459)

Dette argumentet hører egentlig hjemme i den konstaterende fasen, men jeg har det med her fordi Trettebergstuen gjør noe som ligner det Sørliie gjør ovenfor. Argumentet inneholder nemlig også en slags form for omdefinering av den biologiske kjønnsforståelsen, og det kan ses som et svar til Sætres implisitte argument om at et tredje kjønn ikke reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet. Sætre forankrer nemlig argumentasjonen sin i den implisitte hjemmelen

«biologien reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet». Det Trettebergstuen gjør her, er å påstå at det er en faktisk virkelighet at noen mennesker ikke føler seg hjemme i kjønnskategoriene. Dermed kan dette fenomenet også regnes som en del av biologien.

I denne sekvensen kan det se ut som om Sætre legger grunnlaget for kjønnsforståelsen. Hans definisjon av kjønn som biologisk bestemt virker nemlig som utgangspunktet når Sørli og Trettebergstuen argumenterer. I stedet for å benekte Sætres biologiske kjønnsforståelse som direkte feil, omdefinerer de heller sine budskap til å passe inn under Sætres definisjon. Dette kan kanskje være en slags strategi for å bli anerkjent. Som tidligere nevnt, er biologisk og sosial kjønnsforståelse svært grunnleggende motsetninger i debatten, og disse forståelsene av kjønn fører til mye uenighet. Derfor kan det tenkes at Sørli og Trettebergstuen heller omdefinerer budskapene sine for at motstanderen vil godta det, og at omdefineringen dermed fungerer som anerkjennelseskrav. For kanskje kan det å omdefinere føre til at motstanderen anerkjenner deres definisjon, og dermed anerkjenner dem.

Ellingsen vs. Jentoft, del 3 (617-626)

I den definerende fasen mellom Ellingsen og Jentoft i del 3, fastslår Ellingsen at Jentoft ikke kan være mor, belagt med at hun er en mann (622). Slik sett deler hun samme syn på morsbegrepet og mannsbegrepet som Klinge; menn kan ikke bli mødre. Belegget om at Jentoft er en mann, kan være en påstand i et hierarkisk underordnet argument. I dette argumentet kan hjemmelen være en implisitt definisjon om at transkvinner er menn, altså at de ikke kan komme bort fra sitt biologiske kjønn. Belegget blir da også implisitt; at Jentoft er en transkvinne. Argumentasjonen til Ellingsen er vist visuelt i figur 17 i vedlegg 2. Ellingsens definisjon av transkvinner ligner den Klinge brukte, der hun implisitt sa at transkvinner ikke er kvinner, og den kan derfor også se som en overtalelsesdefinisjon.

Jentoft er derimot uenig i Ellingsens definisjon av transkvinne, noe hun viser ved å påstå at hun er en kvinne (625-626). På den måten ser det ut som at hun definerer transkvinner annerledes; transkvinner er kvinner (implisitt). Dermed gjør hennes tilhørighet i transkvinnekategorien at hun også kan kalle seg kvinne. Denne definisjonen kan i så fall ses på som en overtalelsesdefinisjon, der Jentofts subjektive syn på kjønn påvirker definisjonen hennes.

Surén, del 5 (775-811)

I den konstaterende fasen mellom Surén og Wik, konstaterte Wik at den subjektive følelsen til en person er nok for å avgjøre om kjønnsbekreftende behandling er riktig avgjørelse (775-780). Suréns mening om hva som må til for å få behandling, kommer derimot fram i hans definisjoner av *forsvarlig kjønnsbekreftende behandling*. Ifølge han er forsvarlig kjønnsbekreftende behandling når man gjør en psykiatrisk/psykologisk utredning og bruker tid før behandlingen, og når man gir en skikkelig oppfølging av alle og skaffer ny kunnskap fra behandlingen (800-811). Den psykiatrisk/psykologiske utredningen begrunner han med at den sikrer at det ikke er psykiske vansker som ligger til grunn for kjønnsproblemene (803-805), mens tid i forkant av behandlingen begrunnes med at det sikrer at ønsket om å skifte kjønn er stabilt over tid (807-809). En skikkelig oppfølging av alle begrunnes med at alle får det samme tilbudet (803-805), og det å skaffe seg ny kunnskap fra behandlingen begrunnes med at den kan komme senere pasienter til gode (809-811).

Ved første øyekast ser Suréns definisjoner beskrivende ut. De blir presentert ryddig og konkret, og av en lege. Men i kontekstualiseringen i 3.2.1, er det også gjort klart at praksisen med psykiatrisk/psykologisk utredning har blitt kritisert. I den nasjonale retningslinjen for kjønnsbekreftende behandling står det nemlig «psykiatrisk/psykologisk utredning er ikke en betingelse for å tilby kjønnsbekreftende behandling» (Helsedirektoratet, 2020). Slik sett er Suréns definisjon egentlig basert på hans subjektive vurdering av retningslinjen. Retningslinjen gjør det klart at psykiatrisk/psykologisk utredning ikke må til for forsvarlig behandling, men Surén er uenig. Hans definisjon av forsvarlig kjønnsbekreftende behandling kan dermed ses som en overtalelsesdefinisjon, der han fremstiller sin subjektive mening på en objektiv måte. Bruken av denne definisjonen kan også ses som en negativ anerkjennelsehandling, da transmiljøet opplever kravet om psykiatrisk/psykologisk utredning som utdatert og feil.

Argumenttyper i de definerende fasene

Klassifikasjonsargumenter

I de definerende fasene i debatten er klassifikasjonsargumenter en svært dominerende argumentstype, og de er nesten enerådende. Det vil si at det er mange hjemler som inneholder en regel om en klasse, og at enkeltmedlemmet fra belegget, får egenskapene som gjelder hele klassen i påstanden (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 54).

Det som kommer frem i flere av klassifikasjonsargumentene, er at reglene om samme gruppe ofte er motstridende. Dette kan ses i sammenheng med deltakernes ulike forståelse av

kjønn; kjønn som et biologisk fenomen, og kjønn som et sosialt fenomen. Dermed benytter begge partene i debatten seg av klassifikasjonsargumenter, men kommer til helt motstridende konklusjoner. Et eksempel på dette er Jentoft og Ellingsens diskusjon rundt hvorvidt Jentoft er en mann eller en kvinne, vist med Ellingsens argumentasjon først:

Påstand: Jentoft er en mann (622)
Belegg: (Jentoft er en transkvinne)
Hjemmel: (Transkvinner er menn)

Deretter følger Jentofts argumentasjon:

Påstand: Jeg er en kvinne (625-626)
Belegg: (Jeg er en transkvinne)
Hjemmel: (Transkvinner er kvinner)

Argumentasjonen deres viser at helt forskjellige syn på kjønn; det er biologisk bestemt ved fødselen og kan ikke forandres, eller det er et identitetsbestemt fenomen som kan endres. Dette betyr også at for å bli overtalt av argumentasjonen deres, må mottakeren være enig i deres definisjon av transkvinne.

Oppsummerende bemerkninger om de definerende fasene

Analysen av de definerende fasene har vist at flere motstridende definisjoner springer ut av to forskjellige kjønnsforståelser. Den biologiske forståelsen av kjønn har i moderne tid blitt utfordret av en tanke om at kjønn ikke bare er biologi, men også henger sammen med kjønnsidentitet. Slik sett er det i dag også utbredt å tenke på kjønn som noe psykologisk og sosialt.

Et gjennomgående trekk i denne debatten er at deltakere på begge sider bruker overtalelsesdefinisjoner. Selv om overtalelsesdefinisjoner speiler avsenderens subjektive mening om det som defineres, kan definisjonene se objektive ut på overflaten. Definisjoner som altså er subjektive, ser ved første øyekast objektive ut. Disse definisjonene gjennomslagskraft avhenger av at mottakeren i forveien er enig i den subjektive meningen til avsender (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 44). Bruken av de subjektive definisjonene har også vist seg å være sterk knyttet til anerkjennelse. Anerkjenner man kun definisjoner som spiller ut av en biologisk kjønnsforståelse, vil man heller ikke anerkjenne at eksempelvis transmenn er menn. Dermed vil anerkjennelse i denne fasen handle om å anerkjenne hverandres definisjoner.

En annen ting som forekommer i materialet, er former for omdefinering. I de nevnte tilfellene i analysen omdefineres gruppen som søker anerkjennelse, slik at den passer inn i

definisjonene til dem de søker anerkjennelse fra. Dette viser også at gruppen søker anerkjennelse gjennom å få sin definisjon anerkjent. Hvis de nye definisjonene hadde blitt anerkjent, hadde også transpersoner blitt det.

Nesten alle argumentene i de definerende fasene er klassifikasjonsargumenter. Analysen her har vist at de to sidene forankrer argumentasjonen sin i regler om samme klasse. Reglene til de to sidene er derimot motstridende, noe som gjør at de kommer til motsatte konklusjoner. En interessant bemerkning er at det ikke forekommer autoritetsargumenter i de definerende fasene (og lite i debatten generelt). I stedet for å forankre definisjonene sine i kilder som mottakeren kan ha tillit til, blir debatten heller preget av deltakernes egne subjektive følelser.

3.2.4 De evaluerende fasene

I denne delen tar jeg for meg de evaluerende fasene i debatten. Analysen er ordnet etter forskjellige sekvenser i kronologisk rekkefølge. Til slutt i delkapitlet følger analysen av den mest fremtredende argumenttypen i disse fasene.

Klinge vs. Sørli, del 1 (69-118)

I den evaluerende fasen mellom Klinge og Sørli i del 1, sier Klinge at Sørli måtte gjøre tiltak for å bli mann, og ifølge henne oppstår hele problemet når Sørli ikke føler seg vel i kvinnekroppen han er født inn i (67-71). Dette har jeg forstått som en evaluerende påstand der Klinge evaluerer det som problematisk å ikke føle seg vel i den kroppen man er født inn i, belagt med at man må gjøre tiltak for å fremstå som det andre kjønn. Dette viser at Klinge ser på det å bytte kjønn som et problem, noe som kan ses som en negativ anerkjenneshandling mot transpersoner. I stedet for å godta deres behov for å leve i samsvar med kjønnsidentiteten sin, problematiserer hun det.

Sørli blir på sin side spurt om hvorfor lovendringen fra 2016 var viktig for transpersoner. Dette begrunner han med at det ikke å kunne bytte juridisk kjønn var et menneskerettighetsbrudd mot transpersoner (109-116), at transpersoner ble «outa» som trans i alle settinger, og at det i noen land er farlig å ikke ligne kjønn som står i passet (93-116). Sørli evaluerer altså det å kunne bytte juridisk kjønn som viktig, mens Klinge ser på det som problematisk.

Sætre vs. Trettebergstuen, del 2 (342-455)

I den evaluerende fasen mellom Sætre og Trettebergstuen i del 2, evaluerer Sætre den alternative kjønnsmodellen som «høl i hue», fordi han, som underviser i biologi, ikke fikk den til å rime (342-351). For han stemmer altså ikke den alternative kjønnsforståelsen med hans vitenskapelige begreper innenfor biologien. Videre sier Sætre at biologisk kjønn er viktig (374-384). Dette gjør han etter at han har forklart at definisjoner som gjenspeiler en faktisk fysisk virkelighet gjør slik at vi kan behandle kvinner og menn riktig i helsevesenet, da menn og kvinner trenger ulik medisin (378-381). Han sier også at biologisk kjønn handler om mer enn hvordan man føler seg (382-384). På grunn av Sætres belegg har jeg tolket at han egentlig sier «oppdelingen i biologisk kjønn er viktig», belagt med medisineksempelen og at det handler om mer enn følelser. Dermed evaluerer han det som viktig å dele opp samfunnet etter den biologiske forståelsen av kjønn. Denne tolkningen forsterkes også av at han senere evaluerer det som negativt å definere verden ut fra «sjelekjønn», belagt med at det går negativt ut over kvinner (435-445). Sætres evalueringer om den alternative kjønnsmodellen og samfunnsoppdelingen i biologisk kjønn, viser at han ikke ser på den kjønnsforståelsen transmiljøet baserer seg på som riktig. Dermed kan Sætres evalueringer ses som negativ anerkjennelseshandlinger.

I Trettebergstuens svar henvender hun seg til Sætres belegg til «sjelekjønn»-påstanden, altså at kvinner blir diskriminert i fengsler, idrett og garderobes (443-445). Trettebergstuen sier at dette er «praktiske områder det er mulig å finne løsninger på» (454-455), noe jeg forstår som et belegg til en implisitt påstand om at fengsler, idrett og garderobes ikke er problematiske områder når det gjelder bytte av juridisk kjønn. Sætre evaluerer dermed at det vil gi negative konsekvenser å dele samfunnet etter «sjelekjønn», mens Trettebergstuen evaluerer eksemplene Sætre bruker for å begrunne dette, som uproblematiske.

Ottosen vs. Jentoft og Trettebergstuen, del 3 (485-535)

I den evaluerende fasen mellom Ottosen, Jentoft og Trettebergstuen i del 3, er de uenige i om hvorvidt *Rosa kompetanse*, et opplegg fra FRI i skole og barnehage, er skadelig eller ikke. Ifølge Ottosen kurser FRI lærere til å si til barna at de blir tildelt et kjønn ved fødselen og at de kan være født i feil kropp (486-492). Når Solvang spør om hva som er feil med dette, evaluerer Ottosen det som kjempeskadelig (494-496). Dette belegger han med at barn som ikke føler seg helt gutt eller helt jente, får puberteten stoppet opp (494-502), og at nedtoningen av biologisk kjønn i skolen og barnehagen skaper usikkerhet og forvirring for en

del (515). Evalueringen til Ottosen viser at han ser på informasjonsdeling om transkjønnet som noe svært negativt, og dette kan derfor ses som en negativ anerkjennelsehandling.

Jentoft er derimot uenig i Ottosens evaluering. Ifølge henne er ikke Rosa kompetanses samtaler med profesjonsutøvere skadelig. Dette belegger hun med å si hva som inngår i Rosa kompetanse sitt arbeid; de informerer barn om at de kan være, og forteller dem om mangfoldet som eksisterer (505-507).

Trettebergstuen er også uenig i Ottosens evaluering. Hun mener det Ottosen sier er feil (530-532), noe jeg regner å være det samme som å si at Rosa kompetanse sitt arbeid ikke er skadelig. Ifølge Trettebergstuen vet de som har barna i skolen eller barnehagen, eller de som jobber som lærer, at det Ottosen sier er feil (530-532), noe jeg ser på som belegget til påstanden hennes. Etterpå evaluerer også Trettebergstuen arbeidet til Rosa kompetanse som bra, noe hun belegger med at det skaper toleranse (532-535). Trettebergstuens evaluering kan ses som et slags anerkjennelseskrav, da hun er positiv til en handling som kan være med å fjerne stigmaet som følger med kjønnsbytte. Dette viser at Ottosen fokuserer mer på skadevirkninger grunnet forvirring og dramatiske medisinske inngrep i forbindelse med Rosa kompetanse, mens Jentoft og Trettebergstuen fokuserer på positiv mangfoldskompetanse.

Klinge og Ellingsen vs. Trettebergstuen, del 3 (530-615)

I del 3 oppstår det en evaluerende fase der Klinge, Ellingsen og Trettebergstuen både evaluerer endringsforslaget til Barnelova, men også noen andre begreper. Det er i denne fasen Klinge har hentet belegg til hennes advokerende påstand om at mor og kvinne ikke bør erstattes med den som føder i Barnelova. Det første er at hun evaluerer det som noe «stort tull» å gjøre disse endringene, noe som belegges med det hun har gjort klart i den definerende fasen; det er kvinner som føder og blir mor (39-44, 565-567). Videre evaluerer hun at endring av vanlige begreper ikke er en bagatell, fordi det er med å forandre samfunnet vårt (579-582). I det siste belegget evaluerer hun det som problematisk å tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper, da dette gir et mindre tolerant samfunn (579-584). Hele Klinges argumentasjon er vist visuelt i figur 9 i vedlegg 2. Ved siden av evalueringene rundt Barnelova, evaluerer Klinge det også som absurd at vanlige kvinner og menn blir kalt for cis-kvinner og cis-menn (568-572). Dette har hun ikke belagt eksplisitt, men jeg forestiller meg at dette hviler på en idé om at de «vanlige» begrepene er både etablerte, velfungerende og vitenskapelige.

Ellingsen evaluerer også endringer i Barnelova som noe negativt. Ifølge henne er det nemlig diskriminerende å kalle en mor den som føder. Dette belegges med at kvinner har et spesielt vern når det gjelder reproduksjon (601-606). Denne evaluerende påstanden fungerer også som belegg for Ellingsen advokerende påstand om Barnelova, som er vist visuelt i figur 11 i vedlegg 2. Ved siden av å evaluere de foreslåtte begrepsendringene i Barnelova, evaluerer Ellingsen også det inkluderende språket i seg selv som diskriminerende. I denne argumentasjonen er alle delene gjort eksplisitt; belegget er at slik språk krever at man gjør kjønns spesifikke situasjoner kjønnsnøytrale, som er hjemlet i at å gjøre kjønns spesifikke situasjoner kjønnsnøytrale, er en form for diskriminering mot kvinner (612-615).

I denne evaluerende fasen fremsetter Trettebergstuen også evalueringer om endringsforslaget i loven. Hun synes det høres helt urimelig ut å endre begrepet mor i lovverket (541-543), noe som er et belegg for hennes advokerende påstand om Barnelova. Hele argumentasjonen er vist i figur 8 i vedlegg 2. Evalueringen hennes er derimot ikke satt opp som en egen evaluerende påstand i vedlegg 3, da den først og fremst fungerer som et belegg for en annen påstand.

Evalueringene gjort i denne fasen viser at ingen av deltakerne ser på forslag til endring av Barnelova som noe positivt. Men mens Klinge og Ellingsen evaluerer det som negativt å fjerne både kvinne og mor fra lovverket, evaluerer Trettebergstuen kun det som negativt å fjerne begrepet mor. Som nevnt i 3.2.1, henger dette kanskje sammen med misforståelser om hva det egentlig har blitt foreslått å fjerne. På den måten kan det hende de er enige i denne fasen. Men det kan også hende at Trettebergstuen ikke hadde vært enig i at det er negativt å fjerne ordet kvinne også. Klinge og Ellingsens evalueringer kan ses som negative anerkjennelseshandlinger, fordi de ikke anerkjenner at menn kan bli mødre, og dermed ser det som negativt å fjerne kvinnebegrepet fra loven.

Surén vs. Wik, del 5 (742-805)

I sekvensen mellom Surén og Wik i del 5, evaluerer Wik det som «paradoksalt» at kun et sted i landet (Rikshospitalet) kan bedømme om man er transperson eller ikke, belagt med at behandleren ikke kan være sikker på om behandlingen er riktig uansett (772-784). Dette er igjen belagt med at det er pasientens subjektive følelser som avgjør om behandling er riktig vei å gå. Wiks evaluerende påstand fungerer også som belegg til hennes overordnede påstand om at flere bør få behandle transpersoner (figur 13, vedlegg 2).

Mens Wik synes det er paradoksalt at kun én institusjon kan behandle transpersoner, til tross for at transpersoner vet best selv, evaluerer Surén det annerledes. Han mener det er feil å ta behandlingsønsket til følge med en gang, uten en skikkelig utredning først. Dette belegger han med at en utredning sikrer at ikke psykiske vansker ligger til grunn for problemene (796-805). Surén evaluerer også praksisen der private behandlere tilbyr kjønnsbekreftende behandling, som ikke forsvarlig (828-832). Dette begrunner han med at behandlingen som tilbys ikke er i tråd med gjeldende retningslinjer (828-832). Den evaluerende påstanden fungerer også som belegg til Suréns overordnede påstand, som handler om at det ikke bør praktiseres privat kjønnskorrigerende behandling utenfor spesialhelsetjenesten. Hele argumentasjonen er vist visuelt i figur 14 i vedlegg 2.

Sekvensen mellom Surén og Wik viser at de evaluerer ganske motstridende ting om kjønnsbekreftende behandling. Wik ser det som paradoksalt at kun Rikshospitalet kan utføre behandling, da behandlingsvalg uansett henger sammen med subjektive følelser. Hennes evaluering kan ses som et slags anerkjennelseskrav, da hun retter en kritikk mot behandlingsmonopolet til Rikshospitalet på vegne av transpersoner. Surén er derimot negativ til å gå videre med behandling uten at transpersoner skal utredes av fagfolk først. For han er det viktigere at behandlingen skjer forsvarlig, noe han ikke mener er tilfellet hos private behandlere. Suréns evalueringer viser at han har en negativ holdning til kjønnsbekreftende behandling uten en psykiatrisk/psykologisk utredning i forkant, noe som kan ses som en negativ anerkjenneshandling mot transpersoner.

Argumenttyper i de evaluerende fasene

Motivasjonsargumenter

Den desidert mest frekvente argumenttypen i de evaluerende fasene i debatten, er motivasjonsargumenter. Som Jørgensen og Onsberg påpeker, er argumentasjonen i disse fasene rettet mot fellesmenneskelige drivkrefter, og mottakerens personlige holdninger er derfor avgjørende for om påstanden godtas eller ikke (Jørgensen & Onsberg, 2011, s. 59-60).

I debatten er det eksempler på at deltakere med motstridende synspunkter retter seg mot det samme ønsket eller idealet hos mottakeren. Et eksempel er hvordan både Trettebergstuen og Klinge baserer argumentasjonen sin på mottakerens forhold til toleranse, her vist med Trettebergstuens argumentasjon først, etterfulgt av Klinge:

Påstand: Rosa kompetanse sitt arbeid er bra (532-535)

Belegg: Det Rosa kompetanse lærer bort skaper toleranse (532-535)

Hjemmel: (Toleranse er bra)

- Påstand: Det er problematisk å tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper om biologiske fakta (579-582)
- Belegg: Å tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper gir et mindre tolerant samfunn (579-584)
- Hjemmel: Vi vil ha et tolerant samfunn (218-219)

Begge eksemplene viser at de anser toleranse som ønskelig. Trettebergstuen mener at å lære barn at folk er forskjellige og at noen ikke passer inn, er bra, da det skaper toleranse. Klinge, på sin side, mener at å tvinge folk å bruke vanlige begreper gir mindre toleranse i samfunnet. Opplæringen Trettebergstuen snakker om, lærer barn om at det er mulig å være født i feil kropp og at ikke alle føler de passer inn, noe som strider med et biologisk syn på kjønn. Dermed lærer barn at det finnes flere forståelser av kjønn enn den biologiske. Klings påstand kan dermed sies å adressere det samme som Trettebergstuen; mens Klinge mener inkludering av begreper som strider med et biologisk syn på kjønn gir mindre toleranse, mener Trettebergstuen at det fører til mer toleranse. Slik sett kan idealet om et tolerant samfunn gjøre at mottakeren blir dratt i to retninger. Dette kan kanskje henge sammen med at de to forstår toleransebegrepet forskjellig. Som vist tidligere har hvert fall Klinge brukt en overtalelsesdefinisjon for å definere hvordan hun forstår begrepet, og det er ikke sikkert Trettebergstuen deler denne forståelsen.

Oppsummerende bemerkninger om de evaluerende fasene

Analysen av de evaluerende fasene har vist at Side B ser det som problematisk å skifte kjønn, skadelig å lære om det, og at å definere verden ut fra «sjelekjønn» gir negative konsekvenser. Ifølge dem er oppdelingen i biologisk kjønn viktig, og å bytte ut kvinnebegrepet fra Barnelova evalueres som tull og diskriminerende. Å gi transpersoner helsebehandling uten en skikkelig utredning først, evalueres som feil, og behandlingen hos private behandlere evalueres som uforsvarlig. Som vist i analysen, kan disse evalueringene ses på som negative anerkjenneshandlinger.

Side A ser det heller som positivt å lære om transkjønnethet og viktig å kunne bytte juridisk kjønn. Her ses det også som paradoksalt at kun Rikshospitalet kan bedømme om en person er «trans». Disse evalueringene kan ses som anerkjennelseskrav.

Argumenttypen som dominerer i de evaluerende fasene i debatten, er motivasjonsargumenter. Som vist kan deltakere med motstridende synspunkt spille på de samme verdiene i argumentasjonen. Dette kan henge sammen med at de er uenige om hva verdien innebærer.

3.2.5 «Falsk anerkjennelse»

Analysen av fasene har vist at anerkjennelsesytringene i debatten består av anerkjennelseskrav og negative anerkjennelseshandlinger. Det har altså ikke forekommet tilfeller i analysen min der ytringene kan betraktes som positive anerkjennelseshandlinger. Likevel forekommer det ytringer i debatten som kan ligne på positive anerkjennelseshandlinger, men jeg vil argumentere for at de ikke er det. I det følgende vil jeg utdype dette og vise noen eksempler.

I linje 46-48 ytrer Klinge «det betyr ikke at jeg ikke har toleranse for og respekt for, og har medfølelse også, med dem som føler at dem er født i et annet kjønn enn det dem eh er». Denne ytringen kommer midt i hennes argumentasjon om at menn ikke kan føde, at transkvinner ikke er kvinner og at transmenn ikke er menn. Slik sett sier hun at hun har respekt og toleranse for transpersoner, og at hun føler med dem, samtidig som hun sier at det de føler er feil.

Videre ytrer Klinge at Aleksander biologisk sett er en kvinne som føler seg som, og har gjort tiltak for å framstå som mann (63-64). Klinge sier deretter «det har ikke jeg noe problem med, og jeg vil gjerne også, jeg kan omtale Aleksander som kar, men biologisk sett, opprinnelig, så er jo eh Aleksander biologisk kvinnfolk» (64-67). Dette viser at Klinge både sier at hun kan omtale Aleksander som mann, og slår fast at han er en kvinne, i samme setning.

I snakk om evaluering av lovendringen fra 2016, ytrer Klinge «og jeg forstår jo veldig godt hvis man, når man faktisk framstår som en kar da, slik som Aleksander gjør her, så forstår jeg det at det er absolutt ønske om å også ha mann i passet» (128-131). Denne ytringen kommer rett i forkant av at Klinge belegger sin implisitte påstand om at lovendringen fra 2016 truer kvinners rettigheter, som igjen er et belegg for at lovendringen fra 2016 bør evalueres. Slik sett sier hun at hun forstår noen sitt ønske, etterfulgt av at hun ikke godtar det.

I linje 478-480 ytrer Ottosen «fordi jeg tenker at eh det at Aleksander og Christina skal bli møtt med respekt, og få en hverdag som er enklest mulig, ingen problemer med». Etter denne ytringen kommer derimot hans advokerende påstand om at man må få lov til å mene at det bare finnes to kjønn og at kjønn er biologi. Slik sett sier han at han ønsker dem en enklest mulig hverdag, men også at kjønnsforståelsen deres, som sannsynligvis er en stor del av deres hverdag, er feil.

Eksempelene over viser at deltakere fra side B ved første øyekast ser ut til å anerkjenne transpersoner. Med et nærmere blikk ser dette derimot ikke ut til å stemme. Jeg kaller derfor

dette fenomenet – der deltakerne ser ut til å fremsette en positiv anerkjenneshandling, uten å egentlig gjøre det – for «falsk anerkjennelse». Dagens politiske klima kan kanskje være med å forklare disse «falske» anerkjenneshandlingene. Vår tid preges av at ulike identitetsgrupper tar kampen for å forbedre sin situasjon og oppleve at de blir anerkjent, og dette får i mange tilfeller massiv støtte fra innbyggere som ellers ikke tilhører gruppa som «kjemper». Me Too og Black Lives Matter er gode eksempler på dette. I forbindelse med det identitetspolitiske klimaet, oppstår ifølge Fukuyama (2019, s. 117-118) fenomenet *politisk korrekthet*. Han definerer dette som «ting man ikke kan ytre offentlig uten å frykte for sviende moralske irettesettelser». Ytringsfriheten gir mennesker i demokratiske samfunn muligheten til å ytre (nesten) hva man vil, men å ytre noe som strider med samfunnets grunnleggende verdier, er «forbudt» i offentlig samtale. Å velge å uttrykke de «forbudte» meningene, gir negative konsekvenser i form av moralsk harme. Hva som er akseptable ytringer, og hva som ikke er det, vil endre seg med tiden. Fukuyama (2019, s. 118) peker på bruk av feil pronomen som en handling som nå blir ansett som politisk ukorrekt, da dette viser mangel på hensyn til transkjønnede eller de interseksuelle.

I debatten kan deltakernes uttrykk for «falsk anerkjennelse» ses på som det sosiologen Erving Goffman kaller strategier for å «redde selvet» ovenfor andre (Iversen, 2014, s. 31-32). Ifølge han er mennesker opptatt av hvordan vi blir sett av andre, og det er et mål å framstå som konsistente og helhetlige. Å vise åpenlyst at man ikke anerkjenner transpersoner slik de ønsker, kan kanskje bli oppfattet som en «politisk ukorrekt» handling, og den kan derfor gi negative moralske sanksjoner. Slik sett kan «falsk anerkjennelse» være en strategi for å unngå disse mulige sanksjonene mot en selv.

4 Diskusjon

Gjennom analysen har jeg nå vist hvordan anerkjennelsesytringene utspiller seg innenfor Debatten på NRK. I det følgende vil jeg med utgangspunkt i dette si noe om *anerkjennelsesretorikk* som fenomen. Er det noen av funnene mine som kan henge sammen med at det er anerkjennelse som diskuteres? Ettersom jeg kun har sett på én debatt, er det ikke grunnlag for å utarbeide en helhetlig teori om anerkjennelsesretorikk. Jeg har derimot trukket fram aspekter ved debatten som jeg tror kan finnes igjen i andre diskusjoner rundt anerkjennelse. Det vil likevel kreve mer forskning for med større sikkerhet å kunne generalisere funnene mine.

4.1 Følelsens retorikk?

Debattens mange motivasjonsargumenter viste at deltakerne forankret argumentasjonen sin i mellommenneskelige, indre drivkrefter, og på den måten har de prøvd å henvende seg til følelser hos mottakeren. Ifølge Jørgensen og Onsberg (2011, s. 61) kan motivasjonsargumenter kun forekomme i to faser; den evaluerende og den advokerende. I de advokerende fasene var samtlige argumenter argumentasjonsargumenter, mens om lag 85 % var det i de evaluerende fasene (tabell 3 & 4, vedlegg 2). Motivasjonsargumenter ble brukt av både de som framsatte anerkjennelseskrav, og av de som begikk negative anerkjenneshandlinger. Slik sett kan anerkjennelsesretorikk sies å være en retorikk som spiller på mottakerens følelser og verdier.

I de advokerende fasene var over halvparten av påstandene i motivasjonsargumentene implisitte. Det var også i denne fasen det kom mest eksplisitt fram at man både søkte anerkjennelse, og ikke ga det. I praktisk argumentasjon er påstandene i argumentet sjeldent implisitt, og ettersom den advokerende fasen ofte er opphavet til hvorfor man i det hele tatt trenger å argumentere (Jørgensen & Onsberg, 2011 s. 22, 47), skulle man tro at påstandene her var gjort eksplisitte. Derfor er det nærliggende å tenke at de mange implisitte påstandene henger sammen med at det er anerkjennelse som diskuteres. Som teorkapitlet viste, så er mennesker avhengig av anerkjennelse for å få et positivt selvforhold og for å oppnå selvrealisering (Honneth, 2008, s. 181-182). Dermed står mye på spill for de som søker anerkjennelse, og dette kan forklare anerkjennelseskravs implisitte karakter. Temaet som diskuteres er følsomt, og det finnes en risiko der for ikke å bli anerkjent. Hvis man da ikke gjør det helt tydelig at man vil bli anerkjent, vil man sannsynligvis ikke få et tydelig avslag. Å

eksplicit kreve anerkjennelse kan medfølge eksplisitte avslag, som trolig vil gå hardere utover selvfølelsen til den som søker anerkjennelse. Slik sett kan implisitte anerkjennelseskrav være en form for forsvarsmekanisme. Implisitte negative anerkjenneshandlinger kan på sin side handle om å skåne samtalepartnerens følelser. På et overordnet nivå ser det ut til at følelser forklarer det implisitte aspektet ved anerkjennelsesretorikk; man er implisitte i kravene for å hindre at man blir såret, og man er implisitte i de negative anerkjenneshhandlingene for å hindre å såre noen.

Med dette kan vi slå fast at anerkjennelsesretorikk består av retoriske uttrykk for følelser. Argumentasjonen er forankret i mellommenneskelige følelser og drivkrefter, og påstander blir gjort implisitte for å både hindre seg selv i – og å hindre andre i – å bli såret.

4.2 Gruppemedlemmenes makt

I debatten kan det se ut som om deltakerne var valgt ut av NRK på grunn av deres innledende ethos, altså «den ethos en taler tildeles før han begynner å tale» (Kjeldsen, 2006, s. 125). Debattantene bestod blant annet av kultur- og likestillingsministeren, ledere for både transpersoners interesseorganisasjoner og kvinners interesseorganisasjoner, en biolog, en avdelingsleder for en helsestasjon for transpersoner og en barnelege og forsker ved FHI. Men selv om deltakerne hadde ulike titler som var relevante for temaene som ble diskutert, var det få som baserte argumentasjonen sin på den autoriteten de hadde. I alt var det svært få autoritetsargumenter i debatten. I de konstatende fasene i debatten brukte derimot flere transpersoner generaliseringsargumenter, der de overførte egne egenskaper til å gjelde alle transpersoner. Generaliseringsargumenter har egentlig en intellektuell appell, men som tidligere nevnt kan argumentene der transpersoner bruker seg selv som eksempel, også sies å ha en følelsesappell. Dette er fordi mottakeren må stole på transpersonens erfaring for at argumentet skal ha overbevisningskraft. Slik sett kan disse argumentene ligne autoritetsargumenter, fordi tilliten til transpersonens opplevelser bestemmer hvor legitimt argumentet er.

Ved å bruke generaliseringsargumenter oppnår identitetsgruppen - i dette tilfellet transpersoner - en fordel i anerkjennelseskamper. Det gjør de ved å spille på egne opplevelser for å etablere faktum. At det er en overvekt av generaliseringsargumenter på transpersonenes side, resulterer i at gruppen får en retorisk fordel, i den forstand at deres innledende etos får sterkere appell i debatten.

4.3 Definisjonens makt

Positive anerkjennelseshandlinger finner ikke sted i debatten. Derfor har jeg ikke kunnet studere hvordan slike ytringer utspiller seg. Det jeg derimot kan gjøre, er å si noe om hvorfor ikke positive anerkjennelseshandlinger fant sted, og dermed si noe om hva disse kan innebære. Analysen har nemlig vist at en av grunnene til at positive anerkjennelseshandlinger ikke finner sted, er at deltakerne opererer med motstridende definisjoner. Slik sett vil en positiv retorisk anerkjennelseshandling være avhengig av at man anerkjenner hverandres definisjoner. Den definerende fasen vil således være en avgjørende fase når det er snakk om retorisk anerkjennelse. Like definisjoner er nemlig et forbehold for at positive anerkjennelseshandlinger kan finne sted.

4.4 «Politisk korrekthet»

Som tidligere nevnt kan «falsk anerkjennelse» være et retorisk grep i sammenheng med at man ikke anerkjenner noen. Dette er fordi det å ikke anerkjenne en identitetsgruppe i flere sammenhenger kan bryte normer for hva som anses å være «politisk korrekt», og man ønsker ikke de negative moralske konsekvensene som følger med dette. Som nevnt i 4.2.1, kan implisitte negative anerkjennelseshandlinger henge sammen med et ønske om å ikke såre noen. Det kan likevel tenkes at slike implisitte ytringer, på samme måte som «falsk anerkjennelse», kan være en retorisk strategi for å fremstå som «politisk korrekt». I forbindelse med implisitte ytringer om at man ikke anerkjenner noen, er det trolig mindre sannsynlighet for at man blir «tatt» på noe. Og hvis man blir «tatt», har man mulighet til å nekte for å ha sagt det som impliseres. På den måten kan dette være en strategi for å slippe å stå til ansvar for sine holdninger. Dette viser at anerkjennelsesretorikken består av strategier – i form av «falsk» anerkjennelse og implisitte negative anerkjennelseshandlinger – som blir brukt for ikke å tape ansikt når man bryter normer for «politisk korrekthet».

5 Avslutning

I denne oppgaven har jeg besvart to problemstillinger, der den andre bygger på den første:

Hvordan utspiller identitetsbaserte anerkjennelsesytringer seg innenfor rammene av Debatten på NRK? Hva kan denne debatten si oss om anerkjennelsesretorikk som fenomen?

Ved hjelp av argumentasjonsanalyse og teori om argumentasjonens faser og argumenttyper, har jeg vist hvordan anerkjennelsesytringer utspiller seg innenfor rammene av Debatten på NRK. Analysen har vist at anerkjennelsesytringer finner sted i alle de fire fasene, men i ulik grad. I de advokerende fasene bestod alle påstandene av anerkjennelsesytringer, og de var utformet som både anerkjennelseskrav og negative anerkjennelseshandlinger. Det var i disse fasene at både anerkjennelseskravene og de negative anerkjennelseshandlingene kom tydeligst til syne, selv om de ikke var utformet i den eksplisitte formen «anerkjenn meg!» eller «vi bør ikke anerkjenne dem». Anerkjennelsesytringene er heller knyttet til ulike beslutninger som skal tas som omhandler identitetsgruppen. I de advokerende fasene er over halvparten av påstandene implisitte, og alle argumentene er motivasjonsargumenter. De som fremsetter anerkjennelseskrav og negative anerkjennelseshandlinger forankrer argumentasjonen sin i både de samme mellommenneskelige ønskene, som et samfunn uten diskriminering og menneskerettighetsbrudd, men også i forskjellige indre drivkrefter. Side A appellerer i større grad til menneskers sympatifølelse, mens side B spiller mer på idealer i et samfunn.

I de konstaterende fasene blir det konstatert fakta som reflekterer motstridende virkelighetssyn, og disse danner grunnlaget som flere av de advokerende påstandene baserer seg på. Side A konstaterer at transpersoner har det dårlig og blir behandlet dårlig, mens side B konstaterer at kvinner blir behandlet dårlig som konsekvens av at transpersoners oppnådde anerkjennelse. Det er også motstridende syn på hva hensikten til transpersoner var bak anerkjennelsen de fikk, og om kjønnsbekreftende behandling gir biologiske endringer eller medisinske konsekvenser. På en implisitt måte kan flere av konstateringene ses som anerkjennelsesytringer. Dette er fordi faktaene som konstateres reflekterer visse virkelighetssyn, og ved å godta eller avise dem, anerkjenner man – eller anerkjenner man ikke – motstanderen. Den mest frekvente argumenttypen i de konstaterende fasene i debatten, er generaliseringsargumenter. Faktaene som konstateres er dermed forankret i regler om at noe som gjelder for én (eller noen) i en klasse, også gjelder for alle. For transpersoner som deltok i debatten, har dette gått ut på at de bruker seg selv som eksempel, og overfører det til alle

transpersoner. Side B har blant annet overført noe som har skjedd én (eller noen få) kvinner, til å gjelde alle kvinner. Viser at mange fakta som konstateres, baserer seg på ett (eller få) tilfeller av noe. Diskusjonene som foregikk i de konstaterende fasene har vært preget av flere misforståelser, noe som kan forklares med at flere saker ble diskutert samtidig. Dette kan også være grunnen til at det har sett ut som om noen deltakere er enige, når de egentlig ikke er det.

De definerende fasene i debatten er preget av mange overtalelsesdefinisjoner, der subjektive meninger om det som defineres kommer til syne. Slik sett sier definisjonene som brukes mye om deltakerne og deres holdninger. Overtalelsesdefinisjonene kan sies å være anerkjennelsesytringer. Dette er blant annet fordi mange av definisjonene lente seg på enten en biologisk kjønnsforståelse, eller en psykologisk/sosial kjønnsforståelse. Anerkjenner man eksempelvis kun definisjoner som springer ut av en biologisk kjønnsforståelse, vil man heller ikke anerkjenne at transkvinner er kvinner. På den måten kan vi si at anerkjennelse i de definerende fasene handler om å anerkjenne hverandres definisjoner. Det er derimot ikke tilfelle at de to partene i debatten gjør dette. Dette kan kanskje forklare et annet fenomen som forekommer i de definerende fasene, nemlig omdefinering. Det var nemlig tilfeller der side A forsøkte å omdefinere biologisk kjønn, slik at transpersoner kunne passet inn i definisjonen. Hadde dette fungert, kunne kanskje transpersoner anerkjennes. Klassifikasjonsargumenter var argumenttypen som gikk igjen mest i de definerende fasene, og her viste analysen at deltakere på motsatt side lagde motstridende regler om samme klasse. Dette førte også til motstridende konklusjoner.

I de evaluerende fasene består anerkjennelsesytringene av at deltakerne enten evaluerer kjønnsbytte og det som henger sammen med det, som negativt, eller at de samme tingene evalueres som viktig og positivt. Slik sett kommer negative anerkjennelseshandlinger og anerkjennelseskrev til syne gjennom deltakernes subjektive vurdering om saker knyttet til kjønnsbytte. I denne fasen dominerer motivasjonsargumenter sterkt. Til tross for motstridende evalueringer, viste analysen av deltakerne kunne forankre argumentasjonen sin i samme verdier. Dette kan bety at de har ulike syn på hva verdien innebærer.

I tillegg til argumentasjonsanalysen av fasene og argumenttypene, undersøkte jeg også det som lignet positive anerkjennelseshandlinger. Dette argumenterte jeg for at heller var det jeg har kalt «falsk anerkjennelse» - en slags retorisk strategi der deltakerne vet at uttalelsen deres er politisk ukorrekte, og derfor får det til å virke som at de anerkjenner motparten for å opprettholde selvet og slippe negative moralske sanksjoner.

For å gi svar på hva den undersøkte debatten kan si om anerkjennelsesretorikk som fenomen, har jeg tatt utgangspunkt i funn fra analysen min. Ved å gjøre dette, har jeg funnet ut at anerkjennelsesretorikk består av retoriske uttrykk for følelser. Dette vises gjennom både forankring av argumenter i mellommenneskelige indre drivkrefter, men også gjennom implisitte påstander som fungerer som forsvarsmekanisme mot sårede følelser. Et annet kjennetegn ved anerkjennelsesretorikk, er hvordan identitetsgrupper etablerer fakta gjennom å spille på sin innledende ethos som identitetsgruppemedlem, og overfører det til å gjelde hele identitetsgruppen. Den innledende ethosen til identitetsgruppen – i dette tilfellet transpersoner – ser ut til å spille en større rolle enn andre deltakers innledende ethos, og identitetsgruppemedlemmene får dermed en slags retorisk fordel i anerkjennelseskampen. Et tredje trekk ved anerkjennelsesretorikk, er at deltakerne er nødt til å anerkjenne hverandres definisjoner for at anerkjennelse skal finne sted. Sist, men ikke minst, ser fenomenet «politisk korrekthet» ut til å prege retorikken som utspiller seg i anerkjennelseskamper. Dette kan vi se gjennom strategier som «falsk anerkjennelse» og implisitte negative anerkjenneshandlinger.

Gjennom oppgaven har jeg pekt på en rekke funn som er interessante i lys av anerkjennelsesretorikk. Jeg har imidlertid ikke grunnlag for å generalisere funnene til en helhetlig teori om anerkjennelsesretorikk som fenomen, og funnene må kanskje betraktes som en mer spesifikk form for (trans)anerkjennelsesretorikk. Som nevnt er anerkjennelsesretorikk som forskningsområde underteoretisert, og har behov for bredere forskning. I relasjon til problemstillingen som ligger til grunn for oppgaven, ville det vært interessant med videre forskning som sammenligner anerkjennelsesretorikken som utspiller seg i transdebatter, med andre type identitetsbaserte anerkjennelsesdebatter.

Litteraturliste

- anerkjenne. (u.å.). I Det Norske Akademis ordbok. <https://naob.no/ordbok/anerkjenne>
- Barnelova. (1981). Lov om barn og foreldre (LOV-1981-04-08-7). Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1981-04-08-7/KAPITTEL_2#§3
- Fraser, N. & Honneth, A. (2003). *Redistribution or Recognition?: A Political-Philosophical Exchange* (J. Golb, J. Ingram & C. Wilke, Overs.).
- Fukuyama, F. (2019). *Identitet: Hvordan tap av verdighet truer demokratiet vårt* (I. S. Holmes, Overs.). Dreyers Forlag. (Opprinnelig utgitt i 2018)
- Gjestvang, I. A. & Thomassen, O. (2022, 12. april). *Uheldig uklarhet fra Helsedirektoratet*. FRI – Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold. <https://www.foreningenfri.no/uheldig-uklarhet-fra-helsedirektoratet/>
- Helsedirektoratet. (2020). *Nasjonal faglig retningslinje for helsetjenestetilbud til personer med kjønnsinkongruens*. <https://www.helsedirektoratet.no/retningslinjer/kjonnsinkongruens/utredning-behandling-og-oppfolging#ved-kjonnsinkongruens-bor-generelle-prinsipper-for-utredning-og-behandling-folges-praktisk>
- Honneth, A. (2008). *Kamp om anerkjennelse: Om de sosiale konfliktenes moralske grammatikk* (L. Holm-Hansen, Overs.). Pax Forlag (Opprinnelig utgitt i 1992)
- Iser, M. (2019, 25. april). Recognition. *The Stanford Encyclopedia of Philosophy*. <https://plato.stanford.edu/entries/recognition/>
- Iversen, L. L. (2014). *Uenighetsfelleskap: Blikk på demokratisk samhandling*. Universitetsforlaget
- Jørgensen, C. & Onsberg, M. (2011). *Praktisk argumentation* (3. utg.). Nyt Teknisk Forlag.
- Kjeldsen, J. E. (2006). *Retorikk i vår tid: En innføring i moderne retorisk teori*. Spartacus
- Kringstad, K. & Lilleeng, S. (2022, 12. april). Fagfolk krangler om hva som er det beste for transungdom. NRK. https://www.nrk.no/trondelag/helsestasjon-for-kjonn-og-seksualitet_hks_-og-rikshospitalet-behandler-transpersoner-helt-ulikt-1.15911943
- Lov om endring av juridisk kjønn. (2016). Lov om endring av juridisk kjønn (LOV-2016-06-17-46). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2016-06-17-46>
- NOU 2020: 14. (2020). *Ny barnelov: Til barnets beste*. Barne- og familiedepartementet.
- NRK. (2022, 27. januar). *Debatten: Hun, han, hen og hva mer?*. <https://tv.nrk.no/serie/debatten/202201/NNFA51012722/avspiller>

- NRK. (2021, 10. desember). *Dagsnytt 18: Lønnstilskudd i næringslivet // Biologer mot skogindustrien // Kritikk mot SNL om kjønnsidentitet.*
[https://radio.nrk.no/podkast/dagsnytt_atten/season/202112/1_8b9d2ba4-73da-4906-9d2b-a473da49063f#_ =](https://radio.nrk.no/podkast/dagsnytt_atten/season/202112/1_8b9d2ba4-73da-4906-9d2b-a473da49063f#_=)
- Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens. (u.å.). *Grunnleggende begreper og termer.*
Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens (PKI).
<https://kjønnsinkongruens.no/ressurser/begreper/>
- Pettersen, J. (2019, 28. mai). Overraskende opptur for «Debatten» - TV-ekspert peker på «Fredrik-effekten». *Verdens Gang.*
<https://www.vg.no/rampelys/tv/i/1AJqXA/overraskende-opptur-for-debatten-tv-ekspert-peker-paa-fredrik-effekten>
- RHETOREC. (u.å). Upublisert prosjektbeskrivelse utviklet av Forskergruppen for tekst og retorikk ved Institutt for lingvistiske og nordiske studier. Universitetet i Oslo.
- Sagdahl, M. S. (2021, 8. november). toleranse (overbærenhet). I *Store norske leksikon.*
https://snl.no/toleranse_-_overbærenhet
- Silverman, D. (2020). *Interpreting qualitative data* (6.utg). Sage
- Toulmin, S. E. (2003). *The uses of Argument*. Cambridge University Press
- van der Ros, J. & Lescher-Nuland, B. (2021, 25. desember). transperson. I *Store medisinske leksikon.* <https://sml.snl.no/transperson>
- Vatnøy, E. & Tønnesson, J. (2020, 8. desember). Snakk om anerkjennelse!. *KAIROS.*
<https://magasinetkairos.no/snakk-om-ankjennelse/>
- Wæhre, A. (2022, 9. februar). kjønnsinkongruens. I *Store medisinske leksikon.*
<https://sml.snl.no/kj%C3%B8nnsinkongruens>
- Young, I. M. (1990). *Justice and the politics of difference*. Princeton University Press

Vedlegg 1

Transkripsjon av Debatten – Hun, han, hen og hva mer? (27.01.22)

<https://tv.nrk.no/serie/debatten/202201/NNFA51012722/avspiller>

Fredrik Solvang (Sol), programleder

Aleksander Sørli (Sør), leder for Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens

Jenny Klinge (Kli), stortingsrepresentant for Sp

Christine Marie Jentoft (Jen), rådgiver i foreningen FRI

Christina Ellingsen (Ell), feminist og styreleder i Women's Declaration Norge

Anette Trettebergstuen (Tre), Kultur- og likestillingsminister

Glenn-Peter Sætre (Sæt), professor i evolusjonsbiologi ved UiO

Espen Ottosen (Ott), teolog, filosof og informasjonsleder i Norsk Luthersk misjonssamband

Anne Wæhre (Wæh), leder for Nasjonal behandlingssenter for kjønnsinkongruens

Pål Surén (Sur), barnelege og forsker ved FHI

Ingun Wik (Wik), avdelingsleder for Helsestasjon for kjønn og seksualitet

- 1 (Intromusikk)
- 2 Sol: Mer enn tretti prosent av dem har forsøkt å ta sitt eget liv. De
- 3 forteller om mer ensomhet enn andre. De føler ofte de bor i et
- 4 intolerant og hatefullt land. De opplever oftere trusler om direkte
- 5 vold, og blir oftere trakassert og mobbet på jobb og skole.
- 6 Transpersoner har dårligere psykisk helse. Én av tre transpersoner
- 7 oppgir at de har blitt voldtatt. Og de ber om å få være i fred, og
- 8 om å bli anerkjent. Det ble de da det i 2016 ble mulig for alle
- 9 over sju år å endre juridisk kjønn. Det var en seier at de alene,
- 10 og for de små da, sammen med foreldrene, skal kunne bestemme
- 11 hvilket kjønn som skal stå i passet. Det neste skrittet kan være at

12 det innføres et tredje juridisk kjønn. Men anerkjennelsen og
13 rettighetene fører ikke bare til at lovene og ordbruken endres.
14 Kjønn blir frakoblet biologi. Juridisk kan nå en mann bli gravid,
15 og en kvinne kan bli far. Og når menn kan si de er kvinner, føler
16 noen kvinner, at de som er, altså, noen kvinner som er født som
17 kvinner, at deres verdi trues, at gevinsten av deres århundrelange
18 kvinnekamp reduseres. For noen av oss er jo saken grei, vi føler
19 oss som det kjønn vi er født med. For andre er veldig mye mer
20 komplisert. Velkommen Aleksander Sørlie og velkommen Jenny Klinge.
21 Ja, Alexander Sørlige, du er eh sykepleier, og leder i noe som
22 heter Pasientorganisasjonen for kjønnsinkongruens. Du er selv
23 transperson, eh født som biologisk kvinne, men alle kan se at du
24 ser ut som en mann.

25 Sør: Stemmer.

26 Sol: Vil, er det du som vil skal få forklare oss hva eh hva transperson
27 betyr? Først som sist.

28 Sør: Ja, eh, transperson, det er et begrep som vi bruker om alle, som
29 identifiserer seg som et annet kjønn enn det kjønn som de fikk
30 tildelt ved fødselen, altså det kjønn som ble skrevet i deres
31 fødselsattest da, når de ble født. Så det kan for eksempel da være
32 noen som meg, som når jeg ble født, så ble det skrevet i mine
33 juridiske dokumenter at jeg er en jente, men som i dag opplever meg
34 som, og lever som, og ofte også blir opplevd av andre som, som en
35 mann.

36 Sol: Nettopp, da, da har jeg fastslått det. Jenny Klinge, du er
37 stortingsrepresentant for Senterpartiet, tror jeg går rett på sak
38 jeg. Kan menn bli mødre?

39 Kli: Nei, menn kan ikke føde unger, men er absolutt en viktig del av
40 forplantningen. Men det er kvinnfolk som kan føde unger

41 Sol: Og hva mener du med kvinnfolk?

42 Kli: Eh, med kvinnfolk så mener jeg biologiske kvinnfolk, som er født
43 med eggceller i motsetning til karer, som er født med, eh
44 potensiale for sædceller. Så det at eh, det så enkelt for meg da,
45 så er det så enkelt som at kvinnfolk føder ungene, karer er

46 absolutt en del av det. Det betyr ikke at jeg ikke har toleranse
47 for og respekt for, og har medfølelse også, med dem som føler at
48 dem er født i et annet kjønn enn det dem eh er. Men, eh, for meg så
49 handler, jeg har jo brukt et begrep da, jeg har brukt et begrep som
50 er helt enkelt, men som er også, eh, betegnende, så jeg tror de
51 aller fleste forstår, og det er at det er kua som kalver, uansett
52 hva oxen måtte føle seg som. Eh, og det høres, altså jeg har
53 reagert på det, men det er egentlig så enkelt som at biologien
54 vår, er lik biologien til både kua og sauene. Jeg vokste opp på et
55 småbruk, og det er helt naturlig for meg å tenke også dyreverden og
56 natur i det her. Eh, og så enkelt er det, eh rent biologiske. Men,
57 en, en som er juridisk mann, kan selvsagt føde unger hvis det, hvis
58 man er født med en kvinnekropp, og bruke den kvinnekroppen til å
59 føde den ungen. Men da er det ikke en mann som føder ungen, da er
60 det den kvinnekroppen.

61 Sol: Ja, betyr det at du anser, vil anse ehm eh Aleksander for å være
62 kvinne da, egentlig?

63 Kli: Eh, Aleksander er jo biologisk sett et kvinnfolk. Eh, men, eh,
64 føler seg som, og har gjort tiltak også, for å framstå som kar. Det
65 har ikke jeg noe problem med, og jeg vil gjerne også, jeg kan
66 omtale Aleksander som kar, men biologisk sett, opprinnelig, så er
67 jo eh Aleksander biologisk kvinnfolk. Og det er jo på grunn av det
68 at, at han er da, opprinnelig kvinnfolk, at han også har bestemt
69 seg for å gjøre tiltak for å bli kar. Og det har jo, hele problemet
70 oppstår jo ved at han ikke føler seg vel i det, i denne
71 kvinnekroppen som han e født inn i.

72 Sol: Er det noe her du protesterer på?

73 Sør: Ja, det er jo flere ting jeg tenker da. Eh, en av dem er jo at det
74 er åpenbart for meg da, at Jenny Klinge på en måte definerer det å
75 være en mor, i henhold til det å kunne gå gravid, det å ha
76 eggceller, og føde barn. Det tenker jeg har jo ganske radikale
77 konsekvenser, ikke bare for transfolk, men også for eksempel for
78 adoptivmødre eller lesbiske mø medmødre. Eh hvis grunnen til at for
79 eksempel en transkvinne da, som er født med sædceller, men som har

80 et barn, ikke kan få lov til å kalle seg som en mor, eller bli
81 ansett som det i lovverk, eh fordi hun ikke eh kan gå gravid, da
82 tenker jeg at det følger som en helt logisk konsekvens av det, at
83 også adoptivmødre, eh må regnes til å ikke være mødre.

84 Kli: Nei, det, det betyr det absolutt ikke. Det, det er klart det er
85 mulig for, for eh kvinnfolk som å bli adoptivmødre. Og dem er jo
86 kvinnfolk, i utgangspunktet, ergo eh også morsbegrepet, det hører
87 jo sammen historisk sett og biologisk sett. Må ikke glemme det at
88 kjønn er det, den grunnleggende, altså biologisk kjønn er det
89 grunnleggende her. Også kan folk føle seg som dem vil, og jeg har
90 respekt for det, men vi kommer jo aldri bort ifra at det er en
91 kvinnekropp som føder ungen, og det, eh tar ikke bort verdien av å
92 være adoptivmor for eksempel.

93 Sol: So, som jeg nevnte så skjedde det altså en lovendring i i 2016, som
94 betød at ehm alle voksne personer selv kan bestemme hvilket kjønn
95 som skal stå i passet. Altså i folkeregisteret, og hvilket
96 personnummer man skal eh, skal ha. Hvorfor var det så viktig for
97 dere? For det var en kampsak.

98 Sør: Ja, eh, hovedgrunnen til det, det var at, når personer da, som eh
99 blir lest av alle andre, rundt seg, som menn eller kvinner, har
100 juridiske dokumenter som viser noe annet, så er det noe som skjer.
101 Og det som skjer da, det er at vi blir outa som trans, i absolutt
102 alle settinger, der vi må vise fram vårt, eh, personnummer. For
103 eksempel når vi skal vise leg på butikken, når vi skal få et
104 bibliotekskort, når vi skal søke en jobb, når vi skal søke i
105 studier. Og det betyr også at vi blir outa hver eneste gang vi skal
106 reise til utlandet. I mange land så kan det også være ganske
107 farlig. Eh det er jo faktisk litt det samme, altså det for meg da,
108 det å ha kvinne stående i mitt pass, det vil bety at hver gang jeg
109 reiser, så står det basically trans i mitt pass. Eh og dette er
110 også noe som Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i
111 Strasbourg er eh, hadde en sak på, og hvor de kom fram til at det
112 er et menneskerettighetsbrudd mot transpersoner, å nekte oss å
113 bytte juridisk kjønn, og at særlig den praksisen som vi hadde her i

114 Norge, hvor man eh krevde at vi som var trans, kirurgisk
115 steriliserte oss, for å få lov til å ha denne retten til privatliv,
116 og denne bevegelsesfriheten. Ehm, eh, det var jo noe på en måte de
117 kom fra til da, at det er et veldig tydelig
118 menneskerettighetsbrudd.

119 Sol: Men, til tross for dette, så er du, var du imot lovendringen fra
120 2016?

121 Kli: Nei, jeg var vel sikkert med å stemme på den og, fordi at det var
122 jo ikke eh en ordentlig debatt om den saken. Den sklei på en måte
123 inn. Og det som jeg mener er viktig nå, det er jo at vi evaluerer
124 den loven, den endringen....

125 Sol: Ja, sånn er det, du vil evaluere den, men du vil jo ikke det av,
126 uten grunn, så, så du vil jo, det må jo bety at du, det er noe ved
127 den du misliker.

128 Kli: Ja, det er det. Og jeg forstår jo veldig godt hvis man, når man
129 faktisk framstår som en kar da, slik som Aleksander gjør her, så
130 forstår jeg det at det er absolutt ønske om å også ha mann i
131 passet. Men det som den lovendringen fører til, det e jo det at, eh
132 karer, for eksempel da, som ikke gjør noe tiltak for å se ut som
133 kvinnfolk, ikke fjerner kjønnsorgan eller noe som helst, eh kan få
134 lov til å si at dem er dame i passet, og dermed så har man også
135 rett til, i ytterste instans da, så blir jo slik at i kvinneklassen
136 i idrett, i brytesport og i fotball, så kan en fullt utvokst kar,
137 med den fysiske styrken han har, delta fordi at han kan påstå at
138 han er kvinnfolk, og få den juridiske endringen i passet. Og det
139 gjelder, både når det gjelder soning i fengsel, og i idrett, og i
140 garderobespørsmål, så e det noe vi må ta opp. Det kan godt hende vi
141 skal ha regler som gjør det mulig å sørger for...

142 Sør: Men det er feil, det er ikke sånn...

143 Sol: Forklar.

144 Kli: Det er det på glidende gang, i mange land.

145 Sør: Nei. Eh, i Norge så er det slik at juridisk kjønn for transpersoner
146 har ingenting å si i om hvilket fengsel som du skal sone i. Vi har
147 tydelige retningslinjer. Kriminalomsorgen har tydelige

148 retningslinjer for soning for transpersoner, som sier at dersom man
149 har byttet juridisk kjønn, så kan man eh, gjøre unntak fra
150 hovedregelen. Og det betyr en, for eksempel en transkvinne med eh
151 kvinnelige juridisk kjønn, kan sone i et mannsfengsel i Norge.
152 Det betyr jo også motsatt, at eh noen som har et kvinnelig eh
153 juridisk kjønn, kan sone eh, eh nei sorry jeg sa motsatt av hva, et
154 mannlig juridisk kjønn kan sone i et kvinnefengsel. Eh, idretten
155 verken i Norge eller internasjonalt, er heller ikke regulert
156 basert på juridisk kjønn. Sånn at alle de tingene du nevnte nå, de
157 har ingenting med juridisk kjønn å gjøre.

158 Sol: Okei, det eh, tror vi eh, eh du skal få svare, eh straks, skal bare
159 introdusere de tre nye som har kommet inne i studio her.

160 (Christine Marie Jentoft, Glenn-Peter Sætre og Christina Ellingsen kommer
161 inn, 09:43)

162 Sol: Eh ingen aner helt hvor mange som har kjønnsinkongruens, som det
163 heter, i Norge, altså at man har en kjønnsidentitet som eh ja, noen
164 ganger, eller kanskje hele tiden skiller seg fra det kjønnnet man
165 fikk tildelt ved fødselen. Anslagene varierer faktisk fra 5300 til
166 140 000 personer i Norge. Etter at eh denne nye loven ble innført
167 i 2016, har rundt 1200 personer endret juridisk kjønn, det vet vi.
168 Også skal du få et eksempel her på hva denne siden *peker på
169 Sørli's side* mener når de sier at de ikke har lik rett til den
170 samme helsehjelpen som oss andre. Hvem som helst kan jo, over atten
171 år, gå og skaffe seg silikonpupper. Men hvis en transmann går til
172 en privatklinikk og ber om å få fjernet puppene, ja da griper
173 staten inn og sier nei. Velkommen til transkvinne Christine Marie
174 Jentoft, fra foreningen FRI, feminist Christina Ellingsen, som
175 mener det kun finnes to kjønn, og velkommen til eh ja, der skal,
176 skulle, likestillings, kultur og likestillingsminister eh Anette
177 Trettebergstuen henge *ser bak, Trettebergstuen kommer på skjermen
178 i bakgrunnen*, der er du, hehe hei på deg *Trettebergstuen vinker*,
179 og til slutt, velkommen til deg, Glenn-Peter Sætre, du er
180 evolusjonsbiolog, som mener at eh kjønn slettes ikke er eh noe
181 selvopplevd. Velkommen til dere. Christine Marie Jentoft, du er
182 altså rådgiver i foreningen FRI, foreningen fo, eh, ja, det er en

183 forening for ehm kjønns- og seksualitetsmangfold. Jeg ga her et
184 eksempel på det dere mener er en urett. Hva ville stått øverst på
185 agendaen hvis dere hadde fått designet denne debatten, helt på egen
186 hånd?

187 Jen: Eh, vi skulle gjerne tatt og tittet på behandlingen vi får, både
188 privat og offentlig. Eh vi skulle gjerne sett på de utrolig kjipe
189 levekårene transpersoner har. Også skulle vi gjerne sett på et
190 tredje juridisk kjønnsalternativ.

191 Sol: Skal i hvert fall sneie innom det eh siste, det skal vi eh bruke
192 tid på. Også har jeg nevnt den eh, jeg nevnte den veldig dystre
193 stati, statistikken her i, her i begynnelsen, som jo er helt, helt
194 forferdelig. Eh, det er vel sånn, jeg tror vi bare må legge det eh,
195 som et, ha det som et premiss, at det mange her er ganske
196 uopplyste om disse sakene. Eh det er veldig mange som ikke vet så
197 mye om det, og kanskje ikke har satt seg så godt inn i det, så,
198 dere, dere får bare holde ut, hehe, holde ute med oss, for det kan
199 hende det blir repetisjon av ting dere har vært eh nødt til å
200 snakke om alt for lenge, vil jeg tippe dere mener ofte.

201 Sør: Det skal vi klare

202 Sol: Det er bra, det er bra. Okei, du skal få fortsette, eh, Jen,
203 Jentoft. Du ble selv registrert som mann ved, ved fødselen, levde
204 tjue år som mann, hvis jeg forstår det rett

205 Jen: Mm

206 Sol: Også fikk du i løpet av den tiden et barn, eh, også kom du ut og
207 fikk kjønnsbekreftende behandling som det heter, og lever nå som
208 kvinne og mamma. Men, eh ja, når du hører Jenny Klinge her si at ja
209 men en mann kan ikke føde barn, hva svarer du da?

210 Jen: Eh, det er ganske mange menn som blir gravide og har gjort det, eh,
211 på samme måte som at jeg eh kan være mamma, selv om jeg har levert
212 de små kjønncellene, så det går helt fint, uavhengig av hva Klinge
213 tenker om det

214 Kli: Eh ja, det går an å mene det, men rent faktisk så er det jo slik at
215 eh, det finnes ikke mandige mødre. Det går an å si det om en person
216 som har skiftet kjønn, og at man kan oppfattes som og omtales som

217 at det er en mor og kvinnfolk, det har ikke jeg noe problem med.
218 Men når det kommer til hva som det faktisk er, så e det viktig for
219 meg, viktig poeng her, det er at vi vil ha et tolerant samfunn. Eh
220 og toleranse innebærer å gi rom for ulike uttrykk. Eh og, men, så
221 det kan jo aldri bli slik at, i den her toleransens navn da, navn,
222 så skal vi kreve at folk slutter å tale om at det finnes to kjønn,
223 og at kvinnfolk er det kjønn som føder ungene. For den dagen vi
224 blir tvunget til å ikke si det, da har vi tatt bort ytringsfrihet,
225 vi har tatt bort den toleransen der for faktiske forhold, og
226 biologiske fakta. Og da kommer vi ikke lenger som samfunn. Så mitt
227 hovedpoeng er egentlig at det er fullt mulig å være tolerant og
228 grei og snill, og samtidig forholde seg til fakta

229 Sol: Ålreit, Anette Trettebergstuen, kultur- og likestillingsminister.
230 Bakteppe for denne diskusjonen er i stor grad den endringen som
231 skjedde i 2016, og ikke minst det at du nå har sagt at du vil
232 utrøde, utrede, gå skrittet videre da kan man si, å utrede et
233 tredje juridisk kjønn. Eh, og det vil si at man skal ikke måtte gå
234 veien om eh kjønns, altså altså, eh, eller nei, det skal du få
235 forklare selv, ehm, hva er hensikten med det tredje juridiske kjønn

236 Tre: Jo, det er jo slik i dag at, at eh siden 2015 så har man kunnet
237 skifte juridisk kjønn, altså man kan skifte fra kvinne til mann
238 eller fra mann til kvinne. Eh, også er det jo, uavhengig av hva
239 Kjersti Toppe mener, eh helt uavhengig av at de aller fleste blir
240 født som eh, gutter eller jenter, men noen blir også født som
241 såkalt interkjønn, at det er helt umulig å si hva slags biologisk
242 fysisk kjønn de har, det er en realitet, og sånn er det, sånn vil
243 det alltid være for de fleste. Men så er det noen som ikke føler
244 seg hjemme i kategorien kvinne, eller i kategorien mann, og eh, da
245 mener jo jeg at det er riktig å la de få lov til å, juridisk å få
246 lov til å definere seg som noe annet, altså en tredje
247 kjønnskategori, for de som ikke føler at de passer hjemme i
248 kategorien kvinne eller mann. Og eh for disse menneskene så er det
249 eh en løsning som kan bidra til at de kan føle seg mer hjemme i seg
250 selv, eh føle seg mer vel, oppleve et liv eh med mer frihet. Og det

251 skader ingen andre at noen får lov til å definere seg som en, som
252 en tredje kjønnskategori, altså ikke som mann eller som som kvinne.
253 Så lenge man kan skifte juridisk kjønn i Norge, så mener jeg også
254 at det må åpnes for at man eh kan definere seg som noe annet enn
255 mann og kvinne.

256 Sol: Og det siste du var innom der, nettopp det at, det er jo det
257 springende punktet om det skader andre, du mener altså at det ikke
258 skader andre, men det skal vi altså, tror jeg vi får høre nå,
259 Christina Ellingsen, du er styreleder i Women's Declaration Norge,
260 jeg kalte deg feminist, det er riktig, ikke sant? Du mener, du vil
261 være veldig uenig i at dette ikke skader andre, kvinner for
262 eksempel?

263 Ell: Ja absolutt, eh loven om endring av juridisk kjønn ble innført uten
264 en eneste konsekvensutredning i forhold til kjønnsbase,
265 eksisterende kjønnsbaserte rettigheter. Eh kjønnsbaserte
266 rettigheter er spesielt relevant for kvinner og jenter. Eh kvinners
267 rettigheter, det vi kaller for kvinners rettigheter, er i praksis
268 eh et eh kjønnsbasert diskrimineringsvern. Det er ikke ekstra
269 rettigheter som kvinner har fordi de er kvinner. Det er et eh det
270 er rettigheter og tiltak som skal forhindre kjønnsbasert utnyttelse
271 og diskriminering av kvinner og jenter. Og hvis vi benekter
272 biologisk kjønn, og fjerner biologisk kjønn fra lovverk og
273 retningslinjer, så sletter vi i praksis kvinners og jenters
274 rettigheter.

275 Sol: Vil du svare på det

276 Tre: Ja, nå er det jo ikke slik at rettigheter er en pizza, hvor at når
277 noen andre får mer, så får noen mindre. Eh og det påvirker ikke eh
278 de som blir tildelt kjønn ved fødsel, og som opplever seg
279 som kvinne, at transkvinner eksisterer og er kvinner de og, for
280 eksempel.

281 Sol: Ja, kan du gi et konkret eksempel på hvordan det eventuelt skulle
282 gjøre det?

283 Ell: Eh når man endrer på definisjonen av den variabelen, av den
284 faktoren, som skal eh, som brukes for å hindre diskriminering, eh

285 så handler vi, så snakker vi ikke om en pizza som deles opp, da
286 snakker vi om å fjerne den pizzaen, og erstatte den med noe helt
287 annet

288 Sol: Men har du et konkret eksempel bare sånn at vi henger med her. Hva,
289 hvilke kvinn, fremtredende kvin, kvin, kvinnerettigheter vil, vil
290 forringes da, av, av at eh den klubben blir større?

291 Ell: Eh, vi har allerede tre diskrimineringsaker hvor kvinner har eh
292 varslet om menn i garderober eller toaletter, eh hvor resultatet
293 har blitt at enten kvinnene eller eierne har blitt tatt til sak, og
294 har eh tapt sak. Eh det vil si at de kjønnsbaserte behovene og
295 rettighetene for kvinner og jenter blir allerede ignorert.

296 Sol: Okei, Trettebergstuen, svar på det

297 Tre: Ja, nei det er altså ikke slik at eh noen kvinner mister noen eh
298 rettigheter som følge av at eh transpersoner får sine
299 menneskerettigheter ivaretatt, noe de i dag ofte ikke får, eller at
300 de som er såkalt ikke-binære, altså som ikke definerer seg som
301 kvinne eller mann, men som ønsker å liksom få lov til å bare
302 definere seg som noe annet, eh at de får lov til det. Eh også er
303 det jo, den debatten her blir litt merkelig, for la oss tenke på
304 hva er det som egentlig er problemet. Er det et problem at vi har
305 et renn av mannfolk som skifter juridisk kjønn fordi de skal få
306 tilgang til damegarderobene? Nei, åpenbart ikke. Og er det, altså
307 disse, disse personene som som går gjennom eh
308 kjønnskifteoperasjoner, eller skifter juridisk kjønn, det som
309 kjennetegner dem er ikke lysten til å kle av seg foran andre i
310 garderober for å si det mildt. Men de levekårene disse personene
311 har, med den raten av suicidalitet og de kompleksene og den
312 diskrimineringen disse folkene blir utsatt for, så er det ikke det
313 å opptre naken i en garderobe som eh er først i minne til disse
314 folka her, tvert imot. Poenget her er at vi har en liten marginal
315 gruppe med mennesker, som ikke føler seg hjemme i sin egen kropp,
316 eller ikke føler seg hjemme i definisjonen av det kjønn et eh de
317 har. Å la de få lov til å definere seg i en annen kategori, kan
318 bidra til at mange av de menneskene her får lov til å oppleve å

319 leve friere og bedre liv. Og i likestillingas navn så kunne jeg
320 ønske at hele kvinnebevegelsen, og hvertfall vi som kaller oss
321 feminister, ikke trakk opp stigen etter oss, men var med på å ta
322 den kampen for de minoritetene som blir diskriminert og som sliter
323 med å få sine rettigheter ivaretatt. Det ville tjent kvinnekampen.

324 Sol: Du får svare raskt på det, så skal vi ha inn sistemann

325 Ell: Eh, loven om endringa av juridisk kjønn reflekterer ingenting av de
326 tingene Anette Trettebergstuen tok opp. Eh loven om
327 selvidentifiser, altså, loven tillater selvidentifisering. Og det
328 betyr at det handler overhodet ikke om diagnoser eller lidelser
329 eller behov for å bli akseptert. Det den loven her, det kan hvem
330 som helst bruke. Og det gjør også at jeg, og datteren min, og andre
331 kvinner, når vi blir møtt med en hvilken som helst mann, i en
332 situasjon der vi er sårbare, så forventes nå at vi skal eh måtte
333 være tankelesere for å benekte vår objektive virkelighet, som vi
334 kan se med egne øyne. Eh og vi risikerer å bli tatt til sak for
335 diskriminering, og tape den saken, hvis vi nekter å gå med på eh
336 kjønnsidentitet

337 Sol: Skjønner. Du du skal få eh selvfølgelig du skal få komme tilbake
338 Trettebergstuen. Nå, Glenn-Peter Sætre, du er altså professor i
339 evolusjonsbiologi ved Universitetet i Oslo. Og du har skrevet at
340 for en biolog, er det en selvfølgelighet at det bare finnes to
341 kjønn. Hvorfor er det så selvfølgelig?

342 Sæt: Ja, nei altså det var vel litt bakgrunn for at jeg kom inn i eh
343 dette sakskomplekset og begynte å debattere i settingene var fordi
344 at jeg oppdaget at fagpersoner, eh som jeg tenkte har en
345 naturvitenskaplig bakgrunn, begynte å snakke om mine eh
346 vitenskapelige eh begreper, som jeg bruker i min forskning og i min
347 undervisning, eh på en måte som eh jeg ikke fikk til å rime. De
348 tingene, slik jeg forstår kjønn og formidler kjønn til mine
349 studenter, det var på en måte framstilt som feil, at nå er det noe
350 annet som gjelder. Og eh den alternative modellen som ble
351 presentert mener jeg var eh var høl i hue da

352 Sol: Få kortversjonen av hvorfor det bare i de aller fleste arter,

353 hvorfør det er bare to kjøn

354 Sæt: Altså, biologi handler om liv, og en nøkkelegenskap ved liv, det er
355 evnen til å formere seg. Og kjøn må jo forstås eh i den
356 forbindelse, som en vik, altså en helt nøkkelprosess for å forstå
357 hele evolusjonen, for å forstå biologisk mangfold, så er kjøn et
358 nøkkelbegrep. Og det er et binært fenomen som Jenny sa her
359 innledningsvis, så definerer biologer kjøn basert på hva slags
360 kjønnsceller vi eh vi produserer, og der er det ingen mellomting,
361 det er ikke noe spekter eller slike ting som eh

362 Sol: Det er ingen mellomting for menneskenes del, mellom sæd og
363 eggceller, sier du?

364 Sæt: Nei, altså de er to klare kategorier, og sånn er det over hele
365 dyreriket, og også planteriket. Altså alt kjønnet formering hvor
366 det er forskjell på kjønne, så er det alltid to store, store
367 kjønnsceller, kaller vi for hun, små kjønnsceller kaller vi for eh
368 for han.

369 Sol: Og dette tror jeg vi får he henge med på, men så er det er det blir
370 det kompl, mer komplekst, når vi så, fordi hva er, hvorfor kan vi
371 ikke sosialt og kulturelt konstruere et tredje kjøn, hvis det
372 ikke skader, noe midt mellom mellom der, hvorfor kan ikke vi
373 mennesker gjøre det, hvis det er til gagn for oss?

374 Sæt: Altså, det er jo det er jo, altså vi kan jo definere ting akkurat
375 som vi vil vi, det er ikke, men altså det er jo, det er jo en
376 fordel da eh at definisjonene våre reflekterer en faktisk fysisk
377 virkelighet. Når vi gjør vitenskap så er det en fordel at begrepene
378 våre er gode, at vi kan utvikle gode modeller. Og det gjelder i
379 også helse, ikke sant, at vi kan eh behandle eh mennesker på en bra
380 måte, og der er jo rent faktisk kvinnekroppen og mannskroppen ulik,
381 og trenger ulik medisin, så dette her er jo viktig. Det har, det
382 har forgreininger, mange, mange forgreininger altså. Kjøn er,
383 biologisk kjøn er viktig, og for mere ting enn eh enn bare hvordan
384 jeg føler meg altså.

385 Sol: Vil du svare på det?

386 Sør: Det kan jeg gjerne gjøre. Eh altså, for det første så er det jo

387 absolutt ingen i transbevegelsen som benekter at det er sånn at
388 mennesker bare har to typer kjønnsceller, eh de store og de små
389 kjønnscellene. Eh så er det vi på en måte setter spørsmålstegn ved,
390 er jo i hvilken grad det faktisk er sånn at vi i dag, faktisk da,
391 deler opp samfunnet vårt, basert på størrelsen av disse
392 kjønnscellene. Eh ehm, jeg tenker også, en ting som jeg har lyst
393 til å påpeke på det her biologiske, for det her fremmes ofte som om
394 man ehm, transidentitet da, det er bare en sånn ting som er usynlig
395 for alle andre. Det har ingen materielle konsekvenser. Men eh, det
396 er jo i så fall, hvis det hadde vært sant da, så burde det jo vært
397 sånn at når jeg gikk ut på gata, så leste alle meg som en dame,
398 alltid. Men det gjør de jo ikke. Og hvorfor gjør de ikke det? Og
399 det er jo fordi det nettopp ar noen biologiske ting da, som skjer
400 med kroppen når vi for eksempel tar kjønnskorrigerende behandling.
401 Bare det at våre kropper er laget på en sånn måte, at jeg kan ta
402 testosteron, og utvikle da så mange eh typ, ja det vi forbinder med
403 da, såkalt mandige, sekundære kjønnsstrekk, viser oss jo at kroppen
404 vår, den er mere på en måte kompleks da, når det gjelder kjønn. Eh
405 så mener jeg også at til og med den kategorien som vi kaller
406 biologisk kjønn, der sauser man jo sammen veldig mye. Hvis det
407 faktisk var sånn at man var helt konsekvent da, og bare refererte
408 til, lager du store eller små gameter, så er jo det nå en ting.
409 Men som sykepleier for eksempel da, så tenker jeg det vil bli eh,
410 veldig fort veldig problematisk når man begynner å snakke om for
411 eksempel at eh ehm ... brystkreft da, er en slags kvinnesykdom, eh
412 og begynner å da på en måte tenke at transmenn, de må screenes for
413 det, for de er helt identiske de, biologisk til cis-menn. Men for
414 eksempel transkvinner da, som har utviklet naturlige bryster på
415 akkurat samme måte som cis-kvinner, de skal ikke screenes for det,
416 fordi de har (XXX)

417 Sol: Nå tror jeg, nå tror jeg at jeg skal bremse deg, fordi nå, for cis-
418 menn og cis-kvinner, bare forklar oss det.

419 Sør: Ja beklager. Eh, så begrepet cis eh er bare motsetningen til trans.

420 Sol: Okei, så de som er født som kvinner blir cis-kvinner.

421 Sør: De som er født som kvinner, de er cis-kvinner, de som er født som
422 menn, de er da cis-menn.

423 Sol: Da tror jeg vi er fornøyd, vil du svare på det?

424 Sæt: Jeg er jo selvfølgelig ikke uenig i at når du, mimikkerer kroppens
425 eh pubertet da, ved å ta hormoner, at du da får sekundære
426 kjønnskarakterer fra den andre eh, fra det andre kjønn, og at det
427 har også medisinske konsekvenser, det, selvfølgelig, det eh har jeg
428 ikke noe problem med, nei.

429 Sol: Avviser du også at det finnes et spekter av mannlighet og
430 kvinnelighet?

431 Sæt: Ja, det er jo de tingene jeg har argumentert mot da, for det, det,
432 jeg synes det er veldig fint at, at du sier det nå, at du, at dere
433 ikke benekter eh eh eksistensen av biologisk kjønn. For det var
434 ikke åpenbart for meg at det var sånn, og jeg ehm gikk inn i dette
435 eh denne materien. Da ble jeg presentert for en annen modell, hvor
436 eh langt på vei altså eh så helt bort fra biologien og definerte
437 kjønn som eh et slags sjelekjønn, altså det man har i hodet, eh det
438 var overstyrt av alt av biologi og var det som var eh viktig. Og
439 det eh mener jeg det, det har noen altså, vi kan, vi kan definere
440 verden sånn, men det har noen negative konsekvenser. Og Christina
441 her har snakket om noen, altså at det, det påvirker da hvordan vi
442 forstår kvinnene. Og det kan også være eh, hun regisserer jo også
443 da konfliktområder. Vi snakker fengsler, kvinneidrett, garderober
444 ikke sant, eh vi kan ikke unnlate å se at det er eh faktiske
445 konfliktområder da.

446 Sol: Okei, vet du hva, vi skal være så unådige at vi skifter deg ut og
447 sier tusen takk for at du kom, eh også skal du få ta å bytte plass
448 her med Espen Ottosen.

449 (Glenn-Peter Sætre går ut, Espen Ottosen kommer inn, 27:27)

450 Sol: I mellomtiden tror jeg Trettebergstuen, du må være kort, men eh
451 dette er jo, er ikke det veldig reelt det han sier her, disse
452 eksemplene med områder der, eh fengsler, idrett, eh garderober og
453 toaletter?

454 Tre: Altså det er jo eh praktiske områder det er mulig å finne løsninger

455 på. Men jeg tenker liksom hva er egentlig problemet? Altså biologen
456 har rett, men men eh, de fra FRI har også rett. Eh de fleste fødes
457 som mann eller kvinne, og det finnes to biologiske kjønn. Men så
458 har vi da en gruppe folk, og det er den faktiske virkeligheten, som
459 biologen her er opptatt av vi skal reflektere. Den faktiske
460 virkeligheten er at det er en gruppe mennesker, veldig veldig få,
461 som ikke føler seg hjemme innenfor de kjønnskategoriene. Og da må
462 vi spørre oss, hvordan skal vi som storsamfunn ta vare på de folka
463 som på grunn av at de ikke hører føler seg hjemme i de
464 kjønnskategoriene, lever dårlige, ufrie liv, opplever å bli
465 marginalisert, har dårlige levekår, er suicidale ofte, og blir
466 diskriminert. For meg er det da helt åpenbart at det ikke går
467 utover noen som helst, det går ikke utover kvinners rettigheter
468 eller noen andres menneskerettigheter at disse folka får seg det
469 pusterommet de ønsker seg, ved å kunne definere seg som i en tredje
470 kjønnskategori. Vi oppretter jo ikke flere biologiske kjønn av å
471 gjøre det. Vi gir folk som ikke passer eh inn, i de eksisterende
472 kategoriene, eh et eget fristed. Og det eh, det burde ikke være et
473 problem.

474 Sol: Nettopp. Espen Ottosen, du er teolog, filosof og informasjonsleder
475 i Norsk Luthersk Misjonssamband, hvordan ville du ivareta dem hvis
476 ikke, på denne måten? Det tredje juridiske kjønn

477 Ott: Nei, jeg er usikker på eh nøyaktig hvordan lovverket bør være.
478 Fordi jeg tenker at eh det at Aleksander og Christina skal bli møtt
479 med respekt, og få en hverdag som er enklest mulig, ingen problemer
480 med. Det jeg ber om, og det som jeg er opptatt av, det er jo at de
481 av oss som mener at det finnes bare to kjønn, og kjønn først og
482 fremst er biologi, vi må jo få frihet til å mene det, også i
483 framtiden.

484 Sol: Det er jo ingen som nekter deg det, du kan mene det som..

485 Ott: Jo, det er det det er, for det at hva skal inn i skoler, hva
486 skal inn i barnehager. Vi vet at FRI har et opplegg som heter Rosa
487 kompetanse, hvor man kurser barnehagelærere, kurser lærere, og
488 lærer at nå skal man ikke si at du er født gutt eller født jente, du

489 skal si at du tildeles et kjønn ved fødselen. Det er jo å tone ned
490 biologien. Barn får beskjed i barnehager og skoler, om at kanskje
491 er du født i feil kropp. Det er ikke sikkert du er en gutt selv om
492 du har guttetiss. Og jeg representerer jo kristendommens...

493 Sol: Ja er ikke det, er ikke, er ikke det greit, hva er feil med det?

494 Ott: Nei, det som er feil ved det, og jeg tror det er kjempeskadelig for
495 en del, det er at det er veldig mange jenter og veldig mange gutter
496 som ikke føler seg helt som jente, ikke føler seg helt som gutt.
497 Mange av de har fått beskjed om tidligere at jo men du er jo
498 guttejente, det er lov å like å spille fotball selv om du er gutt,
499 du trenger, selv om du er jente, du trenger ikke, du kan godt være
500 litt annerledes. Mens nå, er jo budskapet til en del av dere det at
501 nei kanskje du er født i feil i kropp, kanskje du må stoppe
502 puberteten, kanskje vi må gjøre dramatiske ting

503 Sol: Mm, Jentoft

504 Jen: Det stemmer jo selvfølgelig ikke at det er det som foregår når Rosa
505 kompetanse er ute og snakker med profesjonsutøvere. Eh at de
506 oppfordrer til at man skal informere barn om at de kan være, og
507 fortelle folk om mangfoldet som eksisterer, er ikke skadelig

508 Ott: Da lærer jo barna å stille det spørsmålet da, til seg selv, kanskje
509 jeg følger meg litt annerledes, ikke som en typisk gutt og ikke som
510 en typisk jente. Og da må de jo stille spørsmålet, ja men kanskje
511 jeg er født i feil kropp. Det er jo ganske dramatisk. Også la meg
512 bare si...

513 Sol: Jammen, er ikke barn av natur nysgjerrige, hehe, er det ikke det
514 de skal være?

515 Ott: Jeg tror at det blir usikkerhet og forvirring for en del. Jeg har
516 møtt ganske mange som har sagt til meg at jeg er så glad jeg var
517 fem år på åttitallet, fordi at selv om jeg var veldig guttejente,
518 så trenger jeg i alle fall ikke å stille spørsmålet, er jeg
519 egentlig gutt. Ehm, men det jeg kanskje er aller mest opptatt av,
520 bare for å si det, er jo at kristne organisasjoner, for eksempel
521 som min, altså vi driver skole, vi driver barnehager, skal vi ha
522 lov til å si at hos oss er kjønn et spørsmål om biologi. Drar vi på

523 skoletur...

524 Sol: Skal du ha lov til å si at det finnes bare to kjønn, er det det
525 du lurer på?

526 Ott: Ja, eller skal det være sånn at vi diskriminerer transpersoner som
527 sier at, eh nei jeg er, jeg har skifta juridisk kjønn, jeg har krav
528 på å gå i jentegarderoben.

529 Sol: Svar superkort på det. Skal det være lov å si?

530 Tre: Ja, for de av oss som har barn i skolen eller i barnehagene, eller
531 de som jobber som lærere eller jobber i barnehagen, dere vet jo at
532 det Espen Ottesen nå forteller om, ikke er riktig. Eh det at barn
533 lærer om at folk er forskjellige, og at det også finnes noen om
534 ikke føler at de passer inn, eh det er bare bra, det skaper
535 toleranse. Også er det en sånn stråmannsargumentasjon når man
536 kommer med at skal det ikke være lov til å kalle folk for mor eller
537 far lenger nå, eh og skal vi ikke få lov til å si at det finnes to
538 biologiske kjønn. Jo, du kan mene og si det så mye du vil, og
539 selvfølgelig er det ingenting i lovverket som skal eh endre på
540 begrepet mor, dette er bare tull. Det er avvist for lenge siden.
541 Det er ikke det her handler om. Men det man gjør hver gang man
542 kommer med sånne påstander, det er jo at folk reagerer på det, med
543 rette, for det høres jo helt urimelig ut. Skal man bytte ut ordet
544 mor med fødeforeldre, nei det skal vi ikke. Også eh opplever de som
545 allerede er i en vanskelig situasjon, de som føler seg født i feil
546 kropp, eller som definerer seg som trans eller ikke-binære, de
547 opplever bare enda mer hets. Så la oss bare slutte den orddebatten.
548 Du får lov til å mene og si akkurat hva du vil, dette handler om å
549 gi de som ikke føler seg som mann eller kvinne, eh noe bedre
550 levekår ved å la de få lov til å definere seg i en annen kategori,
551 så enkelt er det.

552 Sol: Det

553 Ott: Det finnes jo regler om hatprat da, som vi vet kommer nå. I 2020
554 kom det eh nye regler om kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, så vi
555 vet jo at dette kommer til å bli en juridisk pine

556 Sol: Okei. Det som er på det rene er at det er sendt ut forslag til eh,

557 det var den forrige regjeringen som sendte ut forslag til eh
558 endring av barneloven, ny barnelov. Og i paragraf to, den er veldig
559 vesentlig, fordi den paragrafen heter eh kven som er foreldra til
560 barnet, så foreslås det at begrepet kvinne skal forsvinne, og
561 erstattes med den som føder barnet. Og dette er fordi det følger jo
562 egentlig logisk av den endringen som skjedde i 2016. For nå er det
563 jo sånn at en juridisk mann kan føde barn, og da er det logisk at
564 begrepet kvinne forsvinner. Hva synes du om det?

565 Kli: Nei, jeg synes det er noe stort tull, for å si det rett ut. Fordi
566 at eh selvsagt skal det stå i barneloven at det er kvinnfolk som
567 føder unger og at det er mor da som blir til når hun får den ungen.
568 Også er det jo litt sånn, viser litt absurditeten det som kom fram
569 i stad og, at vanlige kvinnfolk og vanlige karer, blir kalt for
570 cis-kvinner og cis-karer, så er det et ekstra ord på det, det er jo
571 det ene, men det man må huske på og er at vi må se på utviklingen
572 hos andre land også. Fordi i Brighton, og i området sør i England,
573 så er det sterkt transmiljø. Og der har jo jeg lest da, at
574 sykehusene har fått nøye instruksjoner til sine sykepleiere og
575 barnepleiere der, om at man skal ikke si breast milk om morsmelk,
576 men man skal si, som da er brystmelk, mens dem skal si chest milk,
577 som da er brystkassemelk. For å tilfredsstille da, alle dem
578 kvinnfolkene som har blitt karer, men som enda har brystene sine og
579 kan amme. Og det er noe med eh, statsråden prøver å bagatellisere
580 dette her, men det må vi ikke gjøre, for problemet med å endre
581 språk og tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper, og
582 sette merkelapper på ting, det er med å forandre samfunnet vårt. Og
583 vi får ikke et mer tolerant samfunn hvis vi nekter å bruke helt
584 vanlige begrep om biologiske fakta.

585 Sol: Svarer du kort.

586 Sør: Ja. Altså, for det første, det der med at man blir på en måte
587 tvunget til at man skal bruke det her om alle, det blir i så fall
588 bare tull. Men som sykepleier da, så kan jeg si at det er et
589 grunnleggende premiss egentlig, for de fleste helsearbeidere, at
590 man skal bruke de begrepene som pasienten selv opplever at den er

591 mest behagelig for dem å bruke, fordi de er i en særlig sårbar
592 situasjon. Og det gjør vi hele tiden. Eh og det inkluderer når man
593 møter transpasienter da. Så det tenker jeg burde være helt
594 uproblematisk eh at man velger å speile sin pasient i det man er i
595 møte med dem, og bruker de begrepene som kan gjøre det møtet
596 mest...

597 Kli: Men i morsmelken da, er det greit med morsmelk for eksempel?

598 Sør: Det har jeg ingen problemer med at brukes, og dette begrepet om
599 fødeforeldre og sånn også, det er det nesten utelukkende cis-folk
600 som har brydd seg om.

601 Sol: Du skal få eh, jeg tror dere er blant de, du er blant de som
602 reagerer veldig på at kvinne erstattes med den som føder, hvorfor
603 det?

604 Ell: Eh det er eh en definert form for diskriminering mot kvinner. Eh
605 kvinner har spesielt vern i eh i forhold til, i forbindelse med eh
606 reproduksjon. Eh det å fjerne ordet mor fra, og det å inkludere
607 hankjønn i kategorien mor

608 Sol: Nå er det ikke foreslått å fjerne ordet mor da

609 Ell: Det er jo foreslått, det...

610 Sol: Eh utvalget drøfter det, også konkluderer de vel med at nei det
611 tror vi ikke får gehør, så vi dropper det..

612 Ell: Det inkluderende språket eh krever at man kan gjøre alle
613 kjønns spesifikke situasjoner kjønnsnøytrale. Det innebærer at man
614 blir nødt til å gjøre kjønns spesifikke ting, som det å være mor, eh
615 kjønnsnøytrale. Det er en form for diskriminering mot kvinner.

616 Sol: Avsluttende ord.

617 Jen: Ja, jeg bare synes det er litt gøy å høre om alt dette språket som
618 skal endres, og all den tid jeg bruker ordet kvinne om meg selv, og
619 ordet mor om meg selv, og søker ikke å utslette disse begrepene i
620 nær framtid

621 Sol: Nå er det..

622 Ell: Du er en mann. Du kan ikke være en mor. Det er diskriminering i seg
623 selv, mot kvinner. Og vi skal, at vi skal eh få opplæring i, og
624 forstå deg som en mor.

625 Jen: Eh, bare kjapt. Eh jeg er en kvinne, uavhengig av hva du tenker om
626 det. Og det er du fri til å tenke alt du vil.

627 Sol: Okei. Og nå er det en liten kar som våknet og sikkert burde legge
628 seg igjen der hehe ser vi. Okei, jeg tror vi sier tusen takk til
629 dere for at dere eh kom.

630 (Alle deltakerne går ut, Anne Wæhre kommer inn, 37:47)

631 Sol: Og nå skal vi lære litt mer om hvem det er som får hjelp til å
632 endre kjønn, og da skal jeg ønske velkommen til deg, Anne Wæhre, du
633 er leder for Nasjonal behandlingstjeneste for transseksualisme ved
634 Rikshospitalet, var det riktig?

635 Wæh: Ja, vi heter nå Nasjonal behandlingssenter for kjønnsinkongruens,
636 men...

637 Sol: Ja, se der hehe

638 Wæh: Det endrer seg stadig

639 Sol: Ja, det endrer seg stadig. Okei. Eh, dere behandler altså barn og
640 unge under atten for kjønnsinkongruens. Eh, hvor gamle er de når de
641 begynner å oppleve at de er i feil kropp?

642 Wæh: Det er eh forskjellig. Noen kan komme til oss og har hatt den
643 opplevelsen fra før de har et eget uttrykk for det, altså helt fra
644 tidlig barnehagealder. Eh, også er det noen som kommer eh først
645 senere, etter puberteten, altså i slutten av tenårene.

646 Sol: Akkurat. Hvor tidlig kan man begynne å få hormoner?

647 Wæh: Det er eh tidligst ved seksten års alder, når du er helserettslig
648 myndig i Norge da.

649 Sol: Akkurat. Ehm og det eh, annen behandling, når er det aktuelt, hvor
650 gammel må man være da?

651 Wæh: Eh kirurgisk behandling først når du er atten år gammel.

652 Sol: Akkurat. Ja, du nevner det selv der, kirurgi, hva er det som
653 gjelder, hva er det man kan gjøre?

654 Wæh: Ehm, hvis du da er, nå har vi jo hatt mange diskusjoner, jeg har
655 blitt helt svimmel av å høre om kjønn, men eh hvis vi da kaller et
656 biologisk født jente, kan eh hvis hun har hatt denne følelsen av å
657 være en gutt fra helt helt tidlig alder, og hun kommer inn i sin eh
658 biologiske jentepuberteten, og opplever stor lidelse for det, så kan

659 man gi noe sånn pubertetsutsettende behandling til de få det
660 gjelder. Ehm, ellers kan man ved seksten års alder da, som
661 biologisk født jente, få testosteronbehandling, eh og eventuelt
662 fjerne bryster ved atten års alder, eh tidligst, og genitalkirurgi.
663 Eh og tilsvarende hvis du da er en biologisk født gutt, så kan du
664 få eh østrogenbehandling tidligst ved seksten års alder, og kirurgi
665 ved atten års alder, genitalkirurgi da. Så, så er jo dette her ehm,
666 dette er jo ikke noen absolutte aldersgrenser, dette blir jo veldig
667 individuelle vurderinger.

668 Sol: Det er ikke alle som søker som får eh innvilget eh behandling,
669 eller? Eh hva skjer?

670 Wæh: Nei, det er jo ikke det. Det er ehm eh store forskjeller i det. Eh
671 kan vel si at flertallet får behandling, kan jeg hvert fall si.

672 Sol: Også er det, har det vært en sterk økning, har jeg skjönt.

673 Wæh: Ja, det har vi jo snakket om ganske mange ganger. Det er, de siste
674 årene har det vært en dobling nesten årlig, nå ser det ut som det
675 flater seg litt ut. Ehm, men det har vært en dobling eh de siste
676 årene ja.

677 Sol: Og hva tror dere det kommer av?

678 Wæh: Eh, det er jo det store spørsmålet. Ehm interessen er jo stor på
679 dette temaet nå, så tilgjengelighet til informasjon betyr nok noe,
680 sosiale medier, eh. Så eh det er sammensatt eh, det er det hvert
681 fall.

682 Sol: Tror du det er for mange?

683 Wæh: Ehm, jeg tror i dag at foreldre som opplever eh at ungdommen deres,
684 for det er gjerne ungdommer, det er den gruppen som har økt, ehm
685 foreldre som opplever at ungdommen deres føler seg som noe annet
686 enn det kjønnet de da ble tildelt ved fødsel, ehm kan ta det litt
687 med ro og tenke at det er ikke helt uvanlig i dag. Eh og man må
688 støtte de eh og forsøke å være nysgjerrige og forstå dem, men man
689 trenger ikke rushe til behandling.

690 Sol: For jeg har skjönt at den økningen er sterkest i eh blant jenter
691 eh, som er over tolv-tretten, rundt tolv-tretten år, stemmer det?

692 Wæh: Ja, altså hvert fall i slutten av tenårene kan man si, mm.

693 Sol: Ja. Også har jeg skjønt at, stemmer det, dette må du bare bekrefte
694 om stemmer eller ikke, at åtti prosent eh av de som er i kontakt
695 med dere, faktisk finner, eller hvordan er dette, åtti prosent
696 finner seg til rette i egen kropp bare de er ferdige med
697 puberteten, eller hvordan var det?

698 Wæh: Ja, internasjonal forskning kan tyde på det at eh av de som kjenner
699 dette fra veldig tidlig alder, går inn i pubertet, så vil de fleste
700 der eh, kjenne seg i, føle seg bekvemme i den kroppen de har, etter
701 de kommer inn i puberteten da, fortsetter i sitt biologiske kjønn,
702 mm.

703 Sol: Tusen takk, Anne Wæhre, det ga et godt grunnlag for å ta en liten
704 duell om nettopp dette temaet. Fordi når man skal endre kjønn, kan
705 det gjøres som sagt både med kirurgiske inngrep, og med
706 hormonbehandling. Eh og vi kan da snakke om eh fjerning, eller
707 konstruksjon av pupper, fjerning av livmor, lukking av skjede,
708 eller konstruksjon av penis. Men hva vet vi egentlig om
709 behandlingen?

710 (Anne Wæhre går ut, Pål Surén og Ingun Wik kommer inn, 42:20)

711 Sol: Pål Surén, du er barnelege og forsker ved FHI, velkommen til deg.
712 Og Ingun Wik, du er avdelingsleder og sykepleier, og sexolog, det
713 var mange hehe titler på én gang, ved Helsestasjon for kjønn og
714 seksualitet, som da omfatter hele Oslo har jeg skjønt.

715 Wik: Ja

716 Sol: Ja. Okei, Surén, du kaller kjønnsbekreftende behandling eh som
717 utføres på unge i dag, for eksperimentell. Hvorfor, eh det hørtes
718 ikke bra ut.

719 Sur: Eh ja eksperimentell betyr at det er for lite kunnskap om hvordan
720 det går med disse pasientene som får behandling på lang sikt. Eh vi
721 mangler kunnskap om eh langtidsvirkningene av å stå på
722 kjønns hormoner, fra det motsatte biologiske kjønn, eh og vi
723 mangler kunnskap om den langsiktige tilfredsheten med kirurgien som
724 gjøres eh, blant annet. Eh det er også for lite kunnskap om eh
725 disse pubertetsblokkerne som man bruker for å blokkere pubertet,
726 hvilke effekter de egentlig har på på kroppen, eh og om det faktisk

727 er mulig å gjenoppta en normal pubertet hvis man har stått på dem
728 lenge

729 Sol: Om det er irreversibelt

730 Sur: Om det er irreversibelt, ja, mm.

731 Sol: Men ja, for lite informasjon til hva? Hva mener du er konklusjonen
732 da?

733 Sur: Til å gi eh pasienter og foreldre god informasjon om hva de kan
734 forvente seg eh i resten av livet, fordi dette er jo en behandling
735 som får konsekvenser for hele resten av livet. Det gir jo varige
736 endringer i kroppen, sånn at det er en del av de, det man gjerne
737 skulle visst, før man tar en sånn beslutning.

738 Sol: Mm. Og de kommer jo gjerne til deg, eh mange av dem, eh Ingun Wik.
739 Eh mange som identifiserer seg med det motsatte kjønn ender
740 likevel med å bli fornøyd som vi hørte her, etter hvert, når de
741 blir tenåringer, kanskje også tidlig voksne. Hva forteller det deg?

742 Wik: Da blir jeg veldig nysgjerrig på hvilken forskning det er snakk om.
743 Fordi at en studie fra 2013 eh hvor (XXX) blant annet har vært med
744 og publisert, og der har dem jo sammenlignet epler og bananer.
745 Altså ved å sammenligne barn som på en måte har en kjønns-atypisk
746 adferd, med barn som har hatt mer eh opplevelser av
747 kjønnsinkongruens. Dem har også tatt med eh barn som ikke har
748 fortsatt å ville vært med i studien, som barn som har på en måte
749 angret seg. Så det er klart at forskning er kjempeviktig blir gjort
750 skikkelig, eh for det er ikke bare å sammenligne på en måte to
751 grupper, uten å på en måte se på hvilket referansegrunnlag man har.

752 Sol: Er du enig eller uenig i at man vet for lite?

753 Wik: Eh jeg er enig i at vi vet for lite på feltet her, som man gjør på
754 alle andre felt, tenker jeg, man driver all medisinsk behandling.
755 Men, hvis man går til WPATH, som er en internasjonal retningslinje
756 hvor man har standarder på kjønnsbekreftende behandling, så finnes
757 det masse forskning. Så jeg undrer meg jo hvorfor ikke norske leger
758 på en måte går til utlandet og ser på folk som virkelig har jobbet
759 med det her i flere flere år da.

760 Sol: Har du bare googlet dårlig?

761 Sur: Eh nei, det er riktig at det finnes en del forskning, men eh det er
762 veldig mye dårlig kvalitet på den. Eh det meste er sånne
763 tverrsnittstudier som det kalles, hvor en bare har undersøkt eh
764 pasientene på ett tidspunkt, eh men ikke fulgt dem opp over tid.
765 Det er veldig få studier med, gode studier med langtidsoppfølging.
766 Eh og dette med den høye forekomsten av selvmord og
767 selvmordsforsøk og psykiske vansker, som du var inne på i stad, eh
768 man har jo sett det i tverrsnittstudier at det er en sammenheng eh
769 der, men det man ikke vet er hva som kom først, om det var disse
770 andre problemene som kom først, eller om det var eh problemene med
771 kjønn som kom først da, mm.

772 Sol: Hvor sikker er du på at eh, når du når du anbefaler behandling da,
773 eh om det er hormonell eller kirurgisk behandling det er snakk om,
774 hvor sikker er du da på at dette er riktig avgjørelse?

775 Wik: Jeg kan ikke være sikker, fordi det er de som sitter i koppen som
776 kan si om dette kjennes riktig ut. Og det som er paradokset på det
777 feltet her, er at det finnes ingen objektive markører på
778 kjønnsinkongruens. Ingen blodprøver, ingen røntgenbilder, ingen
779 kartleggingsskjema som kan si at du er trans og du er ikke. Det
780 finnes ikke, så det er den enkeltes opplevelse som er gjeldende. Da
781 er det også paradoksalt at det bare er et sted i landet der man kan
782 gi den her liksom, altså de sanne transpersonene da, man kan si at
783 du er trans, og ikke du, du er ikke nok, men det er du. Så jeg må
784 bare si at det som gjør...

785 Sol: Ja, og det er hun som stod her tidligere, det er Rikshospitalet,
786 de har monopol...

787 Wik: Ja, så det jeg har lyst til å si da, er nettopp det at vi gjør
788 det vi kan for å utforske og få tak i opplevelser, ambivalens,
789 tvil, usikkerhet, hvor er du hen, altså er du sikker, synes du det
790 er vanskelig. Det er jo det som vi er opptatt av, at de får gode
791 allianser og får møte de her kidsa og ungdommen som får tid og et
792 trygt rom til å utforske nettopp den opplevelsen.

793 Sol: Og er ikke noe av problemet her at eh fort kan en sånn skeps, fort
794 kan en skepsis til, eller en tilbakeholdenhet tolkes som en mistro

795 til den unges eh opplevelser og og kanskje misære
796 Sur: Ja, det kan den nok, hvis man gjør det på feil måte. Men det eh kan
797 også bli veldig feil å skulle ta den behandlingsønsket til følge
798 med en gang, uten å gjøre en skikkelig utredning først. Ehm, vi er
799 også, vi er ikke imot at denne typen behandling skal gis i Norge
800 eller andre land. Vi mener at det må skje på en forsvarlig måte, og
801 det krev...
802 Sol: Og hva betyr det, sånn helt konkret?
803 Sur: Det krever at man gjør en grundig utredning eh først, og sikrer seg
804 at ikke er andre eh, eller at det er psykiske vansker som ligger
805 til grunn for problemene, for eksempel
806 Sol: Psykiatrisk utredning da
807 Sur: Psykiatrisk psykologisk utredning ja. Også er det viktig at man
808 bruker tid, at man sikrer seg at dette ønsket om å skifte kjønn er
809 stabilt over tid. Eh også må man ha en skikkelig oppfølging eh av
810 alle, sånn at de får det samme tilbudet, og at man skaffer seg ny
811 kunnskap som kan komme senere pasienter til gode.
812 Sol: Men, jeg trodde nettopp siden alle forteller jo at det tar utrolig
813 lang tid, det er en enorm kvern å gå gjennom, så jeg trodde jo eh
814 sånne undersøkelser ble gjort, allerede?
815 Wik: Av forskning tenkte du på?
816 Sol: Nei, altså, psykiatriske undersøkelser av denne...
817 Wik: Ja, fram til nå har det jo vært sånn for den diagnosen har jo
818 vært innenfor den psykiatriske diagnosemanualen. Men nå har jo
819 Verdens helseorganisasjon bestemt det at de skal ut derfra, og over
820 til tilstander knyttet til seksuell helse. Og da er jo nettopp den
821 kartleggingen som blir gjort eh, viktig å tenke at det bli gjort av
822 folk som har kunnskap om nettopp kjønns mangfold, som greier å
823 skille mellom hva som handler om det å være kjønns, ja uvanlig i
824 forhold til uttrykket sitt, eller hvem som har en reell opplevelse
825 av at her har det skjedd en feil da.
826 Sol: Bare siste spørsmål til begge. Tror du det er for mange, passe
827 eller for få som får behandling i dag?
828 Sur: Jeg tror det er for mange som får det, ikke i

829 spesialisthelsetjenesten, men det foregår mye utenfor
830 spesialisthelsetjenesten hos private behandlere, som ikke er i tråd
831 med gjeldende retningslinjer, og som heller ikke er forsvarlig
832 praksis etter vår mening.

833 Sol: Og hva tror du?

834 Wik: Jeg tror det er for få. Og jeg skulle ønske vi snakket om forskning
835 og kunnskapsutvikling, at vi har forsket på de som ikke har fått
836 hjelp. Dem er det vi møter, og det er fryktelige sterke historier
837 eh, og nettopp introduksjonstemaet som du hadde der, tenker at den
838 overrepresentasjonen i forhold til dårlig psykisk helse, hvorfor er
839 det ingen som er bekymret for det, det lurere jeg på. Det bør vi
840 forske på.

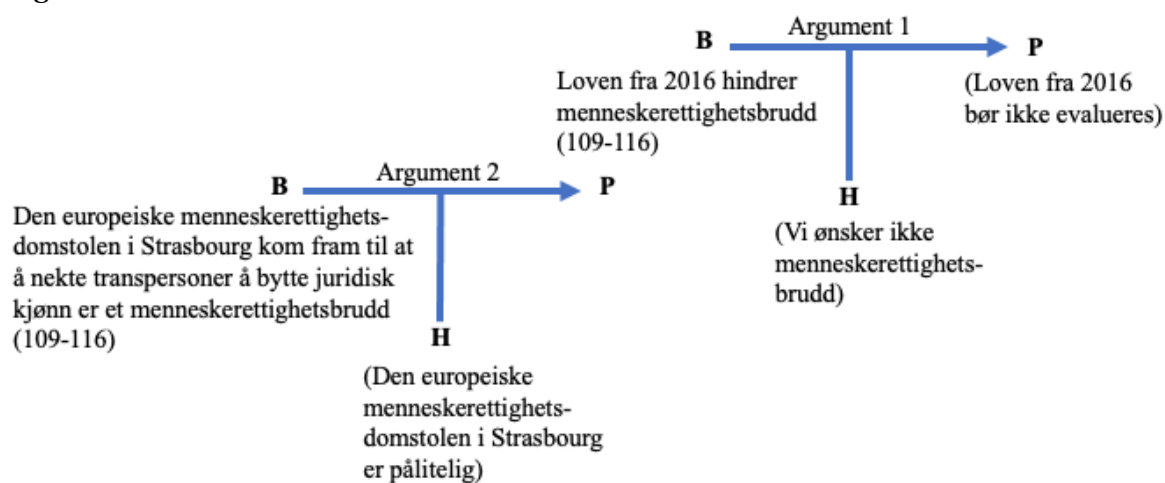
841 Sol: Det får bli en ny debatt. Hehe takk skal dere ha for at dere kom.
842 Eh denne sendingen er over, vi ses på tirsdag. Farvel

843 (Avslutningsmusikk)

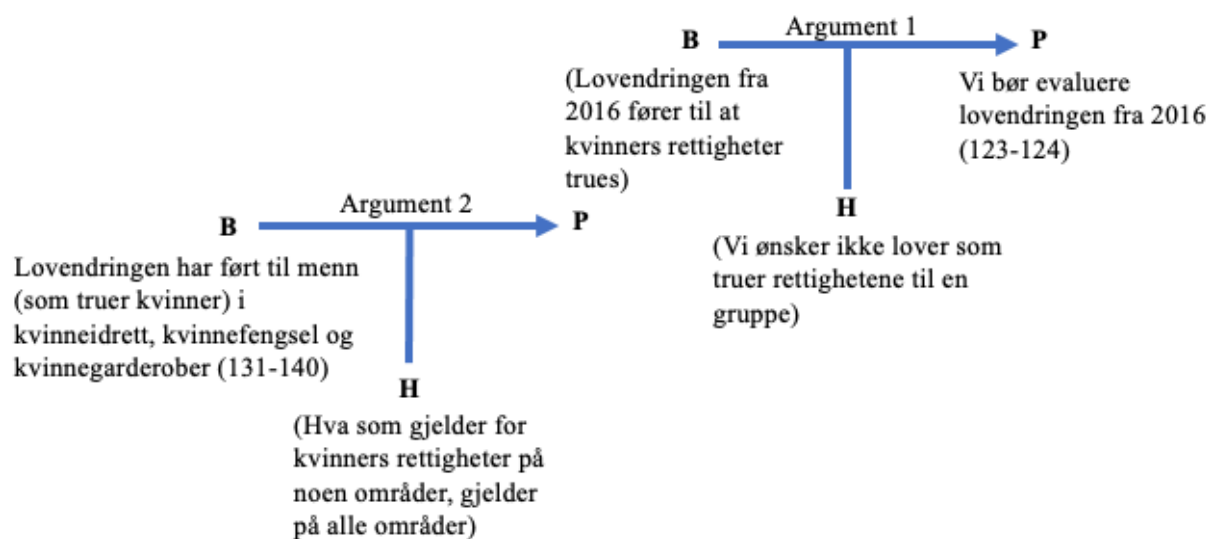
844 (49:07)

Vedlegg 2

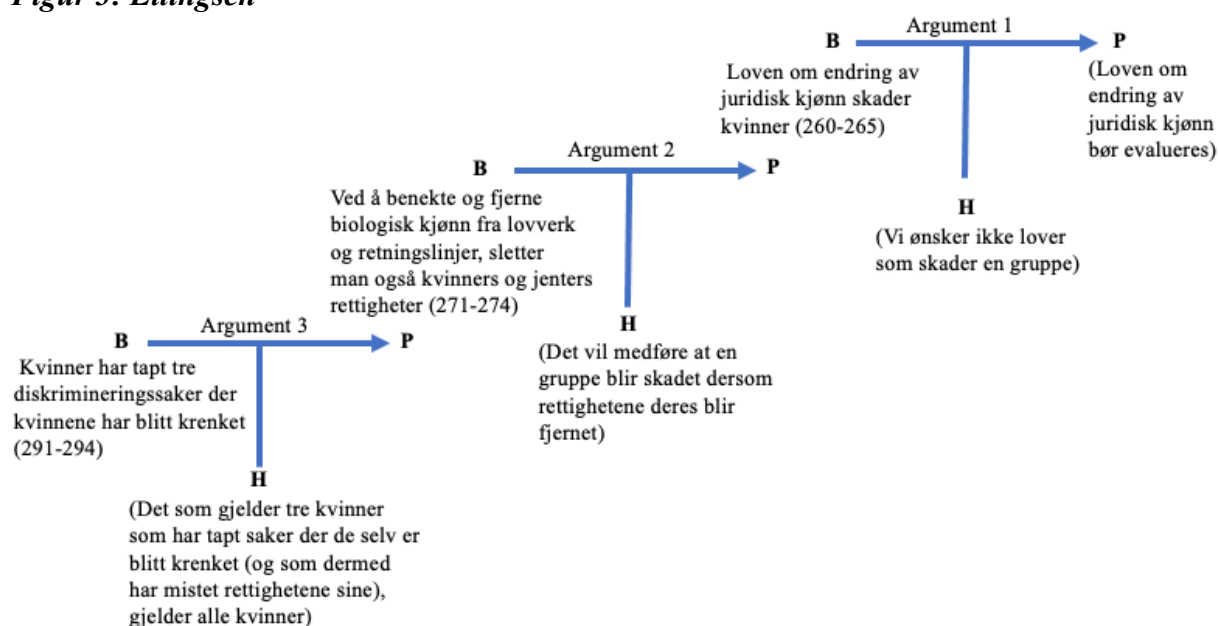
Figur 1: Sorlie

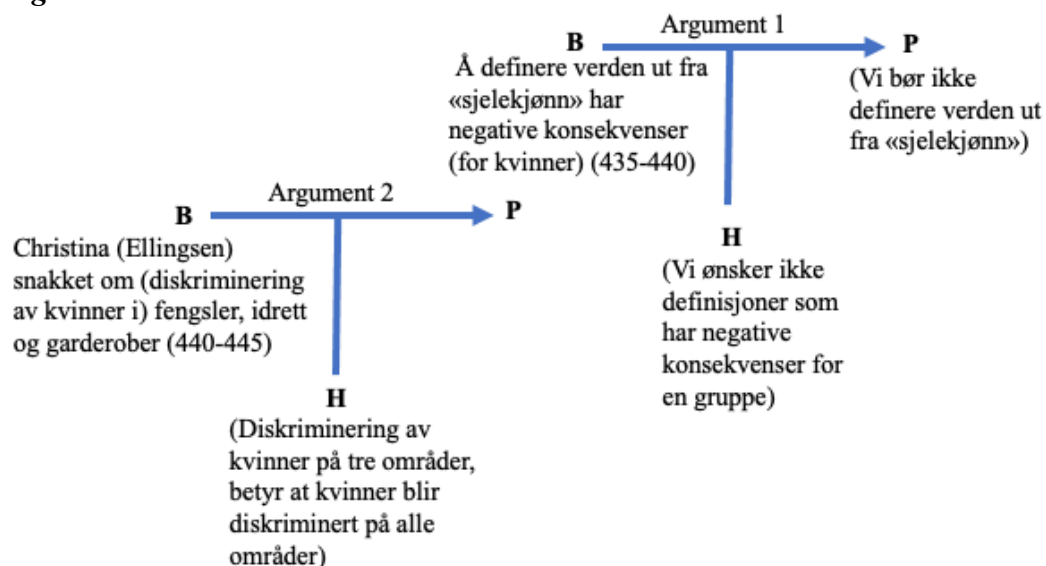
Figur 2: Klinge

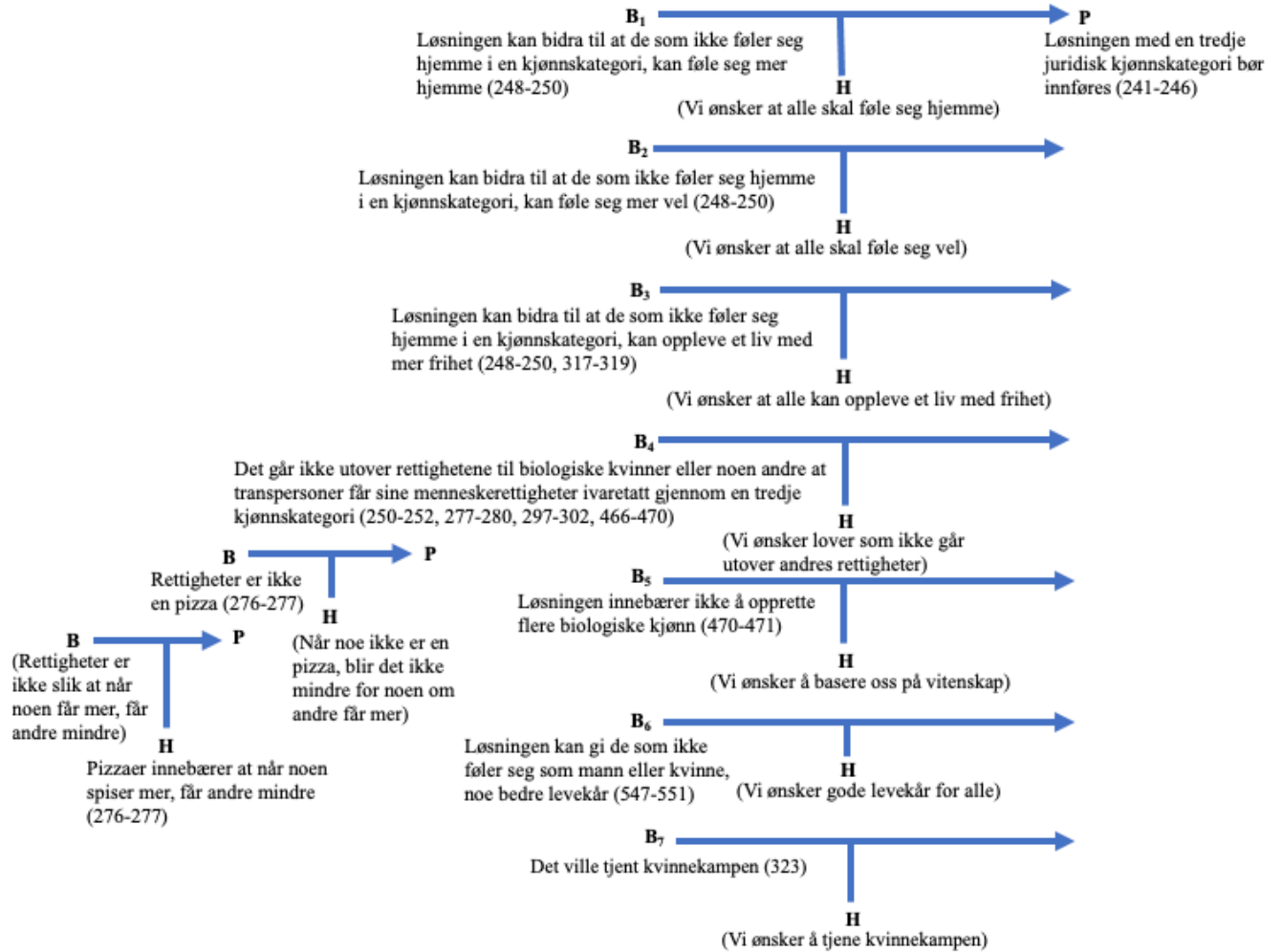
Figur 3: Ellingsen

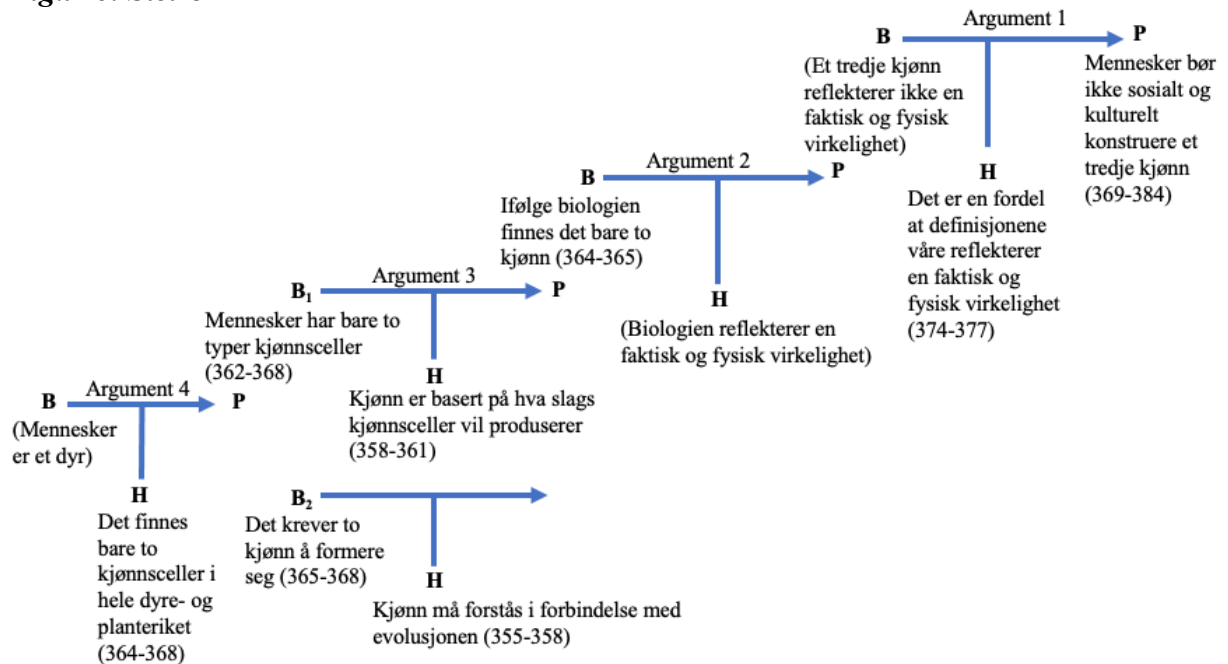
Figur 4: Sætre

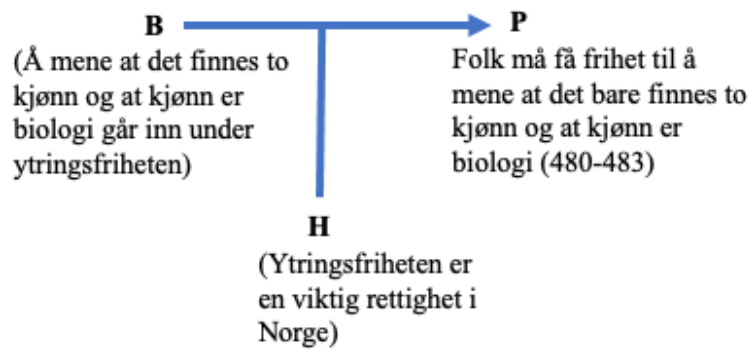
Figur 5: Trettebergstuen

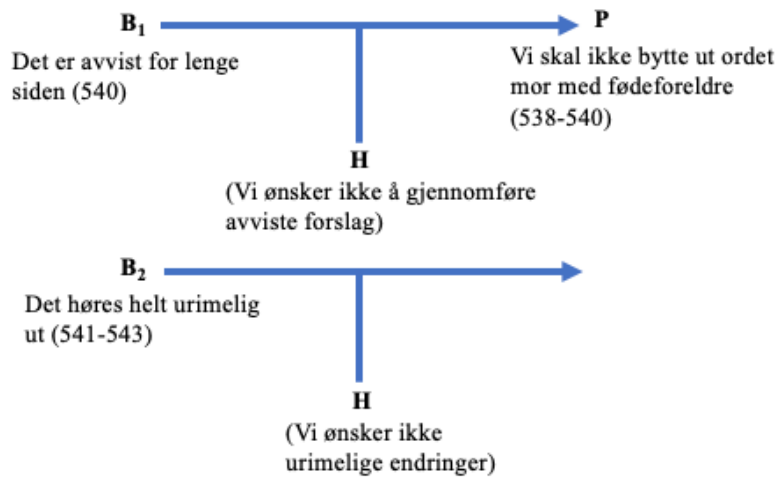
Figur 6: Sætre

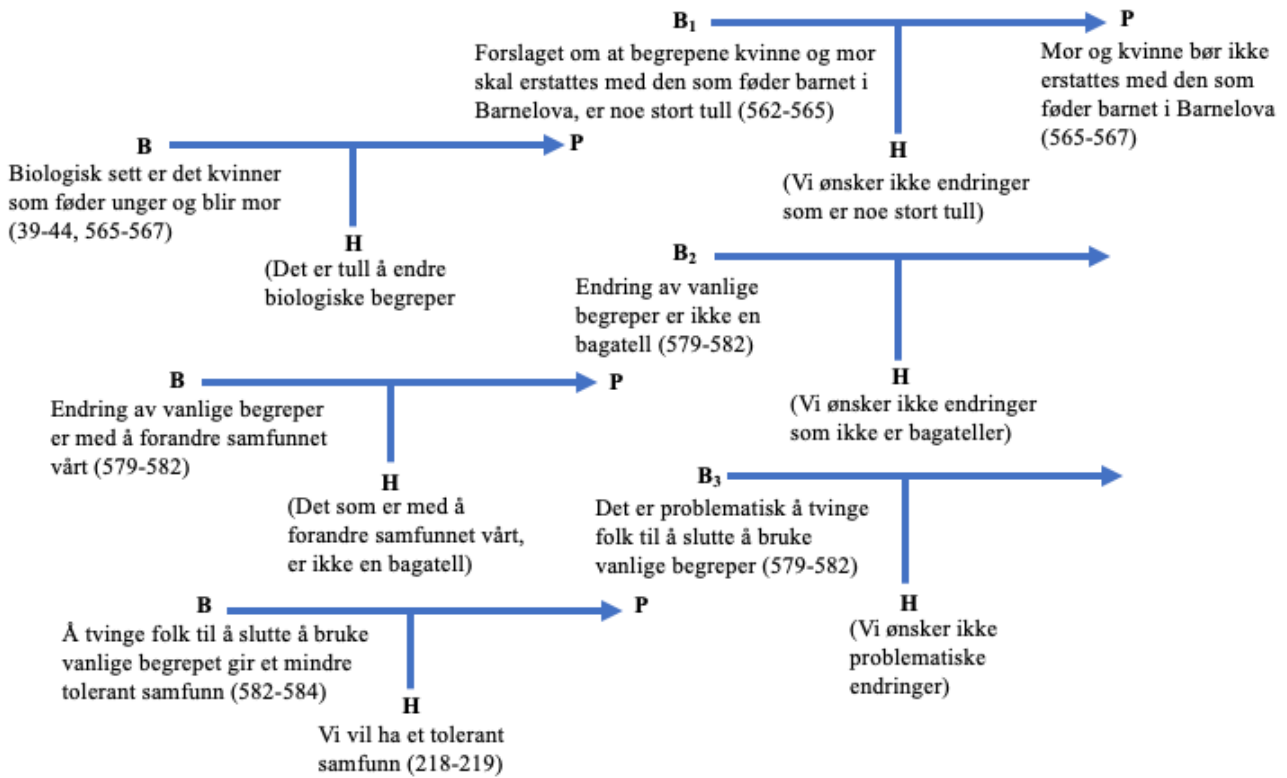
Figur 7: Ottosen

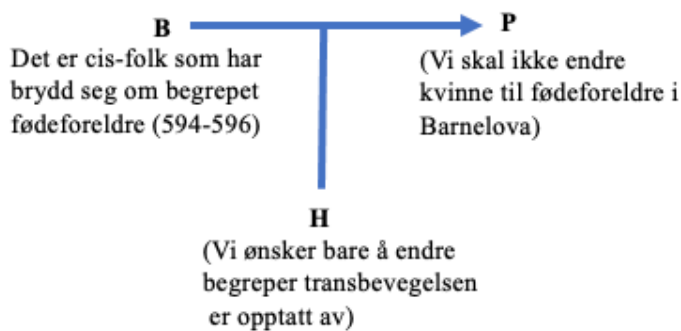
Figur 8: Trettebergstuen

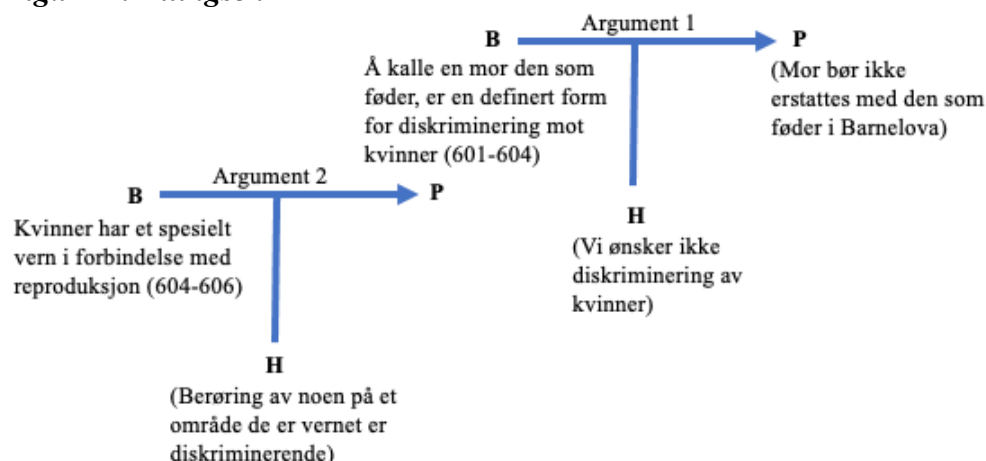
Figur 9: Klinge

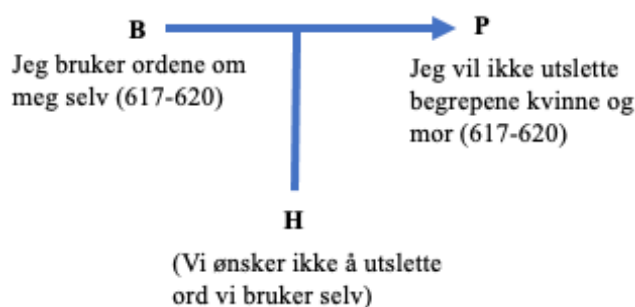
Figur 10: Sørli

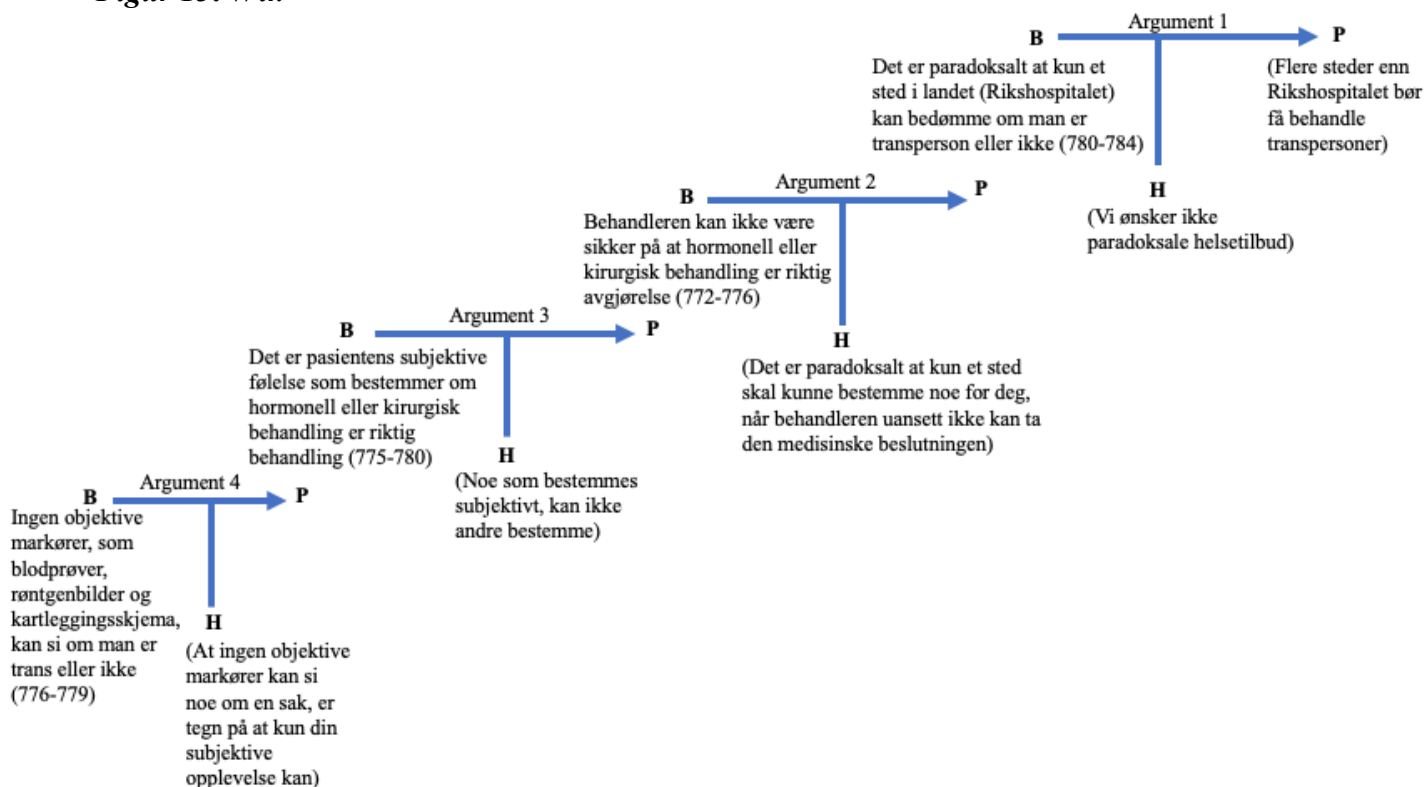
Figur 11: Ellingsen

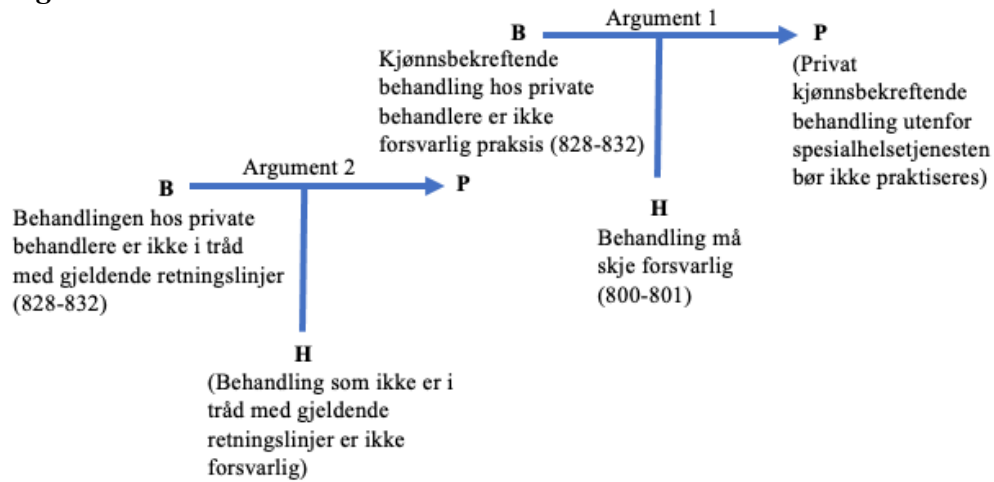
Figur 12: Jentoft

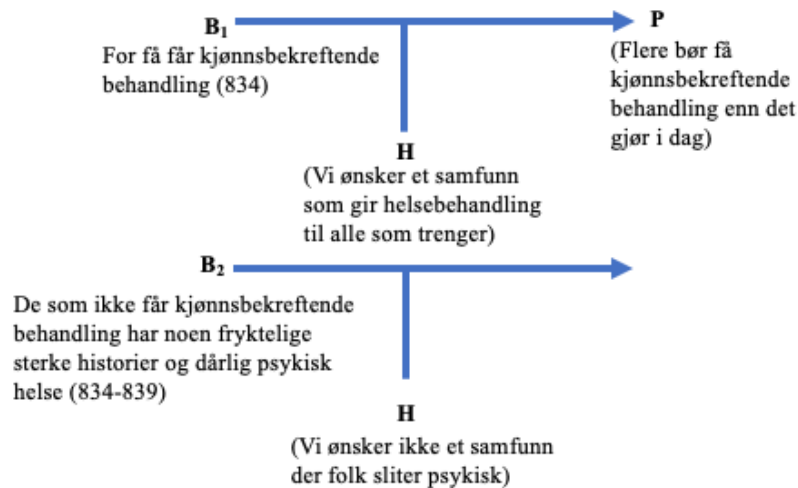
Figur 13: Wik

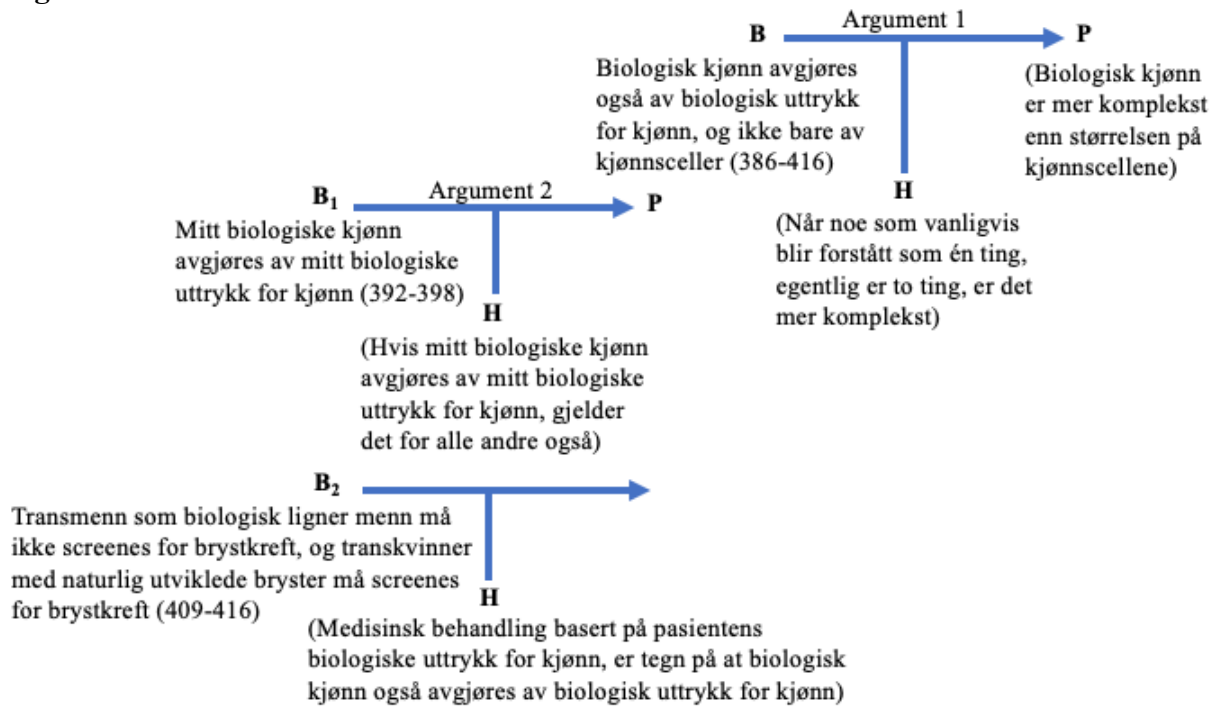
Figur 14: Surén

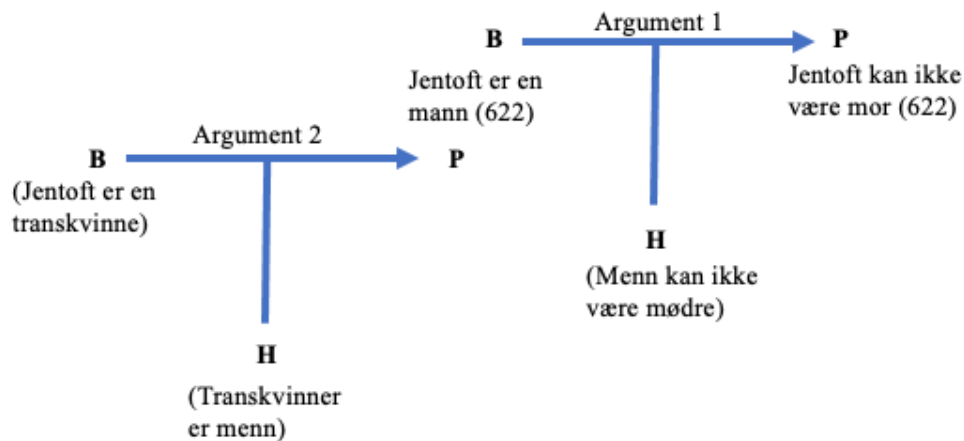
Figur 15: Wik

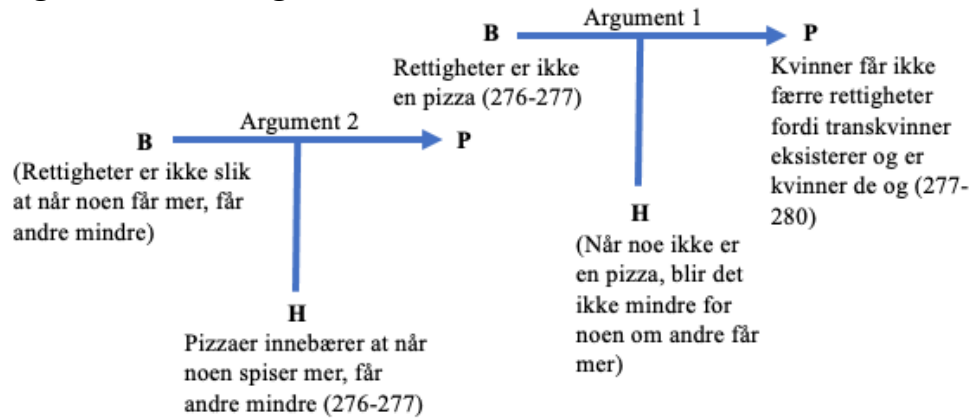
Figur 16: Sørli

Figur 17: Ellingsen

Figur 18: Trettebergstuen

Vedlegg 3

Argumentasjonsskjemaer

De konstaterende fasene

Tabell 1: Antall argumenttyper i de konstaterende fasene

Argumenttype	Antall konstateringer (28)	Kli (1)	Sør (9)	Jen (1)	Ell (4)	Tre (4)	Sæt (3)	Ott (1)	Sur (1)	Wik (4)
Tegn	5/6	0	3	0	0	1	0	0	0	1/2
Årsak	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Klassifisering	9		0	0	2	2	2	0	1	2
Generalisering	9/10	1	4	1	1	0	1	1	0	0/1
Sammenligning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Autoritet	3	0	2	0	0	1	0	0	0	0

Argumenter i de konstaterende fasene

Påstand (P) + belegg (B)	Fase	Hjemmel (H)	Type
Sørli P: Det er et menneskerettighetsbrudd mot transpersoner å nekte dem å bytte juridisk kjønn (109-116) <ul style="list-style-type: none">B: Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg kom fram til det (109-116)	Konstaterende	H: (Den europeiske menneskerettighetsdomstolen er pålitelig)	H: Autoritet
Sørli	Konstaterende	H: (Den europeiske menneskerettighets-	H: Autoritet

<p>P: Loven fra 2016 hindrer menneskerettighetsbrudd (109-116)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Den europeiske menneskerettighetsdomstolen i Strasbourg kom fram til at å nekte transpersoner å bytte juridisk kjønn er et menneskerettighetsbrudd (109-116) 		<p>domstolen i Strasbourg er pålitelig)</p>	
<p>Klinge</p> <p>P: (Lovendringen fra 2016 fører til at kvinners rettigheter trues)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Lovendringen har ført til menn (som truer kvinner) i kvinneidrett, kvinnefengsel og kvinnegarderobes (131-140) 	Konstaterende	<p>H: (Hva som gjelder for kvinners rettigheter på noen områder, gjelder på alle områder)</p>	H: Generalisering
<p>Sørli</p> <p>P: (Kvinnens rettigheter blir ikke truet av at transkvinner også lever som kvinner)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Det er retningslinjer som skal hindre at kvinner diskrimineres i idretten og i fengsler (145-157) 	Konstaterende	<p>H: (Det som gjelder for retningslinjene på et område samfunnet, gjelder for retningslinjene på alle områdene i samfunnet)</p>	H: Generalisering
<p>Jentoft</p> <p>P: (Transkvinner kan være mødre)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Jeg kan være mamma (210-213) 	Konstaterende	<p>H: (Hva som gjelder for en transkvinne, gjelder for alle transkvinner)</p>	H: Generalisering
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Man kan i dag skifte juridisk kjønn i Norge (236-238)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Loven bestemte det i 2016 (236-238, 253-255) 	Konstaterende	<p>H: (Loven er pålitelig)</p>	H: Autoritet
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Noen personer blir født som interkjønn (238-243)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Det er umulig å si hvilket biologisk fysisk kjønn noen personer har ved fødsel (238-243) 	Konstaterende	<p>H: (Interkjønn vil si at det er umulig å fastslå det biologiske kjønn ved fødsel)</p>	H: Klassifikasjon
<p>Ellingsen</p>	Konstaterende	<p>H: (Det vil medføre at en gruppe blir</p>	H: Årsak

<p>P: Loven om endring av juridisk kjønn skader kvinner (260-265)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Ved å benekte og fjerne biologisk kjønn fra lovverk og retningslinjer, sletter man også kvinners og jenters rettigheter (271-274) 		skadet dersom rettighetene deres blir fjernet)	
<p>Ellingsen</p> <p>P: Ved å benekte og fjerne biologisk kjønn fra lovverk og retningslinjer, sletter man også kvinners og jenters rettigheter (271-274)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Kvinner har tapt tre diskrimineringsaker der kvinnene har blitt krenket (291-294) 	Konstaterende	H: (Det som gjelder tre kvinner som har tapt saker der de selv er blitt krenket (og som dermed har mistet rettighetene sine), gjelder alle kvinner)	H: Generalisering
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Menn skifter ikke juridisk kjønn for å få tilgang til damegarderoben (304-306)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Menn som har skiftet juridisk kjønn har ikke lyst til å kle av seg foran andre i garderober (306-314) 	Konstaterende	H: (Å gjøre noe man ikke har lyst til, er tegn på at man ikke gjør det for egen nytelse)	H: Tegn
<p>Ellingsen</p> <p>P: Hvem som helst kan benytte seg av loven fra 2016, ikke kun de med diagnoser, lidelser eller behov for å bli akseptert, slik Trettebergstuen fremstilte det (325-330)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Loven fra 2016 tillater selvidentifisering (326-327) 	Konstaterende	H: (Ting som tillater selvidentifisering, kan hvem som helst benytte seg av)	H: Klassifikasjon
<p>Ellingsen</p> <p>P: Loven om endringen av juridisk kjønn medfører at vi må benekte vår objektive virkelighet (329-334)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Loven medfører at en mann som identifiserer seg som kvinne, må bli møtt som en kvinne (330-334) 	Konstaterende	(Å møte en mann som en kvinne er å benekte vår objektive virkelighet)	H: Klassifikasjon
<p>Sætre</p> <p>P: Mennesker har bare to typer kjønnceller (362-368)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: (Mennesker er et dyr) 	Konstaterende	H: Det finnes bare to kjønnceller i hele dyre- og planteriket (364-368)	H: Klassifikasjon

<p>Sørli</p> <p>P: Biologisk kjønn avgjøres også av biologisk uttrykk for kjønn, og ikke bare av kjønnseller (386-416)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B1: Mitt biologiske kjønn avgjøres av mitt biologiske uttrykk for kjønn (392-398) • B2: Transmenn som biologisk ligner menn må ikke screenes for brystkreft, og transkvinner med naturlig utviklede bryster må screenes for brystkreft (409-416) 	Konstaterende	<p>H1: (Hvis mitt biologiske kjønn avgjøres av mitt biologiske uttrykk for kjønn, gjelder det for alle andre også)</p> <p>H2: (Medisinsk behandling basert på pasientens biologiske uttrykk for kjønn, er tegn på at biologisk kjønn også avgjøres av biologisk uttrykk for kjønn)</p>	<p>H1: Generalisering</p> <p>H2: Tegn</p>
<p>Sørli</p> <p>P: Mennesker har bare to typer kjønnseller (386-389)</p>	Konstaterende	Mangler belegg og hjemmel	
<p>Sørli</p> <p>P: (Samfunnet blir ikke delt opp basert på størrelsen på kjønscellene)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Transmenn blir lest som menn og transkvinner blir screenet for brystkreft (395-398, 409-416) 	Konstaterende	H: (Det som gjelder for transpersoner (at de ikke blir delt opp basert på størrelsen på kjønscellene) gjelder også for alle andre mennesker i samfunnet)	H: Generalisering
<p>Sætre</p> <p>P: (Et tredje kjønn reflekterer ikke en faktisk og fysisk virkelighet)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Ifølge biologien finnes det bare to kjønn (364-365) 	Konstaterende	H: (Biologien reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet)	H: Klassifikasjon
<p>Sørli</p> <p>P: Transidentitet er ikke usynlig for alle andre (392-398)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Jeg blir oppfattet som mann på gata (395-398) 	Konstaterende	H: (Hvis en transpersons transidentitet er synlig, er alle andre transpersoners transidentitet også synlig)	H: Generalisering
<p>Sørli</p> <p>P: Kjønnskorrigerende behandling gir biologiske endringer (398-400)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B1: Ved testosterontilførsel, utvikler transmenn mandige, 	Konstaterende	H1: (Mandige, sekundære kjønnsstrekk hos biologiske kvinner er tegn på	<p>H1: Tegn</p> <p>H2: Tegn</p>

<p>sekundære kjønnsstrekk. (401-404)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B2: Transkvinner må screenes for brystkreft (409-416) 		<p>biologiske endringer)</p> <p>H2: (Screening av brystkreft av biologisk fødte menn, er tegn på at biologiske endringer har skjedd)</p>	
<p>Sætre</p> <p>P: Hormonbehandling mimikerer kroppens pubertet og gir sekundære kjønnskarakterer fra det andre kjønn, og det har medisinske konsekvenser (424-428)</p>	Konstaterende	Mangler belegg og hjemmel	
<p>Sætre</p> <p>P: Å definere verden ut fra «sjelekjønn» skaper konfliktområder for kvinnene (440-445)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Christina (Ellingsen) snakket om (diskriminering av kvinner i) fengsler, idrett og garderober (440-445) 	Konstaterende	H: (Diskriminering av kvinner på tre områder, betyr at kvinner blir diskriminert på alle områder)	H: Generalisering
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: (Det er et biologisk fenomen at noen ikke føler seg hjemme i de to kjønnskategoriene)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Det er en faktisk virkelighet at en gruppe mennesker ikke føler seg hjemme i de to kjønnskategoriene (459-461) 	Konstaterende	H: Biologien er opptatt av å reflektere den faktiske virkeligheten (457-459)	Klassifikasjon
<p>Ottosen</p> <p>P: Folk blir nektet å mene at det er to kjønn og at kjønn er biologi (480-486)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: FRIs kursing i barnehage og skole fører til at barn og unge blir nektet det (485-492) 	Konstaterende	H: (Hva som gjelder for opplæringen i skolen, gjelder også for opplæringen i hele samfunnet)	H: Generalisering
<p>Surén</p> <p>P: (Man vet for lite om kjønnsbekreftende behandling)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Belegg: Kjønnsbekreftende behandling som utføres på 	Konstaterende	H: (Eksperimentell behandling vet man for lite om)	H: Klassifikasjon

unge i dag, er eksperimentell (716-720)			
Wik P: (Man vet ikke for lite om kjønnsbekreftende behandling) <ul style="list-style-type: none"> B1: Man vet like lite på alle andre felt som driver med all annen medisinsk behandling (753-754) B2: Det finnes masse forskning på kjønnsbekreftende behandling (755-757) 	Konstaterende	H1: (At alle andre vet like lite som deg, er tegn på at du ikke vet for lite) H2: (Noe det er masse forskning om, vet man ikke for lite om)	H1: Tegn/generalisering H2: Klassifikasjon
Wik P: Behandleren kan ikke være sikker på at hormonell eller kirurgisk behandling er riktig avgjørelse (772-776) <ul style="list-style-type: none"> B: Det er pasientens subjektive følelse som bestemmer om hormonell eller kirurgisk behandling er riktig behandling (775-780) 	Konstaterende	H: (Noe som bestemmes subjektivt, kan ikke andre bestemme)	H: Klassifikasjon
Wik P: Det er pasientens subjektive følelse som bestemmer om hormonell eller kirurgisk behandling er riktig behandling (775-780) <ul style="list-style-type: none"> B: Ingen objektive markører, som blodprøver, røntgenbilder og kartleggingsskjema, kan si om man er trans eller ikke (776-779) 	Konstaterende	H: (At ingen objektive markører kan si noe om en sak, er tegn på at kun din subjektive opplevelse kan)	H: Tegn
Wik P: For få får kjønnsbekreftende behandling	Konstaterende	Mangler belegg og hjemmel	

De definerende fasene

Tabell 2: Antall argumenttyper i de definerende fasene

Argumenttype	Antall defineringer (26)	Kli (8)	Sør (3)	Jen (2)	Ell (3)	Tre (3)	Sæt (2)	Ott (0)	Sur (5)	Wik (0)
Klassifikasjon	24	7	2	2	3	3	2	0	5	0
Sammenligning	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
Autoritet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Argumenter i de definerende fasene

Påstand (P) + belegg (B)	Fase	Hjemmel (H)	Type
<p>Sør lie</p> <p>P: Jeg er en transperson (22-24, 31-35)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Da jeg ble født ble det skrevet i mine juridiske dokumenter at jeg er en jente, men i dag opplever jeg meg som, og lever som, og blir ofte opplevd av andre som, som en mann (31-35) 	Definerende	H: En transperson er en som identifiserer seg som et annet kjønn enn det kjønn som de fikk tildelt ved fødselen, altså det kjønn som ble skrevet i deres fødselsattest da de ble født (28-31)	H: Klassifikasjon
<p>Klinge</p> <p>P: Menn kan ikke bli mødre (38-40, 214-215)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Menn kan ikke føde unger (39-40) 	Definerende	H: (Mødre er de som har født unger)	H: Klassifikasjon
<p>Klinge</p> <p>P: Menn kan ikke føde unger (39)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Oksen kan ikke føde/kalve (48-52) B: Menn har sædceller, ikke eggceller (42-44) 	Definerende	<p>H1: Biologien til mennesker er lik biologien til kuene (52-54)</p> <p>H2: (Fødsler av unger innebærer eggceller)</p>	<p>H1: Sammenligning</p> <p>H2: Klassifikasjon</p>
<p>Klinge</p> <p>P: (Transkvinner er ikke kvinner)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: (Transkvinner er ikke biologisk fødte med eggceller) 	Definerende	H: "Kvinner" er biologisk fødte med eggceller (42-44)	H: Klassifikasjon
<p>Klinge</p> <p>P: «Kvinner» er de som er biologisk født kvinne (42-44)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Biologiske fødte kvinner er født med eggceller (42-44) 	Definerende	H: (De som er født med eggceller, er «kvinner»)	H: Klassifikasjon

<p>Klinge</p> <p>P: (Transmenn er ikke menn)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: (Transmenn er ikke født med sædceller) 	Definerende	H: Menn er født med sædceller (42-44)	H: Klassifisering
<p>Klinge</p> <p>P: Hvis en juridisk mann føder, er det ikke en mann som har født, men en kvinnekropp (56-60)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Fødsel innebærer en biologisk kvinnekropp (39-44) 	Definerende	H: Menn har ikke biologiske kvinnekropper (42-44)	H: Klassifisering
<p>Klinge</p> <p>P: (Aleksander er en kvinne)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Aleksander er biologisk født kvinne (63) 	Definerende -	H: "Kvinner" er biologisk fødte kvinner med eggceller (42-44)	H: Klassifisering
<p>Sørli</p> <p>Hvis Klinges definisjon av mor utestenger transkvinner, må også adoptivmødre utestenges (78-83)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Adoptivmødre innfrir heller ikke kriteriene til Klinges definisjon om å ha eggceller, gå gravid og føde barn (73-76) 	Definerende	H: (Hvis en gruppe som ikke innfrir kriteriene til en definisjon blir utestengt fra den, bør også andre grupper som ikke innfrir kriteriene bli utestengt)	H: Sammenligning, rettferdighetsprinsipp
<p>Sætre</p> <p>P: Ifølge biologien finnes det bare to kjønn (364-365)</p> <ul style="list-style-type: none"> B1: Mennesker har bare to typer kjønnseller (362-368) B2: Det krever to kjønn å formere seg (365-368) 	Definerende	<p>H1: Kjønn er basert på hva slags kjønnseller vi produserer (358-361)</p> <p>H2: Kjønn må forstås i forbindelse med evolusjonen (355-358)</p>	<p>H1: Klassifisering</p> <p>H2: Klassifisering</p>
<p>Sørli</p> <p>P: (Biologisk kjønn er mer komplekst enn størrelsen på kjønnsellene)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Biologisk kjønn avgjøres også av biologisk uttrykk for kjønn, og ikke bare av kjønnseller (386-416) 	Definerende	H: (Når noe som vanligvis blir forstått som én ting, egentlig er to ting, er det mer komplekst)	H: Klassifisering
<p>Jentoft</p> <p>P: Menn kan bli gravide (210-213)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Mange (trans)menn har blitt gravide (210-213) 	Definerende	H: (Transmenn er menn)	H: Klassifisering

<p>Klinge</p> <p>P: Å kreve at folk skal slutte å si at det finnes to kjønn og at kvinner føder unger, gir ikke et tolerant samfunn (220-226)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: (Å nekte noen å si at det finnes to kjønn og at kvinner føder unger, gir ikke rom for ulike uttrykk) 	Definerende	H: Toleranse er å gi rom for ulike uttrykk, (så lenge det ikke går utover ytringsfriheten) (219-226)	H: Klassifikasjon
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Det går ikke utover rettighetene til biologiske kvinner eller noen andre at transpersoner får sine menneskerettigheter ivaretatt gjennom en tredje kjønnskategori (250-252, 277-280, 297-302, 466-470)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Rettigheter er ikke en pizza (276-277) 	Definerende	H: (Når noe ikke er en pizza, blir det ikke mindre for noen om andre får mer)	H: Klassifikasjon
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Rettigheter er ikke en pizza (276-277)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: (Rettigheter er ikke slik at når noen får mer, får andre mindre) 	Definerende	H: Pizzaer innebærer at når noen spiser mer, får andre mindre (276-277)	H: Klassifikasjon
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Kvinner får ikke færre rettigheter fordi transkvinner eksisterer og er kvinner de og (277-280)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Rettigheter er ikke en pizza (276-277) 	Definerende	H: (Når noe ikke er en pizza, blir det ikke mindre for noen om andre får mer)	H: Klassifikasjon
<p>Ellingsen</p> <p>P: Kvinners rettigheter er i praksis et kjønnsbasert diskrimineringsvern (266-268)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Kvinners rettigheter er ikke ekstra rettigheter kvinner har fordi de er kvinner, men består av rettigheter og tiltak som skal forhindre kjønnsbasert utnyttelse og diskriminering av kvinner og jenter (268-271) 	Definerende	H: (Rettigheter som skal forhindre diskriminering, er i praksis et diskrimineringsvern)	H: Klassifikasjon
<p>Ellingsen</p> <p>P: Jentoft kan ikke være mor (622)</p>	Definerende	H: (Menn kan ikke være mødre)	H: Klassifikasjon

<ul style="list-style-type: none"> B: Jentoft er en mann (622) 			
<p>Ellingsen</p> <p>P: Jentoft er en mann (622)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: (Jentoft er en transkvinne) 	Definerende	H: (Transkvinner er menn)	H: Klassifisering
<p>Jentoft</p> <p>P: Jeg er en kvinne (625-626)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: (Jeg er en transkvinne) 	Definerende	H: (transkvinner er kvinner)	H: Klassifisering
<p>Surén</p> <p>P: Kjønnsbekreftende behandling som utføres på unge i dag, er eksperimentell (716-720)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Det mangler kunnskap om langtidsvirkningene av å stå på kjønnshormoner fra det motsatte biologiske kjønn, det mangler kunnskap om den langsiktige tilfredsheten med kirurgien som gjøres, og det mangler kunnskap om effekten pubertetsblokkere har på kroppen (720-728) 	Definerende	H: Behandling hvor det er lite kunnskap om hvordan det går med pasienten på lang sikt, er eksperimentell (719-720)	H: Klassifisering
<p>Surén</p> <p>P: En forsvarlig kjønnsbekreftende behandling er når man gjør en psykiatrisk psykologisk utredning før behandlingen (803-807)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: En psykiatrisk psykologisk utredning sikrer seg at det ikke er psykiske vansker som ligger til grunn for kjønnsproblemer (803-805) 	Definerende	H: (Det å sikre seg at det ikke er psykiske vansker som ligger til grunn for kjønnsproblemer, er forsvarlig behandling)	H: Klassifisering
<p>Surén</p> <p>P: En forsvarlig kjønnsbekreftende behandling er når man bruker tid i forkant av behandlingen (800-801, 807-809)</p> <p>B: Å bruke tid i forkant av behandlingen sikrer at ønsket om å skifte kjønn er stabilt over tid (807-809)</p>	Definerende	H: (Det å bruke tid i forkant av behandlingen, er forsvarlig behandling)	H: Klassifisering

<p>Surén</p> <p>P: En forsvarlig kjønnsbekreftende behandling er når man gir en skikkelig oppfølging av alle (800-801, 809-811)</p> <p>B: En oppfølging av alle sikrer at alle får det samme tilbudet (803-805)</p>	Definerende	(Det å sikre seg at alle får det samme tilbudet, er forsvarlig behandling)	H: Klassifikasjon
<p>Surén</p> <p>P: En forsvarlig kjønnsbekreftende behandling er når man skaffer seg ny kunnskap (800-801, 809-811)</p> <p>B: Ny kunnskap kan komme senere pasienter til gode (809-811)</p>	Definerende	H: (Det å skaffe ny kunnskap, er forsvarlig behandling)	H: Klassifikasjon

De evaluerende fasene

Tabell 3: Antall argumenttyper i de evaluerende fasene

Argumenttype	Antall evalueringer (24)	Kli (5)	Sør (3)	Jen (1)	Ell (1)	Tre (3)	Sæt (4)	Ott (2)	Sur (4)	Wik (1)
Klassifikasjon	6	1	0	0	2	1	1	0	1	0
Generalisering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sammenligning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Autoritet	2	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Motivasjon	16	4	3	1	0	1	2	2	3	1

Argumenter i de evaluerende fasene

Påstand (P) + belegg (B)	Fase	Hjemmel (H)	Type
<p>Klinge</p> <p>P: Det er problematisk når man ikke føler seg vel i den kroppen man er født inn i (69-71)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Man gjør tiltak for å framstå som det andre kjønnnet hvis man ikke føler 	Evaluerende	H: (Å ikke føle seg vel med den man er, og gjøre tiltak for å bli noe man ikke er, er problematisk)	H: Motivasjon

seg vel i kroppen man er født inn i (67-69)			
<p>Sørli</p> <p>P: Å kunne endre juridisk kjønn i passet er viktig for transpersoner (93-100)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B1: Transpersoner blir outa som trans i alle settinger dersom de ikke ligner kjønnnet som står i passet (101-106) • B2: I noen land er det farlig å bli outa som trans (105-107) • B3: Det er et menneskerettighetsbrudd mot transpersoner å nekte dem å bytte juridisk kjønn (109-116) 	Evaluerende	<p>H1: (Det er viktig å ikke bli outa som trans)</p> <p>H2: (Det er viktig å unngå farlige situasjoner)</p> <p>H3: (Det er viktig å unngå menneskerettighetsbrudd)</p>	<p>H1: Motivasjon</p> <p>H2: Motivasjon</p> <p>H3: Motivasjon</p>
<p>Sætre</p> <p>P: Den alternative modellen om kjønn som ble presentert for Sæthre er høl i hue (350-351)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Sætre fikk den ikke til å rime (342-347) 	Evaluerende	H: (Sætre, som er biolog, er pålitelig)	H: Autoritet
<p>Sætre</p> <p>P: (Oppdelingen i) biologisk kjønn er viktig (382-384)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B1: Fordi kvinne- og mannekroppen er biologisk forskjellige, kreves det også ulik håndtering og medisiner for å gi bra behandling (378-381) • B2: Biologisk kjønn handler om mer enn hvordan man føler seg (382-384) 	Evaluerende	<p>H1: (Det er viktig å dele inn kjønn etter hva som gagnar menneskers helse)</p> <p>H2: (Det er viktig at en vitenskapelig oppdeling baserer seg på mer enn bare følelser)</p>	<p>H1: Motivasjon</p> <p>H2: Motivasjon</p>
<p>Sætre</p> <p>P: Å definere verden ut fra «sjelekjønn» har negative konsekvenser (435-440)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Å definere verden ut fra "sjelekjønn" skaper konfliktområder for kvinnene (440-445) 	Evaluerende	H: (En definisjon som skaper konfliktområder for en gruppe, har negative konsekvenser)	H: Klassifisering

<p>Trettebergstuen P: (Fengsler, idrett, garderober og toaletter er ikke problematiske områder når det gjelder bytte av juridisk kjønn)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Fengsler, idrett, garderober og toaletter er praktiske områder som det er mulig å finne løsninger på (454-455) 	<p>Evaluerende</p>	<p>H: (Praktiske områder som det er mulig å finne løsninger på, er ikke problematiske områder)</p>	<p>H: Klassifikasjon</p>
<p>Ottosen P: FRIs opplegg i skolen og barnehagen, Rosa kompetanse, er kjempeskadelig (486-490)</p> <ul style="list-style-type: none"> B1: De av barna som ikke føler seg helt gutt eller helt jente, blir fortalt at de er født i feil kropp og får puberteten stoppet opp (494-502) B2: Å nedtone biologisk kjønn i skolen og barnehagen skaper usikkerhet og forvirring for en del (515) 	<p>Evaluerende</p>	<p>H1: (Å stoppe puberteten til barn er kjempeskadelig)</p> <p>H2: (Det er kjempeskadelig at barn blir usikre og forvirrede)</p>	<p>H1: Motivasjon H2: Motivasjon</p>
<p>Jentoft P: Arbeidet til Rosa kompetanse er ikke skadelig (504-507)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Rosa kompetanse oppfordrer profesjonsutøvere til å informere barn om at de kan være, og fortelle folk om mangfoldet som eksisterer (504-507) 	<p>Evaluerende</p>	<p>H: (Mangfoldskompetanse er ikke skadelig)</p>	<p>H: Motivasjon</p>
<p>Trettebergstuen P: Rosa kompetanse sitt arbeid er ikke skadelig (530-532)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: De som har barn i barnehagen eller skolen, eller de som jobber som lærere eller jobber i barnehagen, vet dette (530-532) 	<p>Evaluerende</p>	<p>H: (De med erfaring fra skole og barnehage vet best i saker som gjelder opplæring i skole og barnehage)</p>	<p>H: Autoritet</p>
<p>Trettebergstuen P: Rosa kompetanse sitt arbeid er bra (532-535)</p>	<p>Evaluerende</p>	<p>H: (Toleranse er bra)</p>	<p>H: Motivasjon</p>

<ul style="list-style-type: none"> B: Det Rosa kompetanse lærer bort skaper toleranse (532-535) 			
<p>Klinge</p> <p>P: Forslaget om at begrepet «kvinne» skal erstattes med «den som føder barnet» i Barnelova, er noe stort tull (562-565)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Biologisk sett er det kvinner som føder unger og blir mor (39-44, 565-567) 	Evaluerende	H: Det er tull å endre biologiske begreper	H: Motivasjon
<p>Klinge</p> <p>P: Det er absurd at vanlige kvinner og menn blir kalt for cis-kvinner og cis-menn (568-572)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: («Kvinne» og «mann» er etablerte, velfungerende og vitenskapelige begreper) 	Evaluerende	H: (Det er absurd å endre etablerte, velfungerende og vitenskapelige begreper)	H: Motivasjon
<p>Klinge</p> <p>P: Endring av vanlige begreper er ikke en bagatell (579-582)</p> <p>B: Endring av vanlige begreper er med å forandre samfunnet vårt (579-582)</p>	H: Evaluerende	H: (Det som er med å forandre samfunnet vårt, er ikke en bagatell)	H: Klassifikasjon
<p>Klinge</p> <p>P: Det er problematisk å tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper (579-582)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Å tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper gir et mindre tolerant samfunn (582-584) 	H: Evaluerende	H: Vi vil ha et tolerant samfunn (218-219)	H: Motivasjon
<p>Ellingsen</p> <p>P: Å kalle en mor den som føder, er en definert form for diskriminering mot kvinner (601-604)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Kvinner har et spesielt vern i forbindelse med reproduksjon (604-606) 	H: Evaluerende	H: (Berøring av noen på et område de er vernet er diskriminerende)	H: Klassifikasjon
<p>Ellingsen</p> <p>P: (Det inkluderende språket er en form for diskriminering mot kvinner)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Det inkluderende språket krever at man gjør alle 	H: Evaluerende	H: Å gjøre alle kjønnsnesifikke situasjoner kjønnsnøytrale, er en form for diskriminering mot kvinner (612-615)	H: Klassifikasjon

kjønns spesifikke situasjoner kjønnsnøytrale (612-613)			
Wik P: Det er kjempeviktig at forskning blir gjort skikkelig (749-751)	H: Evaluerende	Uten belegg og hjemmel	
Surén P: Det er dårlig kvalitet på forskningen om kjønnsbekreftende behandling (761-762) <ul style="list-style-type: none"> B1: Mesteparten av studiene har ikke fulgt pasientene over tid (762-764) B2: Forskningen gir ikke svar på hva som kom først av psykiske vansker og problemer med kjønn (766-771) 	H: Evaluerende	H1: (Gode studier følger opp forskningsobjektet over tid) H2: (God forskning kan gi svar på årsak-virkning-forhold)	H1: Motivasjon H2: Motivasjon
Surén P: Det er feil å ta behandlingsønsket om kjønnsbekreftende behandling til følge med en gang, uten en skikkelig utredning først (796-798) <ul style="list-style-type: none"> B: En utredning sikrer at det ikke er psykiske vansker som ligger til grunn for problemene (803-805) 	H: Evaluerende	H: (Det er feil å ikke sikre at det ikke er andre ting som ligger til grunn for problemene før en helsebehandling)	H: Motivasjon
Wik P: Det er paradoksalt at kun et sted i landet (Rikshospitalet) kan bedømme om man er transperson eller ikke (780-784) <ul style="list-style-type: none"> B: Behandleren kan ikke være sikker på at hormonell eller kirurgisk behandling er riktig avgjørelse (772-776) 	H: Evaluerende	H: (Det er paradoksalt at kun et sted skal kunne bestemme noe for deg, når behandleren uansett ikke kan ta den medisinske beslutningen)	H: Motivasjon
Surén P: Kjønnsbekreftende behandling hos private behandlere er ikke forsvarlig praksis (828-832) <ul style="list-style-type: none"> B: Behandlingen hos private behandlere er ikke i tråd med gjeldende retningslinjer (828-832) 	H: Evaluerende	H: (Behandling som ikke er i tråd med gjeldende retningslinjer er ikke forsvarlig)	Klassifisering

De advokerende fasene

Tabell 4: Antall argumenttyper i de advokerende fasene

Argumenttype	Antall advokerende påstander (25)	Kli (4)	Sør (2)	Jen (1)	Ell (2)	Tre (9)	Sæt (2)	Ott (1)	Sur (1)	Wik (3)
Sammenligning	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Autoritet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Motivasjon	25	4	2	1	2	9	2	1	1	3

Argumenter i de advokerende fasene

Påstand (P) + belegg (B)	Fase	Hjemmel (H)	Type
<p>Klinge</p> <p>P: Vi bør evaluere lovendringen fra 2016 (123-124)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: (Lovendringen fra 2016 fører til at cis-kvinneres rettigheter trues) 	Advokerende	H: (Vi ønsker ikke lover som truer rettighetene til en gruppe)	Motivasjon
<p>Sørli</p> <p>P: (Loven fra 2016 bør ikke evalueres)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Loven fra 2016 hindrer menneskerettighetsbrudd (109-116) 	Advokerende	(Vi ønsker ikke menneskerettighetsbrudd)	Motivasjon
<p>Jentoft</p> <p>P: (Det bør innføres et tredje juridiske kjønn)</p>	Advokerende	Mangler belegg og hjemmel	
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Løsningen med en tredje juridisk kjønnskategori bør innføres (241-246)</p> <ul style="list-style-type: none"> B1: Løsningen kan bidra til at de som ikke føler seg hjemme i en kjønnskategori, kan føle seg mer hjemme (248-250) B2: Løsningen kan bidra til at de som ikke føler seg 	Advokerende	<p>H1: (Vi ønsker at alle skal føle seg hjemme)</p> <p>H2: (Vi ønsker at alle skal føle seg vel)</p> <p>H3: (Vi ønsker at alle kan oppleve et liv med frihet)</p>	<p>H1: Motivasjon</p> <p>H2: Motivasjon</p> <p>H3: Motivasjon</p> <p>H4: Motivasjon</p>

<p>hjemme i en kjønnskategori, kan føle seg mer vel (248-250)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B3: Løsningen kan bidra til at de som ikke føler seg hjemme i en kjønnskategori, kan oppleve et liv med mer frihet (248-250, 317-319) • B4: Det går ikke utover rettighetene til biologiske kvinner eller noen andre at transpersoner får sine menneskerettigheter ivaretatt gjennom en tredje kjønnskategori (250-252, 277-280, 297-302, 466-470) • B5: Løsningen innebærer ikke å opprette flere biologiske kjønn (470-471) • B6: Løsningen kan gi de som ikke føler seg som mann eller kvinne, noe bedre levekår (547-551) • B7: Det ville tjent kvinnekampen (323) 		<p>H4: (Vi ønsker lover som ikke går utover andres rettigheter)</p> <p>H5: (Vi ønsker å basere oss på vitenskap)</p> <p>H6: (Vi ønsker gode levekår for alle)</p> <p>H7: (Vi ønsker å tjene kvinnekampen)</p>	<p>H5: Motivasjon</p> <p>H6: Motivasjon</p> <p>H7: Motivasjon</p>
<p>Ellingsen</p> <p>P: (Loven om endring av juridisk kjønn bør evalueres)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Loven om endring av juridisk kjønn skader kvinner (260-265) 	<p>Advokerende</p>	<p>H: (Vi ønsker ikke lover som skader en gruppe)</p>	<p>Motivasjon</p>
<p>Sætre</p> <p>P: Mennesker bør ikke sosialt og kulturelt konstruere et tredje kjønn (369-384)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: (Et tredje kjønn reflekterer ikke en faktisk og fysisk virkelighet) 	<p>Advokerende</p>	<p>H: Det er en fordel at definisjonene våre reflekterer en faktisk og fysisk virkelighet (374-377)</p>	<p>H: Motivasjon</p>
<p>Sætre</p> <p>P: (Vi bør ikke definere verden ut fra «sjelekjønn»)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Å definere verden ut fra «sjelekjønn» har negative konsekvenser (for kvinner) (435-440) 	<p>Advokerende</p>	<p>(Vi ønsker ikke definisjoner som har negative konsekvenser for en gruppe)</p>	<p>Motivasjon</p>

<p>Ottosen</p> <p>P: Folk må få frihet til å mene at det bare finnes to kjønn og at kjønn er biologi (480-483)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: (Å mene at det finnes to kjønn og at kjønn er biologi går inn under ytringsfriheten) 	Advokerende	H: (Ytringsfriheten er en viktig rettighet i Norge)	H: Motivasjon
<p>Klinge:</p> <p>P: Mor og kvinne bør ikke erstattes med den som føder barnet i Barnelova (565-567)</p> <ul style="list-style-type: none"> B1: Forslaget om at begrepene kvinne og mor skal erstattes med den som føder barnet i Barnelova, er noe stort tull (562-565) B2: Endring av vanlige begreper er ikke en bagatell (579-582) B3: Det er problematisk å tvinge folk til å slutte å bruke vanlige begreper (579-582) 	Advokerende	<p>H1: (Vi ønsker ikke endringer som er noe stort tull)</p> <p>H2: (Vi ønsker ikke endringer som ikke er bagateller)</p> <p>H3: (Vi ønsker ikke problematiske endringer)</p>	<p>H1: motivasjon</p> <p>H2: Motivasjon</p> <p>H3: Motivasjon</p>
<p>Sørli</p> <p>P: (Vi skal ikke endre kvinne til fødeforeldre i Barnelova)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Det er cis-folk som har brydd seg om begrepet fødeforeldre (594-596) 	Advokerende	H: (Vi ønsker bare å endre begreper transbevegelsen er opptatt av)	H: Motivasjon
<p>Ellingsen</p> <p>P: (Mor bør ikke erstattes med den som føder i Barnelova)</p> <ul style="list-style-type: none"> B: Å kalle en mor den som føder, er en definert form for diskriminering mot kvinner (601-604) 	Advokerende	(Vi ønsker ikke diskriminering av kvinner)	H: Motivasjon
<p>Trettebergstuen</p> <p>P: Vi skal ikke bytte ut ordet mor med fødeforeldre (538-540)</p> <ul style="list-style-type: none"> B1: Det er avvist for lenge siden (540) B2: Det høres helt urimelig ut (541-543) 	Advokerende	<p>H1: (Vi ønsker ikke å gjennomføre avviste forslag)</p> <p>H2: (Vi ønsker ikke urimelige endringer)</p>	<p>H1: Motivasjon</p> <p>H2: Motivasjon</p>

<p>Jentoft</p> <p>P: Jeg vil ikke utslette begrepene kvinne og mor (617-620)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Jeg bruker ordene om meg selv (617-620) 	Advokerende	(Vi ønsker ikke å utslette ord vi bruker selv)	Motivasjon
<p>Wik</p> <p>P: (Flere steder enn Rikshospitalet bør få behandle transpersoner)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Det er paradoksalt at kun et sted i landet (Rikshospitalet) kan bedømme om man er transperson eller ikke (780-784) 	Advokerende	(Vi ønsker ikke paradoksale helsetilbud)	Motivasjon
<p>Surén</p> <p>P: (Privat kjønnsbekreftende behandling utenfor spesialhelsetjenesten bør ikke praktiseres)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B: Kjønnsbekreftende behandling hos private behandlere er ikke forsvarlig praksis (828-832) 	Advokerende	H: Behandling må skje forsvarlig (800-801)	H: Motivasjon
<p>Wik</p> <p>P: (Flere bør få kjønnsbekreftende behandling enn det gjør i dag)</p> <ul style="list-style-type: none"> • B1: For få får kjønnsbekreftende behandling (834) • B2: De som ikke får kjønnskorrigerende behandling har noen fryktelige sterke historier og dårlig psykisk helse (834-839) 	Advokerende	<p>H1: (Vi ønsker et samfunn som gir helsebehandling til alle som trenger)</p> <p>H2: (Vi vil ikke ha et samfunn der folk sliter psykisk)</p>	<p>H1: Motivasjon</p> <p>H2: Motivasjon</p>